

คู่มือสำหรับพ่อแม่ ของเด็กผู้ป่วยโรคมะเร็ง

มูลนิธิสายธารแห่งความหวัง
ร่วมกับ
ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คู่มือสำหรับพ่อแม่ ของเด็กผู้ป่วยโรคมะเร็ง

แปลและเรียบเรียงโดย
รศ.นพ.อิศรางค์ นุชประยูร
สุรพันธ์ วิโรจน์กุลย์

กราฟิกและรูปเล่มโดย
Soft Square Group Of Companies

มิถุนายน 2552

“

สารจากเลขานุการ มูลนิธิสายธารแห่งความหวัง

มะเร็งในเด็กเป็นโรคที่มีโอกาสรักษาหายขาดได้ แต่ทั้งเด็กและผู้ปกครองจำเป็นต้องอดทน ยอมรับและปรับตัวเข้ากับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด ซึ่งใช้เวลานานหลายเดือนถึงหลายปี การดูแลรักษาจึงมีรายละเอียดมาก สมควรที่จะมีคู่มือสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็ก ๆ เพื่อศึกษาด้วยตนเองในเบื้องต้น และปรึกษาแพทย์ผู้ดูแลรักษาในรายละเอียดตามความเหมาะสม

ผมดำริที่จะเขียน คู่มือสำหรับผู้ปกครองของเด็ก ๆ ที่ป่วยเป็นมะเร็งมาหลายปีแล้ว แต่ดำเนินการไม่สำเร็จเพราะมีงานอื่น ๆ ที่ต้องทำในเวลาเดียวกันเป็นอันมาก จนเมื่ออาจารย์ กิพภากร รัชคศิริ ได้เริ่มโครงการสะพานรุ้งเพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กโรคมะเร็งหลายรูปแบบ โดยคู่มือพ่อแม่เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่ผู้ปกครองต้องการ จึงได้กำเนิดหนังสือเล่มนี้ขึ้น โดยอาศัยเค้าโครงจาก Young People With Cancer : A Hand book for Parents ของ National Cancer Institute ประเทศสหรัฐอเมริกา ผมขอขอบคุณ คุณสุรพันธ์ วิโรจน์ดุลย์ และคุณอภิชนา วรพันธ์ ในการจัดทำต้นฉบับภาษาไทยร่วมกับจนสำเร็จ

การรักษา มะเร็งในประเทศไทย ใช้ยาเคมีบำบัดโดยมีมาตรฐานและหลักการดูแลรักษาเช่นเดียวกับการรักษา มะเร็งในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก เพื่อให้มีโอกาหายขาดสูงสุดในการรักษาตั้งแต่แรก

อย่างไรก็ดีระบบสาธารณสุขที่แตกต่างกัน และลักษณะบุคลากรที่จำกัดในประเทศไทย ทำให้คู่มือพ่อแม่ไทยไม่สามารถลอกแบบจากตัวอย่างของอเมริกาได้ หนังสือเล่มนี้จึงมิใช่หนังสือแปลทั่วไป แต่ได้ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับสังคมไทยแล้ว เชื่อว่าน่าจะได้ประโยชน์สูงสุดกับพ่อแม่และผู้ปกครองสำหรับเด็กไทยที่ป่วยเป็นมะเร็ง ตั้งแต่ครั้งแรกที่แพทย์วินิจฉัย ระหว่างการรักษา ในการดูแลทั้งกายและใจ

ถึงแม้ว่าโครงการสะพานรุ้ง และมูลนิธิสายธารแห่งความหวัง จะให้ความสำคัญกับเด็กที่เป็นมะเร็งรักษายาก และคงจะไม่หายขาดเป็นพิเศษ คู่มือพ่อแม่เล่มนี้น่าจะเหมาะกับเด็กที่เป็นมะเร็งในวงกว้างทั้งที่รักษาหายขาดได้ และรักษายาก ผมจึงหวังว่าคู่มือเล่มนี้ จะได้รับการพัฒนาต่อไปให้เป็นที่ยอมรับและใช้แพร่หลายในประเทศไทยในอนาคต

”

“

สารจากประธานที่ปรึกษาโครงการสะพานร้ง ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรียน ท่านผู้อ่าน

หนังสือคู่มือการบริหารเด็กผู้ป่วยโรคมะเร็ง สำหรับพ่อแม่และผู้ปกครองฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของนวัตกรรมสื่อเพื่อเด็กผู้ป่วยโรคมะเร็ง ภายใต้โครงการ “สะพานร้ง” ซึ่งภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ที่ศาสตร์ของเรา และ ภาควิชาของเราได้ร่วมมือกับภาคพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี รูปแบบต่างๆ เพื่อการสร้าง เสริม และ นำส่ง คุณภาพชีวิตที่ดีแบบองค์รวมให้แก่ประชากรเด็กไทยที่เจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็ง ตลอดจนครอบครัวของผู้ป่วย ให้ครอบครัวกลุ่มก้อนทั่วประเทศ

ทั้งนี้ ผมต้องขอขอบคุณ มูลนิธิสายธารแห่งความหวัง โดย รศ.บ.พ.ดร.อิศราภรณ์ นุชประยูร ที่ ร่วมสนับสนุนด้านวิชาการอย่างเต็มที่ ขอขอบคุณ “โครงการทำดีทุกวันจากดีแท้” และกลุ่มบริษัทซอฟต์แวร์ที่กรุณาสนับสนุนเงินทุนในการสร้างสื่อต่างๆ ให้สามารถเกิดขึ้นได้ตามความมุ่งหวัง อย่างมีคุณภาพ และ ขอชื่นชม อาจารย์กัทฑิการ รัชสิริ ผู้ริเริ่มออกแบบโครงการนวัตกรรมสื่อ “สะพานร้ง” สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่าเพื่อสังคมของเรา และยึมนับเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ จากการนำเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้บูรณาการข้ามศาสตร์ อย่างลงตัว สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยได้อย่างเป็นเอกลักษณ์

นอกจากนี้ สำหรับครอบครัวเด็กผู้ป่วยรายใหม่ หรือ ท่านที่ไม่ได้รับแจก หนังสือคู่มือการบริหาร สำหรับพ่อแม่ของเด็กผู้ป่วยโรคมะเร็งฉบับนี้ ทางภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ร่วมกับมูลนิธิสายธารแห่งความหวัง ยังได้จัดทำคู่มือฉบับนี้ ในรูปแบบ E-book ให้ท่านสามารถเข้าศึกษา หรือ ดาวน์โหลดได้ฟรี จากเว็บไซต์ ของโครงการสะพานร้ง ที่ <http://www.sapanroong.com> ซึ่งท่านผู้ปกครองและเด็กผู้ป่วย ย่อมจะได้พบกับความรู้ สื่อ และ เเทมส์กิจกรรมอีกมากมาย ที่ออกแบบเฉพาะเพื่อเด็กผู้ป่วยโรคมะเร็งและครอบครัวบนเว็บไซต์ดังกล่าว

สุดท้าย ผม และภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้ รวมถึงสื่อต่างๆ ของโครงการสะพานร้งจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กผู้ป่วยโรคมะเร็ง ตลอดจนคุณพ่อคุณแม่ผู้ปกครอง ทุกท่าน และภาควิชาฯ ยินดีน้อมรับคำติชมจากทุกท่าน เพื่อการพัฒนาสื่อในโครงการสะพานร้งให้เหมาะสม ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ยิ่งขึ้น ในโอกาสต่อไป

รองศาสตราจารย์ สุรชัย ประเสริฐสรวย
ประธานที่ปรึกษาโครงการสะพานร้ง
ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

”

สารบัญ

บทนำ	2
รู้จักโรคมะเร็ง	5
เมื่อลูกน้อยถูกตรวจพบว่าเป็นมะเร็ง	9
การพูดคุยกับแพทย์	9
คำถามที่ควรถามแพทย์	10
ลูกจะได้รับการรักษาที่ดีที่สุดอย่างไร	11
การรักษามาตรฐานและการทดลองทางคลินิกคืออะไร	12
รักษาที่ใหม่	12
จะบอกลูกยังไงดี	15
ทำไมจึงควรบอกลูก	15
พ่อแม่มีคำถามอะไรบ้าง	15
ควรบอกลูกเมื่อไหร่	16
ใครควรบอกให้ลูกรู้	16
ใครควรอยู่ตรงนั้นด้วย	16
ควรบอกอะไรกับลูกบ้าง	16
แรกเกิดถึง 2 ปี	16
2 - 7 ปี	17
7 - 12 ปี	17
มากกว่า 12 ปี	17
คำถามที่เด็กมักถามพ่อแม่	17
ทำไมต้องเป็นหนู	18
หนูจะหายดีมั้ย	18
จะเกิดอะไรขึ้นกับหนู	18
หนูสบายดีแล้ว ทำไมต้องกินยา	18
รู้จักวิธีการรักษา	22
วิธีการรักษาโรคมะเร็ง	22
การผ่าตัด	23
ทำยังไงไม่ให้ลูกกลัวการผ่าตัด	23

ผลข้างเคียงของการผ่าตัด	24
เด็กและการตัดแขนขา	24
ยาเคมีบำบัด	25
การให้ยาเคมีบำบัดทางปาก	26
การให้ยาเคมีบำบัดทางหลอดเลือดดำ	26
ผลข้างเคียงของยาเคมีบำบัด	27
ผลข้างเคียงระยะยาวของยาเคมีบำบัด	31
การฉายรังสี	31
การฉายรังสีมีผลอย่างไรกับมะเร็ง	32
เตรียมพร้อมก่อนฉายรังสี	32
ขณะฉายรังสี	32
ลดความกลัว	32
ผลข้างเคียงของการฉายรังสี	32
ผลข้างเคียงระยะยาวของการฉายรังสี	35
ภูมิคุ้มกันบำบัด	35
การปลูกถ่ายไขกระดูกและสเต็มเซลล์	36
การดูแลผู้ป่วยภายหลังการปลูกถ่าย	38
ภาวะแทรกซ้อนจากการปลูกถ่าย	38
ยาสมุนไพรและทางเลือกอื่นในการรักษาโรคมะเร็ง	39

การตรวจวินิจฉัยโรค 42

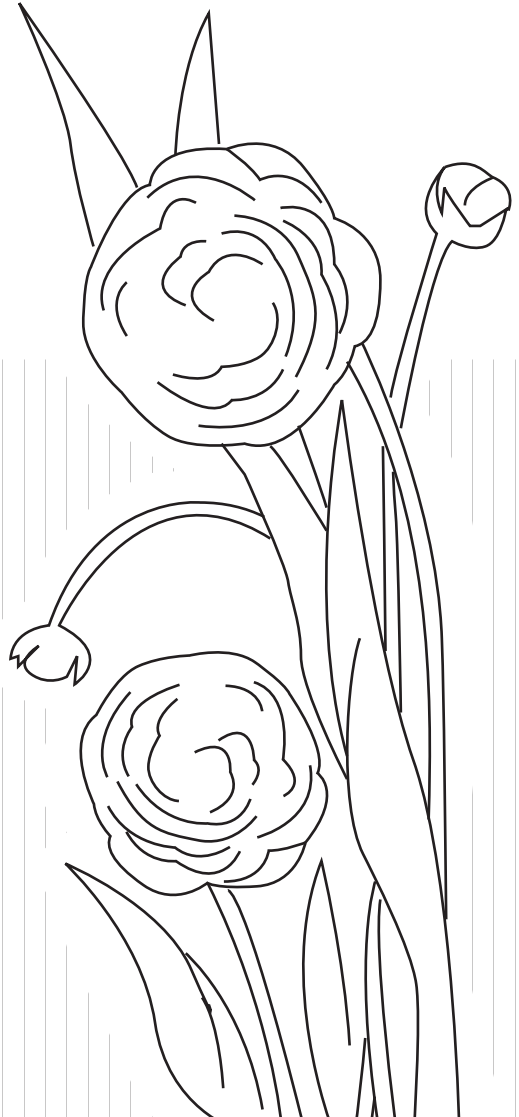
ปัญหาสุขภาพทั่วไป 49

ความเจ็บปวด	49
จัดการกับความเจ็บปวด	49
รู้ได้หรือไม่ว่าลुकปวดขนาดไหน	50
ถ้ายังควบคุมความปวดไม่ได้	52
อาหารการกิน	52
การติดเชื้อ	53
การสร้างภูมิคุ้มกัน	54
เลือดออก	54
การถ่ายเลือด	55
การดูแลสุขภาพในช่องปาก	55
การดูแลสุขภาพในช่องปากขณะฉายรังสี	55
การดูแลสุขภาพในช่องปากเมื่อเม็ดเลือดต่ำ	55
การดูแลสุขภาพในช่องปากเมื่อมีแผลในปาก	55

ควรรพบแพทย์เมื่อไหร่	59
-----	-----
คุณจะทำเดินต่อไปในชีวิตอย่างไร	63
ชีวิตดำเนินต่อไป	63
การดำเนินชีวิตของเด็กป่วย	63
โรงเรียนและเพื่อนร่วมชั้น	63
ช่วยเหลือลูกรัก	64
การดำเนินชีวิตของพ่อแม่	65
การดำเนินชีวิตของพี่น้อง	65
ญาติครอบครัวและเพื่อนสนิท	66
ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาโรคมะเร็ง	67
อนาคตจะเป็นเช่นไร	71
-----	-----
การดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง	71
ถ้ามะเร็งรักษาไม่หาย	75
-----	-----

คำนำ

คำนำ

คู่มือพ่อแม่ของเด็กโรคมะเร็งเล่มนี้เป็นแหล่งข้อมูลสาระน่ารู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งและการดูแลรักษาลูกทุกระยะของโรคบอกให้คุณพ่อคุณแม่รู้ล่วงหน้าว่าต้องเผชิญกับอะไรบ้างและชี้แนะวิธีการเตรียมรับมือกับทุกสถานการณ์

นอกจากนี้คุณพ่อคุณแม่สามารถใช้คู่มือเล่มนี้เป็นแนวทางในการทำหน้าที่เป็นผู้ที่สนับสนุนและช่วยเหลือลูกอย่างเต็มกำลังความสามารถ คุณพ่อคุณแม่ย่อมรู้จักลูกดีกว่าใครไม่ว่าจะเป็นอุปนิสัยส่วนตัว ปฏิกริยาเวลาลูกกลัวและรับมือสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน สิ่งที่ทำให้ลูกหวั่นหรือร้องไห้ให้คุณพ่อคุณแม่รู้ว่าอะไรได้ผลดีที่สุดควรทำอย่างไรหรือพูดอะไรให้ลูกคลายกังวลคุณพ่อคุณแม่รู้ดีกว่าใครและขอให้ระลึกเสมอว่าคุณพ่อคุณแม่เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญมากของการบำบัดรักษาลูก

คู่มือเล่มนี้ได้รับการตรวจทานโดยผู้เชี่ยวชาญในวงการแพทย์ และที่สำคัญที่สุดโดยพ่อแม่ของเด็กที่ป่วยเป็นโรคมะเร็งถึงแม้ว่าคู่มือนี้ไม่มีคำตอบให้คุณพ่อคุณแม่ทุกเรื่องเกี่ยวกับโรคมะเร็งในเด็กขอให้ถือว่าคู่มือนี้เป็นจุดเริ่มต้นและเราหวังว่าคุณพ่อคุณแม่จะได้รับคำแนะนำให้ไปสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมตามแหล่งต่างๆนอกจากนี้คุณพ่อคุณแม่อาจเผยแพร่คู่มือนี้กับเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องที่ห่วงใยตัวคุณพ่อคุณแม่และลูกและอยากรับทราบว่าที่คุณพ่อคุณแม่และลูกต้องเผชิญกับอะไรบ้าง

สาระน่ารู้ในคู่มือเล่มนี้ อาทิ

รู้จักโรคมะเร็งและมะเร็งชนิดต่างๆ

จะได้รับการรักษาที่ดีที่สุดได้อย่างไร

หลักการรักษาโรคมะเร็งและผลข้างเคียง

กระบวนการรักษาทั่วไป

จะบอกลูกอย่างไรดี

วิธีการจัดการกับความรู้สึกของตนเอง ลูกที่เป็นมะเร็ง และผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยทั่วไป

ในปัจจุบัน มีเด็กที่หายขาดจากโรคมะเร็งจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา อัตราการรอดชีวิตของผู้ป่วยเด็กที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 30 เป็น ร้อยละ 80 ปัจจุบันมียาชนิดใหม่และวิธีการรักษาแบบใหม่ๆที่ช่วยให้เด็กรับมือกับผลข้างเคียงของการรักษาได้ดีขึ้น และในปัจจุบัน เด็กที่เคยเป็นมะเร็งก็มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเช่นกัน นอกจากนั้นผลข้างเคียงระยะยาวจากการรักษาที่มีน้อยลงอีกด้วยมะเร็งก็ยังมีเป็นโรคที่มีอันตรายร้ายแรงอยู่ดี แต่ก็สามารถรักษาได้ การรักษามะเร็งนั้นทำเป็นทีม ทั้งในโรงเรียนแพทย์ ศูนย์การแพทย์ โรงพยาบาลศูนย์ ซึ่งคุณพ่อคุณแม่สามารถปรึกษา ขอคำแนะนำ ได้ หนังสือเล่มนี้อาจจะช่วยให้คุณนำท่วงท่าที่เกี่ยวกับมารักษาโรคมะเร็งในเด็ก

“

ไม้จันทน์แม่แห้งก็ไม่ทิ้งกลิ่นหอม
หัสตินทร์กำลงสู่สงครามก็ไม่ทิ้งลีลา
อ้อยเข้าสู่หีบยนต์ก็ไม่ทิ้งรสหวาน
บัณฑิตแม่ประสพทุกข์ก็ไม่ทิ้งธรรม

”

รู้จักโรคมะเร็ง

มะเร็งคืออะไร

มะเร็งเป็นกลุ่มของโรคที่เกี่ยวพันกันหลายโรคซึ่งมีจุดเริ่มต้นในระดับเซลล์ที่เป็นหน่วยย่อยของร่างกาย เพื่อรู้จักโรคมะเร็งให้ดีขึ้นเราควรรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นเมื่อเซลล์ปกติกลายเป็นเซลล์มะเร็ง

ร่างกายประกอบด้วยเซลล์มากมายหลายชนิดปกติเซลล์เจริญเติบโตและแบ่งตัวเพื่อผลิตเซลล์เพิ่มขึ้นเท่าที่ร่างกายต้องการเท่านั้นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบเช่นนี้ช่วยรักษาร่างกายให้มีสุขภาพแข็งแรงแต่บางครั้งการแบ่งเซลล์ก็อาจเกิดขึ้นทั่วทั้งร่างกายไม่มีความจำเป็นต้องมีเซลล์ใหม่ กายที่สุด เซลล์ที่แบ่งตัวเพิ่มเหล่านี้กลายเป็นก้อนเนื้อเยื่อที่เรียกว่า 'เนื้องอก' (tumor)

เนื้องอก อาจเป็นก้อนเนื้อที่ไม่ร้ายแรง (benign) หรืออาจเป็นก้อนเนื้อร้าย (malignant)

- **ก้อนเนื้อที่ไม่ร้ายแรง (benign tumor)** มีไขมันมะเร็งแพทย์สามารถผ่าตัดเอาก้อนเนื้อชนิดนี้ออกไปและส่วนใหญ่มักไม่เกิดซ้ำเซลล์จากก้อนเนื้อที่ไม่อันตรายไม่สามารถแพร่กระจายไปยังส่วนอื่นของร่างกายและที่สำคัญมักไม่เป็นอันตรายถึงชีวิต

- **ก้อนเนื้อร้าย (malignant tumor)** เป็นมะเร็ง เซลล์ในเนื้องอกชนิดนี้มีลักษณะผิดปกติและการแบ่งเซลล์ไม่สามารถควบคุมได้หรือแพร่กระจายอย่างไม่เป็นระเบียบ ก้อนเนื้อชนิดนี้สามารถรุกรานและสร้างความเสียหายกับเนื้อเยื่อและอวัยวะใกล้เคียง นอกจากนี้เซลล์มะเร็งยังสามารถกระจายจากก้อนเนื้อร้ายเข้าไปในกระแสเลือดหรือระบบน้ำเหลืองได้ อีกด้วยด้วยเหตุนี้ มะเร็งจึงกระจายออกจากจุดแรกที่เซลล์มะเร็งเริ่มก่อตัวและทำให้เกิดเป็นก้อนเนื้อร้ายก้อนใหม่ในอวัยวะส่วนอื่น มะเร็งที่สามารถแพร่กระจายได้เรียกว่า metastatic cancer มะเร็งส่วนใหญ่มีชื่อเรียกต่างกันตามอวัยวะหรือประเภทของเซลล์ที่เป็นจุดกำเนิดของก้อนเนื้อร้าย เมื่อมะเร็งแพร่กระจายในร่างกาย เซลล์มะเร็งมักถูกตรวจพบบริเวณต่อมน้ำเหลืองใกล้เคียง ถ้ามะเร็งกระจายไปถึงต่อมน้ำเหลืองเหล่านี้ได้ ก็หมายความว่าเซลล์มะเร็งอาจกระจาย

มะเร็งส่วนใหญ่มีชื่อเรียกต่างกันตามอวัยวะหรือประเภทของเซลล์ที่เป็นจุดกำเนิดของก้อนเนื้อร้าย เมื่อมะเร็งแพร่กระจายในร่างกาย เซลล์มะเร็งมักถูกตรวจพบบริเวณต่อมน้ำเหลืองใกล้เคียง ถ้ามะเร็งกระจายไปถึงต่อมน้ำเหลืองเหล่านี้ได้ ก็หมายความว่าเซลล์มะเร็งอาจกระจายไปยังอวัยวะอื่นแล้ว เช่น ตับ กระดูก หรือสมอง เมื่อมะเร็งกระจายจากจุดแรกที่ตรวจพบก้อนเนื้อร้ายไปยังส่วนอื่นของร่างกาย เนื้องอกใหม่จะมีเซลล์ผิดปกติชนิดเดียวกันและมีชื่อเรียกเหมือนกับเนื้องอกที่ตรวจพบก่อนหน้านี้ ตัวอย่างเช่น ถ้ามะเร็งปอดกระจายไปยังสมอง แท้จริงแล้วเซลล์มะเร็งในสมองก็คือเซลล์มะเร็งปอดและแพทย์จึงเรียกโรคดังกล่าวว่ามะเร็งปอดที่แพร่กระจาย (metastatic lung cancer) ไม่ใช่มะเร็งสมอง

เด็กๆ สามารถเป็นมะเร็งในส่วนต่างๆ ของร่างกายเหมือนผู้ใหญ่ทุกประการ แต่มะเร็งบางชนิดพบในเด็กบ่อยกว่า มะเร็งเม็ดเลือดขาว หรือ ลิวคีเมีย (leukemia) เป็นชนิดของมะเร็งในเด็กที่พบบ่อยที่สุด ลิวคีเมียที่เป็นมะเร็งของเม็ดเลือดเริ่มก่อตัวในไขกระดูก (bonemal) ซึ่งเป็นอวัยวะที่มีลักษณะเหมือนฟองน้ำในโพรงกระดูกและทำหน้าที่สร้างเซลล์เม็ดเลือด ส่วนมะเร็งชนิดอื่นที่พบบ่อยในเด็ก ได้แก่ เนื้องอกในสมอง มะเร็งต่อมน้ำเหลือง

(lymphoma) มะเร็งต่อมน้ำเหลืองชนิดฮอดจ์กิน (Hodgkin's disease) มะเร็งไตชนิดวิล์มส์ (Wilm's tumor) มะเร็งต่อมหมวกไต (neuroblastoma) มะเร็งกระดูก (osteogenic sarcoma) มะเร็งกระดูกชนิดอีวิง (Ewing's sarcoma) มะเร็งลูกตา (retinoblastoma) มะเร็งกล้ามเนื้อลาย (rhabdomyosarcoma) และมะเร็งตับ (hepatoblastoma)

โรคมะเร็งในเด็กมีพัฒนาการของโรควิธีการรักษาหรือการตอบสนองต่อการรักษาที่ไม่เหมือนกับมะเร็งในผู้ใหญ่ ข้อมูลเรื่องมะเร็งในผู้ใหญ่จะไม่ช่วยให้คุณพ่อคุณแม่เข้าใจการพยากรณ์โรคของลูกโรคมะเร็งในเด็กอาจเกิดขึ้นอย่างเฉียบพลันโดยไม่มีการแสดงอาการในระยะแรกแต่ก็มีอัตราการรักษาให้หายขาดได้มาก

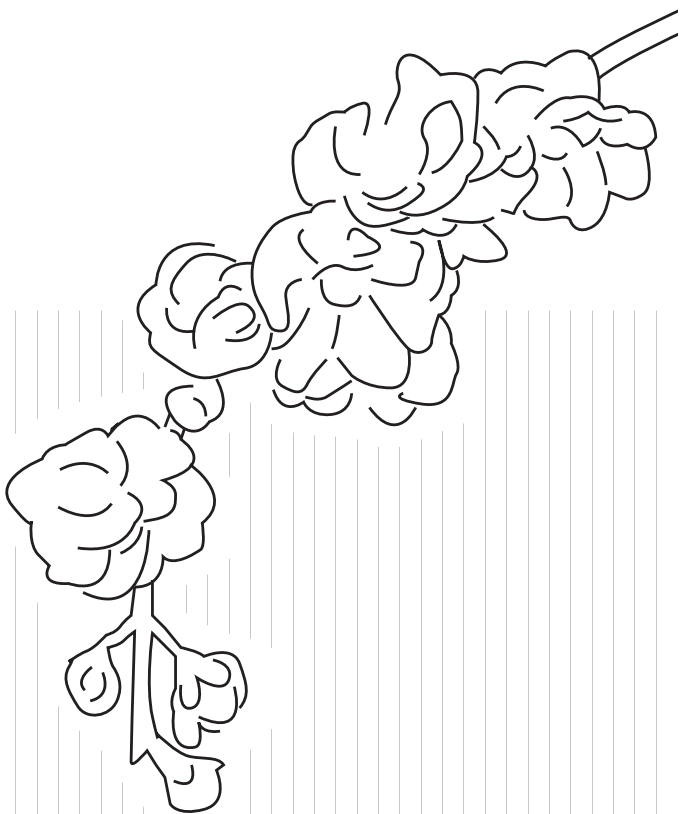
“

สิ่งทั้งหลาย
มีใจเป็นหัวหน้า
มีใจเป็นใหญ่
สำคัญที่ใจ
สำเร็จมาจากใจ
ถ้าบุคคลมีใจดี
การกระทำและการพูด
ก็ย่อมดีไปด้วย

(ขุททกนิกาย ธรรมบท ยมกวรรค ๑ มัญจกุนทลิวัตถุ)

”

เมื่อลูกน้อยถูกตรวจพบว่าเป็นมะเร็ง

เมื่อลูกน้อยถูกตรวจพบว่าเป็นมะเร็ง

หลังจากตรวจพบว่าลูกน้อยเป็นมะเร็งเด็กจะได้รับการตรวจหลายอย่างเพื่อให้ชี้ชัดว่าเป็นมะเร็งชนิดใดแน่เป็นมากหรือเป็นน้อยการแพร่กระจายไปที่ใดบ้าง ซึ่งพวกหมอเรียกกันว่า ‘staging’ แปลกันว่า ‘ระยะของโรค’

การตรวจต่าง ๆ จะสามารถบ่งชี้ปริมาณของมะเร็งที่แฝงอยู่ในร่างกายและตำแหน่งของก้อนเนื้อร้ายเพื่อตัดสินใจว่าเนื้องอกอยู่ในระยะใดแพทย์จะตรวจขนาดของก้อนเนื้อและต่อมน้ำเหลืองที่พบเซลล์มะเร็งและบริเวณที่เซลล์มะเร็งแพร่กระจาย ส่วนการตัดสินใจว่าลิควิดีเมียมอยู่ในระยะใดแพทย์จะตรวจไขกระดูก ตับ ม้าม และต่อมน้ำเหลืองบริเวณที่ลิควิดีเมียมอาจหลบอยู่ แพทย์จำเป็นต้องระบุระยะของโรคเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเลือกวิธีการรักษาที่เหมาะสมที่สุด มีการตรวจวินิจฉัยหลายอย่างที่สามารถบ่งชี้ระยะของโรคได้ เช่น เอกซเรย์ การตรวจด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (MRI) และเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (CT หรือ CAT scan) ฯลฯ

ทันทีที่สงสัยว่าลูกน้อยเป็นมะเร็งหรือถูกตรวจพบว่าเป็นมะเร็งคุณพ่อคุณแม่จะต้องตัดสินใจว่าใครจะเป็นผู้เชี่ยวชาญที่รักษาลูกใครจะเป็นผู้ตรวจวินิจฉัยซ้ำในกรณีที่คุณพ่อคุณแม่ต้องการหรือการวินิจฉัยไม่ชัดเจน) และวิธีการรักษาที่ดีที่สุดควรเป็นอย่างไร หลังจากบ่งชี้ระยะของโรคได้แล้วแพทย์ผู้ให้การรักษากำหนดแผนการรักษาที่แจ่มแจ้งข้อมูลวิธีการรักษาอย่างละเอียดความถี่ในการเข้ารับการรักษาและการรักษากินเวลานานแค่ไหน

การพูดคุยกับแพทย์

แพทย์ผู้รักษาลูกจะแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับชนิดของมะเร็งและทางเลือกในการรักษาต่างๆ คุณพ่อคุณแม่ควรขอให้แพทย์อธิบายทางเลือกในการรักษาให้ชัดเจน คุณพ่อคุณแม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการรักษาเพื่อช่วยเหลือลูกในการต่อสู้กับมะเร็งวิธีหนึ่งที่คุณพ่อคุณแม่สามารถมีส่วนร่วมได้คือการซักถามคุณพ่อคุณแม่อาจพบว่าการตั้งสมมติเพื่อฟังสิ่งที่แพทย์บอกคุณพ่อคุณแม่ การพยายามจดจำคำถามทุกข้อที่อยากถามหรือการพยายามจดจำทุกอย่างที่แพทย์ตอบไม่ใช่เรื่องง่ายเลย

ต่อไปนี้เป็นคำแนะนำสำหรับการสนทนากับแพทย์ผู้รักษาลูก

เขียนคำถามไว้ในสมุดบันทึกและนำสมุดเล่มนี้ติดตัวไปด้วยในวันนัดพบแพทย์ จดบันทึกคำตอบและข้อมูลสำคัญๆ ในสมุดเล่มนี้ [แพทย์ไทยไม่ยอมรับวิธีนี้] ขอให้เพื่อนหรือญาติสนิทมาเป็นเพื่อนในวันนัดพบแพทย์เพื่อนหรือญาติของคุณพ่อคุณแม่สามารถช่วยซักถามและจดจำคำตอบ

คำถามที่ควรถามแพทย์

เมื่อแพทย์ผู้รักษาให้ข้อมูลเกี่ยวกับมะเร็งที่ลูกเป็นคุณพ่อคุณแม่ควรถามทุกอย่างได้ ไม่หมดแน่นอนแต่นั้นก็เป็นเรื่องธรรมดาที่มีข้อมูลที่ต่อรู้เยอะมากและแม้ว่าคุณพ่อคุณแม่พยายามข่มใจแล้วบางครั้งบางคราวก็อดเวทนาลูกไม่ได้ขอแนะนำให้คุณพ่อคุณแม่ใช้ทั้งสองวิธีที่กล่าวไปแล้วได้แก่เขียนและขอให้เพื่อนช่วยข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้คุณพ่อคุณแม่ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของทีมลูกได้อย่างยอดเยี่ยม ที่คุณพ่อคุณแม่จะต้องหาคำตอบของคำถามต่อไปนี้

การวินิจฉัย

- ลูกเป็นโรคมะเร็งชนิดใด
- ระยะของโรคหรือขอบเขตการแพร่กระจายของโรคเป็นอย่างไร
- ยังมีการตรวจวินิจฉัยอะไรอีกบ้าง การตรวจจะทำให้ลูกเจ็บตัวบ้างไหม? ต้องตรวจบ่อยแค่ไหน

ทางเลือกในการรักษา

- ทางเลือกในการรักษามีอะไรบ้าง
- หมอแนะนำวิธีการรักษาแบบไหนสำหรับลูก เพราะเหตุใด
- การทดลองทางคลินิก(หรือclinicaltrial) ที่เป็นการศึกษาวิจัยที่ออกแบบอย่างพิถีพิถันเพื่อทดสอบวิธีการรักษาแผนใหม่) จะเหมาะกับลูกหรือไม่
- โอกาสที่การรักษาจะได้ผลดีมีมากน้อยแค่ไหน
- ลูกควรไปรักษาที่ไหน ที่นั้นมีทีมผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการอบรมหลักสูตรกุมารเวชศาสตร์ เช่น ศัลยแพทย์ รังสีแพทย์ พยาบาล วิชาญญแพทย์ ฯลฯ หรือไม่

การบำบัดรักษา

- การรักษาระกิ้นเวลานานแค่ไหน
- กำหนดเวลาการรักษาเป็นอย่างไร
- ควรสอบถามใครเรื่องค่าใช้จ่าย ประกัน ฯลฯ
- การรักษาระทำให้ลูกขาดเรียนหรือไม่
- ผลข้างเคียงของการรักษา
- ผลข้างเคียงทันทีหลังเข้ารับการรักษาและภายหลังอาจมีอะไรบ้าง
- มีวิธีการใดที่จะช่วยบรรเทาผลข้างเคียง

โรงพยาบาล/ศูนย์มะเร็ง

- ลูกจะต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาลนานแค่ไหน
- สามารถรักษาเองที่บ้านได้หรือไม่ จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์พิเศษอะไรบ้าง
- พ่อแม่นอนค้างคืนที่โรงพยาบาลได้หรือไม่

โรงเรียนและกิจกรรมอื่น

- ลูกจะกลับไปเรียนหนังสือได้เมื่อไหร่

- มีโรคบางชนิดที่ต้องหลีกเลี่ยงเป็นพิเศษไหม
- ควรให้วัคซีนป้องกันโรคกับลูกและพี่น้องคนอื่นหรือไม่
- มีข้อมูลอะไรบ้างที่โรงเรียนควรทราบเกี่ยวกับการดูแลลูกเป็นพิเศษในขณะที่รักษา

ลูกจะได้รับการรักษาที่ดีที่สุดอย่างไร

ก่อนเริ่มการรักษาคุณพ่อคุณแม่ควรจะได้เลือกแพทย์และโรงพยาบาลที่คุณพ่อคุณแม่ไว้วางใจที่จะรักษามะเร็งของลูก

ใครควรเป็นผู้ให้การดูแลรักษา

เด็กที่เป็นมะเร็งควรได้รับการดูแลรักษาโดยกุมารแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเลือดและมะเร็งในเด็กคุณหมอเหล่านี้ได้รับการฝึกอบรมโดยเฉพาะเรื่องมะเร็งเป็นพิเศษในประเทศไทยมีกุมารแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านมะเร็งเด็กอยู่ประมาณ 50 ท่าน ในสถานพยาบาล 25 แห่ง คือ

- โรงพยาบาลศิริราช
- โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
- โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
- โรงพยาบาลรามารินทร์
- สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี
- โรงพยาบาลวชิระ
- โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี
- โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิม-
- พระเกียรติปทุมธานี
- โรงพยาบาลนครปฐม
- โรงพยาบาลราชบุรี
- โรงพยาบาลชลบุรี
- โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี
- โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
- โรงพยาบาลเชียงใหม่ระยอง
- โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก
- โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง
- โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์
- โรงพยาบาลอุตรดิตถ์
- โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ขอนแก่น
- โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น
- โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา
- โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี
- โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี
- โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ สงขลา

เมื่อคุณพ่อคุณแม่เลือกแพทย์ที่จะรักษาและพูดคุยกับแพทย์เรื่องการวินิจฉัยและแผนการรักษาแล้วแต่ก่อนที่จะเริ่มรักษาค้นคุณพ่อคุณแม่อาจอยากได้รับฟังผลการวินิจฉัยและแผนการรักษาจากแพทย์อีกคนหนึ่งคุณพ่อคุณแม่อาจตัดสินใจปรึกษาแพทย์อีกคนหนึ่งระหว่างการรักษาก็เป็นได้หากการรักษายังไม่ได้ผลถึงที่หวังไว้โดยมากแพทย์มักสนับสนุนให้คุณพ่อคุณแม่พบแพทย์อีกคนหนึ่งเพื่อตรวจซ้ำและแพทย์หลายคนอาจแนะนำให้คุณพ่อคุณแม่ทำเช่นนั้นด้วยซ้ำ

ในการพิจารณาเลือกแพทย์ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นคุณพ่อคุณแม่อาจขอให้แพทย์ผู้รักษาแนะนำแพทย์คนอื่นที่รู้จักหรือคุณพ่อคุณแม่อาจได้รายชื่อกุมารแพทย์ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางโรคเลือดและมะเร็งจากสมาคมโลหิตวิทยาแห่งประเทศไทยโรงพยาบาลหรือคณะแพทยศาสตร์

การรักษามาตรฐานและการทดลองทางคลินิกคืออะไร

แพทย์ผู้รักษาลูกอาจแนะนำการรักษามาตรฐาน (standard therapy) หรือการทดลองทางคลินิก (clinical trial) การรักษามาตรฐานเป็นสูตรบำบัดที่เป็นที่ยอมรับกันมากที่สุดสำหรับโรคมะเร็งแต่ละชนิดแต่ละระยะของโรค

การทดลองทางคลินิกเพื่อรักษาโรคมะเร็งเป็นงานวิจัยอย่างหนึ่งในการทดลองทางคลินิกสูตรบำบัดแผนใหม่ถูกนำมาใช้กับกลุ่มผู้ป่วยเพื่อพิสูจน์ว่าสูตรบำบัดนี้

- ปลอดภัย
- กำจัดมะเร็งได้
- มีผลข้างเคียงอะไรบ้าง และผลข้างเคียงรุนแรงแค่ไหน
- ดีกว่าการรักษามาตรฐาน

ในระยะแรกสูตรบำบัดแผนใหม่เหล่านี้ต้องผ่านการทดลองในห้องปฏิบัติการและทดสอบกับสัตว์ทดลองเสียก่อนถ้าพบว่าสูตรบำบัดนี้อาจดีกว่าการรักษามาตรฐานแพทย์จึงจะทดสอบสูตรบำบัดแผนใหม่กับผู้ป่วยในการทดลองทางคลินิกการทดลองทางคลินิกส่วนใหญ่แบ่งเป็นระยะๆ แต่ละระยะสามารถไขข้อข้องใจเกี่ยวกับการรักษา ผู้ป่วยอาจเข้าร่วมในระยะต่างๆ ของงานวิจัยแบบนี้ โดยเดือนไขขึ้นอยู่กับสภาพทั่วไปของผู้ป่วย ชนิดและระยะของโรคมะเร็ง การทดลองทางคลินิกระยะที่ 1 ทดสอบสูตรบำบัดแผนใหม่ในมนุษย์เพื่อมองว่า การรักษาสามารถกระทำได้อย่างปลอดภัยและมีผลข้างเคียงที่เป็นอันตรายหรือไม่ นักวิจัยจะพยายามบ่งชี้ขนาดยาและวิธีการรักษาที่ดีที่สุดเนื่องจากในระยะที่ 1 มีข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงและประโยชน์น้อยกว่าระยะอื่น ปกติงานวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช้ผู้ป่วยจำนวนมากและจะแนะนำเมื่อวิธีการรักษาอย่างอื่นไม่สามารถช่วยผู้ป่วยเหล่านี้ให้หายได้อีกแล้ว การทดลองทางคลินิกระยะที่ 2 มุ่งเน้นที่จะศึกษาว่าสูตรบำบัดแผนใหม่มีผลต้านมะเร็งหรือไม่ เช่นเดียวกับในระยะที่ 1 ระยะที่ 2 เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยจำนวนเพียงเล็กน้อยเนื่องจากยิวขาดข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงและข้อมูลอื่น การทดลองทางคลินิกระยะที่ 3 เป็นการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลการรักษา กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับจากสูตรบำบัดแผนใหม่และสูตรบำบัดมาตรฐาน ส่วนใหญ่การทดลองจะเข้าสู่ระยะที่ 3 ต่อเมื่อผลการวิจัยในระยะที่ 1 และ 2 มีแนวโน้มที่ดีเท่านั้น การศึกษาระยะที่ 3 อาจมีผู้ป่วยหลายร้อยคนจากทั่วประเทศหรือทั่วโลกเข้าร่วมการวิจัย การทดลองทางคลินิกระยะที่ 4 เป็นการวิจัยเพื่อประเมินผลข้างเคียงของสูตรบำบัดแผนใหม่หลังจากได้รับการอนุมัติแล้ว และกำลังวางตลาด ทั้งนี้ เนื่องจากผลการวิจัยในระยะที่ 3 ผลข้างเคียงอาจยังไม่ชัดเจน ในระยะนี้ผู้ป่วยที่เข้าร่วมในการทดลองอาจเพิ่มจำนวนเป็นหลายพันคนการทดลองทางคลินิกมีบทบาทที่สำคัญในการคิดค้นสูตรบำบัดใหม่ที่ดีกว่าเดิม ซึ่งจะกลายเป็นการรักษามาตรฐานในอนาคต ประมาณ 1 ใน 3 ของเด็กที่ป่วยเป็นมะเร็งได้รับการรักษาในการทดลองทางคลินิก

รักษาที่โหนด

หลังจากแพทย์วางแผนการรักษาแล้ว คุณพ่อคุณแม่ต้องตัดสินใจว่าลูกควรไปรักษาตัวที่ไหนการรักษาเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่โดยสิ้นเชิงถ้าเป็นไปได้ทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับลูกคือเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลหรือศูนย์มะเร็งที่มีประสบการณ์รักษามะเร็งในเด็กจำนวนมาก การเลือกโรงพยาบาลและแพทย์ที่เชี่ยวชาญโรคมะเร็งในเด็กจะช่วยให้อายุขัยของคุณพ่อคุณแม่ได้รับการดูแลรักษาที่ดีที่สุดตั้งแต่นั้น

“

ผู้เข้าถึงธรรม ไม่เศร้าโศกถึงสิ่งที่ล่วงแล้ว
ไม่ฝันเพื่อถึงสิ่งที่ยังมาไม่ถึง ดำรงอยู่กับปัจจุบัน
สัจจะประทีประประนี ทำจิตใจให้ผ่องใสไว้เสมอ

”

จะบอกลูกยังไงดี

จะบอกลูกอย่างไรดี

คำถามแรกที่คุณพ่อคุณแม่อาจถามคือ “เราควรบอกลูกเรื่องโรคมะเร็งไหม” คุณพ่อคุณแม่อาจอยากปกป้องลูก แต่ปกติเด็กๆ สามารถรับรู้ได้เมื่อมีอะไรผิดปกติ ลูกอาจรู้สึกไม่สบาย ไปหาหมอบ่อยๆ และเคยถูกตรวจบางอย่างแล้ว ลูกอาจสังเกตว่าคุณพ่อคุณแม่ไม่ค่อยสบายใจ ไม่ว่าคุณพ่อคุณแม่พยายามปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการรักษาเพื่อไม่ให้ลูกล่วงรู้ความจริงมากเพียงใด

ท้ายที่สุด คนอื่น เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อน พยาบาลที่โรงพยาบาล อาจหลุดปากพูดบางสิ่งบางอย่างที่ทำให้ลูกรู้เรื่องมะเร็งก็เป็นได้ นอกจากนี้ หากลูกรู้ว่าคุณพ่อคุณแม่ไม่พูดความจริง เขาจะไม่ชอบใจแน่ เด็ก ๆ อาจฟังคำตอบที่ตรงไป ตรงมาจากปากของคุณพ่อคุณแม่มากกว่า

ทำไมจึงควรบอกลูก

การบอกลูกเรื่องโรคมะเร็งเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละครอบครัว และความเชื่อในครอบครัว ความเชื่อทางวัฒนธรรมหรือศาสนาที่มีส่วนสำคัญในการเปิดเผยเรื่องนี้ด้วย คุณพ่อคุณแม่จำเป็นต้องพูดเรื่องนี้อย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมากับลูก เพราะว่าเด็กที่ไม่ได้รับรู้เรื่องความเจ็บป่วยของตนเองจากปากของผู้ใหญ่มักคิดไปเองต่างๆ นานา ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช้ความจริงเลย ตัวอย่างเช่น เด็กอาจคิดว่าเขาเป็นมะเร็งเพราะถูกลงโทษที่ได้ทำผิดบางอย่าง แพทย์ก็เห็นพ้องกันว่า การบอกความจริงกับเด็กว่าเขาป่วยเป็นอะไร สามารถทำให้เด็กรู้สึกเครียดและรู้สึกผิดน้อยลง นอกจากนี้ มีแนวโน้มว่าเด็กที่ทราบความจริงจะร่วมมือในการรักษามากกว่า และท้ายที่สุด การสนทนาเรื่องโรคมะเร็งมักทำให้ทุกคนในครอบครัวใกล้ชิดกันมากขึ้นและทำให้การต่อสู้กับมะเร็งกลายเป็นเรื่องที่ยง่ายขึ้นสำหรับทุกคน

พ่อแม่มีคำถามอะไรบ้าง

พ่อแม่มีคำถามมากมายเกี่ยวกับการพูดกับลูกเรื่องผลการวินิจฉัย บางทีคุณพ่อคุณแม่ก็อาจเคยตามตัวเองบางข้อแล้ว

ควรบอกลูกเมื่อไหร่

เมื่อจากคุณพ่อคุณแม่อาจเป็นผู้ที่รู้จักบุคลิกและอารมณ์ของลูกได้ดีกว่าใคร คุณพ่อคุณแม่ก็น่าจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจได้ดีที่สุดว่าควรบอกลูกตอนไหน อย่างไรก็ดี อยากให้คุณพ่อคุณแม่ระลึกว่าลูกคงรู้แต่แรกแล้วว่าอะไรผิดปกติในตัวเขา ฉะนั้น คุณพ่อคุณแม่อาจตัดสินใจบอกลูกทันทีหลังทราบผลการวินิจฉัย ความจริงพ่อแม่ส่วนใหญ่ยอมรับว่าการบอกเด็กตอนนั้นง่ายที่สุด

การรอคอยอีกหลายวันหรือหลายสัปดาห์อาจส่งผลให้เด็กมีเวลาคิดฟุ้งซ่านถึงสิ่งที่เลวร้ายกว่าความเป็นจริงซึ่งอาจกลายเป็นความกลัวที่ขจัดได้ยากในภายหลังก่อนเริ่มการรักษาจะทำให้อะไรๆ ง่ายกว่าสำหรับลูก

ใครควรบอกให้ลูกรู้

คำตอบข้อนี้เป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละครอบครัว ในฐานะพ่อแม่ คุณพ่อคุณแม่อาจรู้สึกว่าจะดีที่สุดถ้าคุณพ่อคุณแม่เป็นคนบอกลูก อย่างไรก็ตาม พ่อแม่บางคนอาจรู้สึกปวดร้าวเกินไปที่จะทำเช่นนั้น สมาชิกคนอื่นในครอบครัวหรือแพทย์อาจช่วยคุณพ่อคุณแม่ในเรื่องนี้ได้ พวกเขาอาจบอกเด็กแทนคุณพ่อคุณแม่หรือช่วยอธิบายเรื่องการเจ็บป่วย

การคิดไว้ก่อนว่าจะพูดอะไรอย่างไรจะช่วยทำให้คุณพ่อคุณแม่ผ่อนคลายมากขึ้น แต่คุณพ่อคุณแม่จะตัดสินใจอย่างไรว่าจะพูดอะไรออกไปบ้าง ครอบครัวและเพื่อนสนิท แพทย์ผู้รักษาพ่อแม่ของเด็กคนอื่นที่เป็นมะเร็ง หรือพระสงฆ์อาจช่วยแนะนำความคิดดีๆ

ใครควรอยู่ตรงนั้นด้วย

ลูกจำเป็นต้องได้รับความรักและกำลังใจเมื่อรับฟังผลการตรวจ ถึงแม้ว่าแพทย์เป็นผู้อธิบายเกี่ยวกับการเจ็บป่วย คนที่ลูกเชื่อใจและเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดควรอยู่ตรงนั้นด้วย การให้กำลังใจจากสมาชิกคนอื่นในครอบครัวในขณะนั้นก็เป็นประโยชน์มากเช่นกัน

ควรบอกอะไรกับลูกบ้าง

ส่วนประเด็นที่ว่าควรบอกให้ลูกรู้ข้อมูลมากน้อยแค่ไหนและควรบอกอย่างไรขึ้นอยู่กับอายุและความสามารถในการเข้าใจเรื่องต่างๆ ของลูก ปกติการพูดอย่างอ่อนโยน เปิดเผย และตรงไปตรงมาเป็นวิธีที่ดีที่สุด

หัวข้อต่อไปนี้อธิบายถึงระดับความเข้าใจของเด็กในแต่ละวัย คำแนะนำเหล่านี้เป็นเพียงแนวทางกว้างๆ เท่านั้นเพราะเด็กแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ลูกอาจตรงกับลักษณะของหลายช่วงอายุ หรืออาจไม่ตรงเลยก็เป็นได้

เด็กทารก ระหว่างแรกเกิดถึง 2 ปี

เด็กอายุน้อยขนาดนี้ไม่เข้าใจเรื่องโรคมะเร็งแน่ เขาเข้าใจสิ่งที่มองเห็นและสัมผัสได้เท่านั้นสิ่งที่ทำให้กังวลใจมากที่สุดคือสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น โดยเฉพาะเวลาอยู่ห่างจากพ่อแม่

หลังจากอายุครบหนึ่งขวบ เขาเริ่มคำนึงถึงความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ และคิดหาวิธีควบคุมสิ่งที่อยู่รอบตัว เด็กเล็ก ๆ จะกลัวการตรวจทางการแพทย์มากที่สุด หลายคนร้องไห้ วิงหนี หรือดิ้นไปมาเพื่อพยายามควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้น

ด้วยเหตุที่ว่าเด็กเริ่มคิดและเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว ความจริงใจเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดพยายามอธิบายอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับการไปโรงพยาบาลและการตรวจที่อาจทำให้เจ็บตัว แทนที่คุณพ่อคุณแม่จะบอกว่าจะฉีดยาไม่เจ็บ ซึ่งไม่จริง เราอาจบอกลูกว่าเข็มฉีดยาจะทำให้เจ็บเพียงแป๊บเดียว และถ้าจะร้องไห้ เราก็คงไม่ว่าอะไรเขา ความจริงใจทำให้ลูกรู้สึกว่าคุณพ่อคุณแม่เข้าใจเขาและยอมรับในความรู้สึกของเขา สิ่งนี้ช่วยทำให้ลูกเชื่อใจคุณพ่อคุณแม่

ถ้าเป็นไปได้ ควรพยายามให้ลูกเป็นคนเลือกเอง เช่น ถ้าลูกต้องกินยา อาจถามลูกว่า อยากให้ผสมยาในน้ำส้มหรือน้ำเปล่า เป็นต้น

เด็กเล็ก อายุ 2 - 7 ปี

ในวัยนี้ เด็กสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์กับสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้เช่น เขาสามารถเชื่อมโยงระหว่างการป่วยไข้และเหตุการณ์ได้ ยกตัวอย่าง นอนชมอยู่บนเตียงหรือกินซูปไก่ เด็กในวัยนี้มักคิดว่าความเจ็บป่วยเกิดจากการกระทำบางอย่าง ดังนั้น การหายป่วยจะเกิดขึ้นได้ถ้าเขาปฏิบัติตามกฎเกณฑ์บางอย่าง

แนวทางต่อไปนี้อาจช่วยคุณพ่อคุณแม่ได้เวลาพูดคุยกับเด็กในวัยนี้ อธิบายว่าการรักษาเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อทำให้ความเจ็บปวดหายไปหรือรู้สึกสบายขึ้นและสามารถเล่นได้โดยไมเหนื่อย อธิบายว่าความเจ็บป่วยหรือการรักษาไม่ใช่การลงโทษที่เขาได้ทำอะไรผิด พูดผิด หรือคิดอะไรไม่ดี อธิบายเกี่ยวกับการตรวจและการรักษาอย่างตรงไปตรงมา พร่ำบอกเด็กว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนนำไปเพื่อทำดีมาเร็วและช่วยให้เขาหายดี

เวลาพูดถึงการเจ็บป่วย พยายามใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย ตัวอย่างเช่นอุปมาว่าการเป็นมะเร็งเหมือนกับการต่อสู้ระหว่างเซลล์ดีกับเซลล์ร้าย การรักษามะเร็งช่วยให้เซลล์ดีแข็งแรงขึ้นเพื่อปราบเซลล์ร้ายให้สิ้นซาก

เด็กโต อายุ 7 - 12 ปี

เด็กอายุ 7-12 ปีเริ่มเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่างๆ และเหตุการณ์ ตัวอย่างเช่น เขามองการเจ็บป่วยว่าเป็นอาการอย่างหนึ่ง ไม่เชื่อว่าการเจ็บป่วยเกิดขึ้นจากสิ่งที่เขาทำ เขาไว้วางใจสบายขึ้นได้ก็ต่อถินยาและทำตามทีหมอสั่ง และสามารถให้ความร่วมมือในการรักษา

เวลาอธิบายเกี่ยวกับมะเร็ง คุณพ่อคุณแม่สามารถให้รายละเอียดเพิ่มขึ้นได้ แต่คุณควรยังคงเชื่อมโยงเรื่องราวกับสถานการณ์ที่ลูกคุ้นเคย คุณอาจเล่าว่าร่างกายประกอบด้วยเซลล์ชนิดต่างๆ และเซลล์เหล่านี้ล้วนมีหน้าที่ต่างกัน เช่นเดียวกับคนเรา เซลล์เหล่านี้ต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้งานเสร็จเรียบร้อย คุณอาจอธิบายว่าเซลล์มะเร็งเป็น “พวกเกเร” ที่ขัดขวางการทำงานของเซลล์ดี การรักษามะเร็งช่วยกำจัดเซลล์เกเรเพื่อให้เซลล์อื่นทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น

เด็กวัยรุ่น อายุเกิน 12 ปี

โดยมากเด็กวัยรุ่นสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างเหตุการณ์ต่างๆ เขาสามารถคิดถึงสิ่งต่างๆ ที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นกับตัวเอวยุุ่นมักคิดถึงอาการเจ็บป่วยในแง่ของอาการบางอย่าง เช่น อาการเหนื่อย และในเมื่ชดจำกัดหรือการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมประจำวัน แต่เนื่องจากเขาสามารถเข้าใจเหตุผลของอาการต่างๆ เราสามารถอธิบายว่ามะเร็งเป็นโรคนชนิดหนึ่งที่ทำให้เซลล์ในร่างกายบางตัวผิดปกติไปจนควบคุมไม่ได้เซลล์ผิดปกติพวกนี้เติบโตเร็วกว่าเซลล์ปกติรุกรานส่วนอื่นของร่างกายและขัดขวางไม่ให้ร่างกายทำงานตามปกติ เป้าหมายของการรักษาคือฆ่าเซลล์ผิดปกติเหล่านี้ให้สิ้นซากหลังจากนั้นร่างกายจะทำงานได้ตามปกติและอาการต่างๆ จะหายไป

คำถามที่เด็กมักถามพ่อแม่

โดยธรรมชาติเด็กมักอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องโรคที่เป็นอยู่และมีคำถามมากมายเกี่ยวกับมะเร็งและการรักษามะเร็ง ลูกหวังให้คุณพ่อคุณแม่ตอบคำถามให้ได้มากที่สุด เด็กอาจเริ่มซักถามทันทีหลังจากแพทย์ได้วินิจฉัยโรคหรืออาการอดตามภายหลังคำถามต่อไปนี้เป็นการถามที่พบบ่อยที่สุดและข้อคิดบางประการที่จะช่วยให้คุณตอบคำถามลูก

ทำไมต้องเป็นหนู

เด็กก็สงสัยว่า“ทำไมหนูถึงเป็นมะเร็ง”เช่นเดียวกับผู้ใหญ่เด็กอาจรู้สึกว่าเขาทำความผิดอะไรสักอย่างที่เป็นต้นเหตุของการเจ็บป่วยเราควรอธิบายว่าแม่แต่หมอเองก็ยังไม่รู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งดังนั้นทั้งตัวคุณ ลูกหรือพี่น้องของลูกไม่มีใครได้กระทำผิดหรือคิดอะไรที่จะเป็นเหตุให้เกิดโรคมะเร็งนอกจากนี้ควรเน้นย้ำว่ามะเร็งไม่ใช่โรคติดต่อและลูกไม่ได้ติดโรคนี้นี้มาจากคนอื่น

หนูจะหายดีหรือไม่

มีบ่อยครั้งที่เด็กรู้ว่ามีคนในครอบครัวหรือเพื่อนตายเพราะมะเร็ง ด้วยเหตุนี้เด็กหลายคนไม่กล้าถามว่าเขาจะหายดีไหม เพราะว่าพวกเขากลัวว่าพ่อแม่จะตอบว่า “ไม่” ดังนั้นคุณพ่อคุณแม่อาจบอกลูกว่ามะเร็งเป็นโรคที่ร้ายแรง แต่การรักษา เช่น ยา การฉายรังสี หรือการผ่าตัดสามารถฆ่ามะเร็งได้ นอกจากนี้แพทย์และพยาบาลพยายามทำดีที่สุดเพื่อให้ลูกหายจากมะเร็งอีกด้วย การที่มีคนรอบข้าง เช่น ครอบครัว แพทย์ พยาบาล ฯลฯ แสดงความห่วงใย อาจช่วยให้เด็กรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น

จะเกิดอะไรขึ้นกับหนู

เมื่อลูกเป็นมะเร็ง ก็มีสิ่งแปลกใหม่และที่น่ากลัวสำหรับเด็กเกิดขึ้นมากมาย ขณะอยู่ที่ห้องตรวจหรือที่โรงพยาบาล ลูกอาจมองเห็นหรือเล่นกับเด็กคนอื่นที่เป็นมะเร็ง เด็กบางคนอาจมีอาการไม่สบายมาก ผอมร่วง หรือโดนตัดแขนตัดขาเนื่องจากมะเร็ง ลูกอาจสงสัยว่า“เรื่องแบบนี้จะเกิดขึ้นกับเขาหรือไม่”อย่างไรก็ดี ลูกอาจกลัวเกินไปที่จะถามคุณพ่อคุณแม่ จำเป็นอย่างยิ่งที่เราควรพยายามให้ลูกได้ระบายความรู้สึกกับข้อใจเหล่านี้ บอกให้ลูกรู้ไปเลยว่ามะเร็งการรักษาและผลข้างเคียงจะเป็นอย่างไรบอกลูกว่าหมอจะช่วยเหลือลูกอย่างไรถ้าการรักษาทำให้เกิดผลข้างเคียงนอกจากนี้คุณพ่อคุณแม่อาจอธิบายว่ามีมะเร็งหลายชนิดและถึงแม้ว่าเด็กคนเป็นมะเร็งชนิดเดียวกันก็ไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กทั้งสองคนจะเหมือนกันเสมอไป

เราควรบอกเด็กทุกครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการรักษาหรือกำหนดเวลาของการรักษาข้อมูลนี้ช่วยให้เด็กเตรียมตัวเตรียมใจก่อนพบแพทย์หรือไปที่โรงพยาบาล คุณพ่อคุณแม่อาจช่วยเหลือลูกด้วยการจดบันทึกวันนัดพบแพทย์ นัดรักษา หรือนัดตรวจอย่างบอกเด็กเล็กเรื่องนัดรักษาล่วงหน้านานมากถ้าทำให้เด็กตื่นกลัว

หนูสบายดีแล้ว ทำไมต้องกินยา

เมื่อรักษามะเร็งไประยะหนึ่ง ลูกจะรู้สึกสบายดีขึ้น แต่ก็จำเป็นต้องกินยาบ่อยๆ เด็กมักไม่เข้าใจว่าทำไมต้องกินยาต่างๆที่เขาสบายดีทุกอย่างคุณพ่อคุณแม่อาจจำเป็นต้องเน้นย้ำเหตุผลที่ลูกจำเป็นต้องกินยาตัวอย่างเช่นคุณอาจบอกลูกว่า“ถึงลูกจะสบายดีเซลล์ร้ายกำลังซ่อนตัวอยู่หนูต้องกินยาต่อไปอีกระยะหนึ่งเพื่อหาเซลล์ร้ายให้เจอและป้องกันไม่ให้พวกมันกลับมาอีก”

“

จุดที่ต่ำสุดของชีวิต ที่ทุกคนมีโอกาสประสบ
เป็นได้ทั้งจุดจบ และบทเรียนที่ดี

”

รู้จักวิธีการรักษา

รู้จักวิธีการรักษา

แพทย์จะวางแผนการรักษาที่ดีที่สุด หลังจากที่ได้ประเมินสุขภาพทั่วไปของเด็ก ชนิดของมะเร็งที่เขาเป็น ระยะของโรค อายุ และปัจจัยอื่นๆ อีกมากมาย จากข้อมูลเหล่านี้ แพทย์จะกำหนดแผนการรักษาซึ่งประกอบด้วยวิธีการรักษา ความถี่ในการรักษา และระยะเวลาของการรักษา

เด็กที่เป็นมะเร็งแต่ละคนจะมีแผนการรักษาที่แพทย์ตัดสินใจเลือกสำหรับเด็กจำเพาะแต่ละคนนั้น ถึงแม้ว่าเด็กหลายคนจะเป็นมะเร็งชนิดเดียวกัน แผนการรักษาอาจแตกต่างกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การตอบสนองต่อการรักษา หากจำเป็น แพทย์อาจตัดสินใจเปลี่ยนแผนการรักษาหรือวางแผนการรักษาใหม่

ก่อนเริ่มการรักษา แพทย์ผู้รักษาลูกจะให้คำปรึกษาแก่คุณพ่อคุณแม่เกี่ยวกับ แผนการรักษา รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับ ความเสี่ยง และผลข้างเคียง จากนั้นคุณพ่อคุณแม่และแพทย์จำเป็นต้องพูดคุยกับลูกเรื่องการรักษาหลังจากอธิบายเรื่องการรักษาและไขข้อข้องใจของคุณพ่อคุณแม่ทุกอย่างแล้ว แพทย์อาจจะขอให้คุณพ่อคุณแม่เซ็นหนังสือยินยอมเพื่ออนุญาตให้แพทย์ดำเนินการตามแผนการรักษาเป็นลายลักษณ์อักษร ในบางกรณี แพทย์อาจร้องขอให้ลูกให้ความยินยอมก่อนการรักษาด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กและนโยบายของโรงพยาบาล

ในระยะแรก แผนการรักษาอาจดูซับซ้อนหน่อย แต่แพทย์จะค่อยๆ ชี้แจงแต่ละขั้นตอนให้คุณทราบ แต่ไม่ช้า คุณและลูกก็จะคุ้นเคยกับการรักษาที่ต้องทำเป็นกิจวัตรไปเอง พ่อแม่หลายคนอยากได้สำเนาแผนการรักษาเพื่อใช้อ้างอิงหลังจากเริ่มการรักษา ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาวางแผนการทำงานให้สอดคล้องกับแผนการรักษาอีกด้วย หากคุณอยากสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมหรือรู้สึกว่ามีอะไรผิดไปจากสิ่งที่คุณเข้าใจ จงอย่าเกรงใจแพทย์ แพทย์ผู้รักษามักเป็นผู้ตอบคำถามได้ดีที่สุด ถ้าคุณรู้สึกว่าคุณคุยกับแพทย์ในเวลาอื่น คุณอาจนัดพบหรือโทรศัพท์คุยกับแพทย์ก็ได้ ขอให้ระลึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของทีมรักษาลูกและควรมีส่วนร่วมในการรักษาตลอดเวลา

วิธีการรักษาโรคมะเร็ง

วิธีการรักษาโรคมะเร็งที่แพทย์เลือกใช้ทั่วไป ได้แก่ การผ่าตัด การให้ยาเคมีบำบัด (chemotherapy) การฉายรังสี (radiation therapy) นอกจากนี้ยังมีทางเลือกอื่น ได้แก่ ภูมิคุ้มกันบำบัด (immunotherapy) และการปลูกถ่ายไขกระดูกหรือ สเต็มเซลล์จากกระแสเลือด (peripheral blood stem cell transplantation) แพทย์ใช้วิธีการรักษาเหล่านี้เพื่อทำลายเซลล์มะเร็ง การรักษามะเร็งในเด็กอาจเป็นวิธีการรักษาแบบเดียวหรือแบบผสมผสาน (combination therapy) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของมะเร็งโดยมากเด็กจะได้รับการรักษาด้วยวิธีการรักษาแบบผสมผสาน

การรักษามะเร็งมักทำให้เกิดผลข้างเคียงหรืออาการที่ไม่พึงประสงค์ เช่น คลื่นไส้ อาเจียน ผอมลงและท้องเสียผลข้างเคียงเกิดขึ้นเนื่องจากการรักษามะเร็งที่ใช้กำจัดเซลล์มะเร็งสามารถทำอันตรายเซลล์ปกติบางตัวได้ ในขณะที่ลูกเริ่มการรักษา คุณควรระลึกว่า

- ลักษณะของผลข้างเคียงและความรุนแรงของอาการที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นอยู่กับชนิดของยา ขนาดยา และปฏิกริยาที่ร่างกายมีต่อยา
- แพทย์วางแผนการรักษาเพื่อให้ลูกได้รับผลข้างเคียงน้อยที่สุด
- แพทย์มีวิธีการบรรเทาผลข้างเคียงของลูกคุณ ควรคุยกับแพทย์เพื่อให้ทราบว่าคุณและลูกสามารถทำอะไรบ้างทั้งก่อนการรักษา ขณะรักษา และหลังจากการรักษาเพื่อให้ลูกรู้สึกสบายขึ้น
- โดยปกติการลดขนาดยาเล็กน้อยเพื่อชดเชยผลข้างเคียงจะไม่ทำให้ประสิทธิผลของการรักษาในการฆ่าเซลล์มะเร็งลดน้อยลงหรือกระทบต่อโอกาสในการฟื้นตัวของลูกคุณแต่อย่างใด
- ผลข้างเคียงส่วนใหญ่จะหายไปหลังจากหยุดการรักษา

พึงระลึกว่า ผลข้างเคียงจากยามิได้เกิดขึ้นแก่เด็กทุกคนเหมือนกันหมด เด็กบางคนอาจเกิดผลข้างเคียงไม่ก็อย่าง นอกจากนี้ ผลข้างเคียงจะรุนแรงเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับเด็กแต่ละคน แม้กระทั่งเด็กได้รับการรักษาเหมือนกันทุกอย่าง แพทย์ก็ไม่สามารถบอกคุณได้ว่าลูกอาจเกิดผลข้างเคียงแบบไหนและจะจัดการกับผลข้างเคียงนั้นอย่างไร ถ้าคุณรู้ว่ายาที่ลูกได้รับอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงแบบไหนบ้าง คุณก็สามารถสังเกตได้แต่เนิ่นๆ

การผ่าตัด

สำหรับเนื้องอกหลายชนิด การผ่าตัดเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการรักษา การผ่าตัดเป็นการรักษาเฉพาะที่เพื่อใช้กำจัดเนื้องอกจากร่างกาย ระหว่างการผ่าตัดเนื้อเยื่อบริเวณรอบๆ เนื้องอกและต่อมน้ำเหลืองอาจถูกตัดออกไปด้วย ในบางกรณีการให้ยาเคมีบำบัดหรือการฉายรังสีจะทำให้เนื้องอกหดตัวเล็กลงก่อนที่จะตัดมันออก การทำให้ขนาดเนื้องอกเล็กลงช่วยทำให้การผ่าตัดง่ายขึ้น

ทำอย่างไรไม่ให้ลูกกลัวการผ่าตัด

ลูกมักวิตกกังวลสารพัดเกี่ยวกับการผ่าตัด ลูกอาจถามคุณว่า

ถ้าสลบไป จะเป็นอย่างไร ?

หนูจะเจ็บมากหรือไม่ ?

ร่างกายของหนูจะไม่เหมือนเดิมหรือไม่ ?

หลังจากการผ่าตัด หนูจะรู้สึกอย่างไรกับร่างกายของตัวเอง ?

พ่อแม่จะอยู่กับหนูเวลาตื่นขึ้นมาหรือไม่ ?

ต่อไปนี้เป็นคำแนะนำที่อาจเป็นประโยชน์สำหรับลูกคุณที่จะเข้ารับการผ่าตัด

ตอบคำถามของลูกอย่างตรงไปตรงมา

เพราะถ้าสิ่งที่คุณพูดไม่ตรงกับความเป็นจริงลูกอาจหมดความไว้วางใจในตัวคุณ ดังนั้นลูกจำเป็นต้องเชื่อใจคุณ

ทำความเข้าใจกระบวนการผ่าตัดของลูกให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้
เพื่อจะได้ตอบคำถามของลูกได้อย่างถูกต้อง

คุณพ่อคุณแม่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลให้มากที่สุดเพื่อรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นบ้าง แพทย์สามารถบอกข้อเท็จจริงทุกอย่างเพื่อช่วยให้คุณพ่อคุณแม่เตรียมตัวลูกให้พร้อม

แวะไปดูห้องผ่าตัดและห้องพักฟื้นก่อนการผ่าตัด

เพื่อช่วยให้เด็กรู้สึกพร้อมสำหรับการผ่าตัด โรงพยาบาลหลายแห่งสนับสนุนให้เด็กๆ ไปดูห้องที่พวกเขาจะผ่าตัดและพักฟื้นพวกเขาอาจไปพบปะพูดคุยกับพยาบาลที่ปฏิบัติงานในห้องผ่าตัดตัวอย่างเช่นพยาบาลอาจหยิบหน้ากากที่สวมขณะผ่าตัดเพื่อให้เด็กลองใส่หรือสวมบนหน้าตุ๊กตา

พูดคุยกับลูก ถามว่ารู้สึกอย่างไร กังวลอะไรหรือไม่

ที่สำคัญ พยายามให้ลูกระบายความรู้สึกหรือความกังวลใจต่างๆ เกี่ยวกับการผ่าตัด

ผลข้างเคียงจากการผ่าตัด

ผลข้างเคียงจากการผ่าตัดขึ้นอยู่กับบริเวณที่มีเนื้องอก ชนิดของการผ่าตัด สุขภาพทั่วไปของเด็ก และปัจจัยอื่นๆ อาการข้างเคียงที่พบบ่อย ได้แก่ ปวดแผล ปวดหัว คลื่นไส้ อาเจียน และท้องผูก ผลข้างเคียงนี้อาจเกิดจากการผ่าตัด ยาระงับปวดหรือขาดการออกกำลังกาย แพทย์จะสั่งจ่ายยาให้เด็กตามความจำเป็นเพื่อบรรเทาผลข้างเคียงและอาการอื่นที่อาจตามมา

เด็กและการตัดแขนตัดขา

ในอดีต มีบ่อยครั้งที่แพทย์จำเป็นต้องตัดแขนหรือตัดขาเพื่อกำจัดเนื้องอกกระดูกในแขนและขา อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน แพทย์จำนวนมากสามารถเลือกใช้กระบวนการรักษาที่หลีกเลี่ยงการตัดแขนขา แต่จะหลีกเลี่ยงได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับชนิดของเนื้องอก ปัจจุบันเด็กที่ถูกตัดแขนขาเพราะมะเร็งมีจำนวนลดลงมาก แพทย์ผู้รักษาจะอธิบายให้คุณทราบว่ามีความเลือกอะไรบ้างในการรักษา

ถึงกระนั้นก็ดี สำหรับเด็กบางคน การตัดแขนตัดขาก็ยังเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อโอกาสหายขาด เด็กเหล่านี้ทุกขกรมานใจมาก พวกเขาสงสัยว่าตัวเองจะเป็นอย่างไรเมื่อไม่มีแขนหรือขาจะสามารถทำกิจกรรมประจำวันได้เหมือนเดิมไหม จะทำกิจกรรมอย่างไร คนอื่นจะปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างไร หลังจากการผ่าตัด พวกเขาอาจรู้สึกว่าตนเองไม่สมบูรณ์เหมือนคนอื่น ในบางกรณีพ่อแม่อาจทำใจยอมรับการตัดแขนตัดขาได้ยากกว่าเด็กเสียอีก โดยทั่วไป เด็กเล็กปรับตัวได้เร็วกว่าวัยรุ่นมีเรื่องกังวลใจแตกต่างจากเด็กเล็ก พวกเขาอาจหวั่นไหวว่าคนอื่นจะมองพวกเขาอย่างไรและทุกขใจว่าการตัดแขนขาจะมีผลอย่างไรกับความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ การเล่นกีฬา การแต่งงาน และการมีบุตรในอนาคต

การแสดงให้เห็นว่าคนอื่นเขาปรับตัวอย่างไรเมื่อไม่มีแขนขา จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง การพบปะกับเด็กคนอื่นที่ถูกตัดแขนหรือขาและยอมรับสภาพได้ก็จะมีประโยชน์เช่นกัน ลูกต้องเรียนรู้ว่าเขาสามารถที่จะมีชีวิตที่สมบูรณ์เหมือนคนอื่นได้ เด็กส่วนใหญ่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เคยทำก่อนผ่าตัด พวกเขาสามารถเดิน วิ่ง ขี่จักรยาน ว่ายน้ำ และแม้กระทั่งปีนเขา ถ้าทำได้ แพทย์อาจให้เด็กดูแขนขาเทียมและอุปกรณ์และเครื่องมือช่วยอื่นที่จะช่วยให้เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วมากขึ้น

หลังจากการผ่าตัด ลูกจะรู้สึกว่า มีผ้าพันแผลหนาเตอะบริเวณที่ผ่าตัด ลูกอาจรู้สึกถึง

“ความเจ็บปวดหลอน (phantom limb pain)” ซึ่งเป็นความรู้สึกแปลกๆ แต่พบบ่อยในผู้ป่วยที่ถูกตัดแขนขา ผู้ป่วยจะรู้สึกหนาว คันยิบๆ และปวดเหมือนกับว่ายังมีแขนขานั้นอยู่ ทั้งที่มันถูกตัดออกไปแล้ว แพทย์ยังไม่ทราบว่าการเจ็บปวดหลอนเกิดขึ้นได้อย่างไร คำอธิบายที่ดีที่สุดคือว่า สมองคุ้นเคยกับการได้รับสัญญาณจากเส้นประสาทในแขนขาที่ถูกตัดออกไป กว่าจะสมองจะคุ้นเคยกับสัญญาณจากเส้นประสาทที่ยังเหลืออยู่และสัญญาณใหม่ที่ถูกส่งจากเส้นประสาทบริเวณต่อขาหรือแขนขาเกินเวลาละระยะหนึ่ง บางครั้งการนวดเบาๆ และปรับเปลี่ยนตำแหน่งของต่อขาหรือแขนขาช่วยบรรเทาอาการนี้ ปกติแพทย์จะเริ่มให้ยาทันทีก่อนเพื่อลดอาการปวดและอาจสั่งยาบางชนิดเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดหลอนเมื่อมีอาการ

ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ นักกายภาพบำบัดจะช่วยลูกคุณพ่อคุณแม่ด้วยการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความแข็งแรงให้กล้ามเนื้อที่รองรับแขนขาเทียมชั่วคราว การออกกำลังกายแบบนี้ทำได้ไม่บ่อยนักและอาจทำให้เกิดปวดแผล ฉะนั้น ลูกต้องได้รับกำลังใจจากคุณพ่อคุณแม่ตลอดเวลา เมื่อกล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น แพทย์อาจสั่งทำแขนขาเทียมชั่วคราว แขนขาเทียมถูกประดิษฐ์โดยนักกายอุปกรณ์ (prosthetist) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการทำแขนขาเทียม แขนขาเทียมชั่วคราวจะใหญ่เทอะทะและหนักกว่าแขนขาเทียมถาวร ลักษณะของแขนขาเทียมชั่วคราวดูไม่สวย ไม่น่าใช้ แต่น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นนั้นจะช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้กับต่อแขนขาและความใหญ่เทอะทะจะช่วยปกป้องต่อไว้ เมื่อต่อแขนขาหายดีและลูกคุณสามารถเคลื่อนไหวแขนขาเทียมได้ดีแล้ว การประกอบแขนขาเทียมถาวรก็จะเริ่มต้นขึ้น

แพทย์และผู้เชี่ยวชาญพร้อมจะช่วยเหลือลูกและครอบครัวของคุณพ่อคุณแม่ตลอดกระบวนการนี้ ตั้งแต่การเลือกวิธีการรักษาไปจนถึงการปรับแต่งแขนขาเทียมถาวร การได้รับกำลังใจจากคนในครอบครัวและการมีส่วนร่วมในกลุ่มช่วยเหลืออาจช่วยให้คุณพ่อคุณแม่จัดการกับเรื่องนี้

ยาเคมีบำบัด

ยาเคมีบำบัด(chemotherapy)คือการใช้ยาต้านมะเร็ง(anticancer drugs)เพื่อรักษาโรคมะเร็งยาเคมีบำบัดเป็นวิธีการรักษาที่ตัวซึ่งหมายความว่ายาไหลไปตามกระแสเลือดทั่วร่างกายเพื่อฆ่าเซลล์มะเร็งทุกแห่งไม่ว่ามันจะอยู่ตรงไหนเนื่องจากยาต้านมะเร็งบางชนิดได้ผลดีขึ้นหากใช้ร่วมกับยาชนิดอื่นสูตรยาเคมีบำบัดจึงมักประกอบด้วยยาหลายชนิดแนวทางการรักษาแบบนี้เรียกว่า การให้ยาเคมีบำบัดหลายชนิดร่วมกัน (combination chemotherapy)

แพทย์อาจให้ยาเคมีบำบัดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือผสมผสานกันหลายวิธีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเด็กเป็นมะเร็งชนิดใดและกำลังใช้ยาอะไรอยู่

การให้ยาทางปาก ผู้ป่วยกินยาน้ำหรือเม็ดถ้าลูกกลืนยาเม็ดได้ยากคุณพ่อคุณแม่อาจบิเม็ดยาให้แตกเป็นชิ้นเล็กๆ หรือบดให้ละเอียด แล้วผสมในขนมหวานหรืออาหารอื่นที่ลูกชอบ

ฉีดยาเข้าหลอดเลือดดำ(intravenous-IV, ‘ไอวี’) ฉีดยาเข้าหลอดเลือดดำโดยตรงผ่านเข็มฉีดยาหรือผ่านทางสายน้ำเกลือ

ฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อ(intramuscular injection-IM, ‘ไอเอ็ม’) ฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อแขนหรือก้นผ่านเข็มฉีดยา

ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง (subcutaneous injection - SC, 'สับคิว')

ฉีดยาเข้าชั้นไขมันใต้ผิวหนังผ่านเข็มฉีดยา

ฉีดเข้าในช่องไขสันหลัง (intrathecal injection - IT) ฉีดยาเข้าไปในน้ำไขสันหลัง ซึ่งอยู่หล่อเลี้ยงรอบสมองและไขสันหลัง

แม้ว่าลูกสามารถรักษาด้วยยาเคมีบำบัดชนิดกินเองที่บ้านได้เป็นส่วนใหญ่ แต่ลูกอาจยังจำเป็นต้องไปที่โรงพยาบาลเพื่อรับยาฉีดเข้าหลอดเลือดดำหรือยาฉีดแบบอื่นด้วย ลูกอาจต้องนอนพักค้างคืนหรือหลายวันที่โรงพยาบาล ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับชนิดของยา

การให้ยาเคมีบำบัดทางปาก

ถ้าเป็นไปได้ให้ลูกมีส่วนร่วมในการกินยาด้วยตัวอย่างเช่นคุณพ่อคุณแม่อาจดื่มน้ำในปฏิทินเพื่อให้ลูกรู้ว่าควรกินยาเมื่อไหร่ เด็กโตโดยเฉพาะวัยรุ่นอาจต้องการดูแลการกินยาเอง แต่คุณพ่อคุณแม่ก็ยังมีจำเป็นต้องคอยดูว่าลูกกินยาทุกอย่างตามหมอสั่งหรือไม่ แจ้งให้แพทย์ทราบถ้าลูกกินยาไม่ครบหรืออาเจียนออกมา

การให้ยาเคมีบำบัดด้วยการฉีดเข้าหลอดเลือดดำ

ลูกได้รับยาเข้าหลอดเลือดดำโดยตรงผ่านเข็มฉีดยาเล็กๆ ซึ่งโดยปกติมักแทงเข้าที่มือหรือแขนในการกรอกและเติมน้ำเกลือมาก พยาบาลอาจแทงเข็มเข้าหลอดเลือดดำบริเวณหน้าท้อง แม้ว่าการรับยาเคมีบำบัดไม่ทำให้เจ็บปวด แต่ผู้ป่วยอาจรู้สึกเจ็บเมื่อแทงเข็มฉีดยาเข้าหลอดเลือดดำและยาอาจทำให้รู้สึกแสบร้อน ถ้ายาไหลออกมาจากหลอดเลือดดำ ก็อาจทำให้ร้อนวูบวาบที่ผิวหนัง ฉะนั้น ต้องเช็กให้ได้ว่าสายไอวีไม่เคลื่อนไปมา พยาบาลและแพทย์ต้องรีบแก้ไขทันทีถ้าเข็มหลุดออกจากหลอดเลือดดำ

การให้ยาเคมีบำบัดด้วยการฉีดเข้าหลอดเลือดดำมีอีกวิธีหนึ่ง นั่นคือ การให้ยาผ่านสายสวน (catheter) ซึ่งเป็นหลอดพลาสติกบางๆ ที่สอดเข้าไปในหลอดเลือดดำใหญ่ในร่างกาย ในขณะที่รักษาด้วยยาเคมีบำบัด สายสวนจะถูกใส่ที่ไว้เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ต้องแทงเข็มเข้าหลอดเลือดดำซ้ำทุกครั้งเวลาให้ยา วิธีการที่พบบ่อยที่สุดคือการใส่สายสวนในหลอดเลือดดำส่วนกลาง เมื่อเด็กถูกวางยาสลบหรือได้รับยาชาเฉพาะที่แล้ว แพทย์จะสอดใส่สายสวนเข้าไปในหลอดเลือดดำใหญ่บริเวณทรวงอกด้วยการลงมีดกรีดแผลเล็กๆ บริเวณกระดูกไหปลาร้า การใส่สายสวนในหลอดเลือดดำส่วนกลางมี 2 แบบ

- สายสวนหลอดเลือดดำชนิดมีท่อติดต่อกับนอกร่างกาย (external venous catheter เช่น Hickman catheter) สายสวนชนิดนี้มีปลายหนึ่งอยู่ในหลอดเลือดดำ อีกปลายหนึ่งยื่นออกมานอกลำตัวด้วย สายสวนแบบนี้สามารถดูเลือดตรวจและฉีดยาได้ทันที แต่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ต้องมีการดูแลเป็นพิเศษที่โรงพยาบาลและที่บ้าน

- สายสวนชนิดที่ฝังไว้ในร่างกาย (เช่น Port-a-Cath catheter) มีปลายหนึ่งอยู่ในหลอดเลือดดำ และอีกปลายหนึ่งเป็นกระเปาะอยู่ใต้ผิวหนัง เมื่อต้องการเจาะเลือดหรือฉีดยาจำเป็นต้องแทงเข็มเข้าไปในกระเปาะทุกครั้งที่ใช้ สายสวนชนิดนี้อาจนำใช้มากกว่าสำหรับวัยรุ่นหรือครอบครัวที่ไม่สะดวกที่จะใช้สายสวนที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษทุกวัน

นอกจากยาเคมีบำบัดแล้ว สายสวนมีประโยชน์ในการให้ยาเร่งปวดและการถ่ายเลือดให้

ผู้ป่วยเช่นกัน นอกจากนี้ การถ่ายเลือดออกจากร่างกายก็สามารถกระทำได้ผ่านทางสายสวน

ผลข้างเคียงของยาเคมีบำบัด

ผลข้างเคียงอาจเกิดขึ้น เพราะยาต้านมะเร็งมีได้ทำลายเพียงเซลล์มะเร็งเท่านั้นแต่ส่งผลกระทบกับเซลล์ปกติอีกด้วย ยาแต่ละชนิดทำให้เกิดผลข้างเคียงต่างกัน ควรสอบถามแพทย์และพยาบาลว่าลูกอาจมีอาการข้างเคียงอย่างไรบ้างและอาการเหล่านี้จะเกิดขึ้นเมื่อไรผลข้างเคียงอาจเฉียบพลันหรือกินเวลานานกว่าจะแสดงอาการ (หลายวัน หลายสัปดาห์ หรือหลายปีหลังจากได้รับยาเคมีบำบัด) ตารางต่อไปนี้ระบุถึงผลข้างเคียงของยาเคมีบำบัดที่พบบ่อยที่สุด

● ตารางแสดงผลข้างเคียงของการใช้ยาเคมีบำบัด

ปัญหาระบบทางเดินอาหาร	
อาการข้างเคียง	ข้อควรปฏิบัติ
ท้องร่วง	• ตามแพทย์ว่ามียาอะไรบ้างที่สามารถควบคุมอาการคลื่นไส้อาเจียนและ/หรือยาระบายประสาทที่ช่วยให้เด็กหลับเมื่อรู้สึกคลื่นเหียน • ตามแพทย์ว่าให้เด็กดื่มนมหรือยาลดกรดก่อนกินยาต้านมะเร็งได้ไหม ยาต้านมะเร็งบางชนิดไม่ควรกินพร้อมนม • ให้เด็กกินอาหารอ่อนๆ 3-4 ชั่วโมงก่อนรักษา • แนะนำให้เด็กกินอาหารปริมาณน้อยแต่บ่อยครั้ง ค่อยๆ กินอย่างช้าๆ • หลีกเลี่ยงอาหารรสหวาน มันมาก และเผ็ดหรืออาหารกลิ่นแรง • ให้เด็กกินอาหารเย็น แทนอาหารร้อน • ให้เด็กกินอาหารเหลวก่อน รอสัก 30-60 นาที แล้วค่อยกินอาหารแข็ง ส่วนใหญ่เด็กสามารถรับอาหารเหลวได้ดีกว่าอาหารแข็ง • ให้เด็กพักผ่อนหลังกินอาหาร • ถ้าเด็กอาเจียน อย่าให้กินหรือดื่มอะไรจนกว่าจะควบคุมอาการได้ หลังจากหยุดอาเจียน ให้เด็กดื่มของเหลวใสเล็กน้อย (เช่น น้ำ น้ำซุ๊ป น้ำแข็งไม่ผสมนม และเยลลี่) เริ่มต้น ให้ 1 ช้อนชาทุก 10 นาที แล้วค่อยๆ เพิ่มปริมาณเป็น 1 ช้อนโต๊ะทุก 20 นาที และสุดท้ายเพิ่มเป็น 2 ช้อนโต๊ะทุก 30 นาที หลังจากเด็กไม่อาเจียนของเหลวใสออกมาลองให้กินของเหลวข้น (เช่น ซุปข้น) พยายามให้เด็กกินทีละน้อย เมื่อแน่ใจว่าไม่อาเจียนแล้ว เปลี่ยนเป็นอาหารแข็ง

อาการข้างเคียง	ข้อควรปฏิบัติ
ท้องร่วง	- พาไปพบแพทย์ถ้าเด็กมีอาการท้องเสียอย่างรุนแรงหรือถ่ายเหลวมากกว่า 3 ครั้งต่อวัน - หลีกเลี่ยงอาหารมัน - พยายามให้เด็กกินอาหารที่มีโปรตีนและแคลอรีสูงแต่มีไฟเบอร์ต่ำ เช่น ข้าวต้มหรือ ก๋วยเตี๋ยว - ให้เด็กกินอาหารและของเหลวที่อุดมด้วยโซเดียมและโปแตสเซียม อาหารที่มีโปแตสเซียมสูงที่ไม่ทำให้ท้องเสีย เช่น กล้วย
ท้องผูก	- พาไปพบแพทย์ถ้าเด็กไม่ถ่ายอุจจาระเกิน 2 วัน - ให้เด็กดื่มของเหลวเพิ่มขึ้น - ดูแลให้เด็กได้ออกกำลังกาย - ให้เด็กกินอาหารไฟเบอร์สูง เช่น ข้าวกล้อง กล้วย ฝรั่ง ฝรั่งอบแห้ง ผลไม้อบแห้ง เช่น มะขาม
ปวดแสบปวดร้อนกลางอกหรือปวดท้อง	- ปรึกษาแพทย์เกี่ยวกับการกินยาลดกรด - หลีกเลี่ยงอาหารทอด มันมาก หรือเผ็ดจัด
ปัญหาในช่วงปาก	
ปากหรือคอเจ็บหรือแผลในปาก	- ขอยารักษาแผลในช่วงปากจากแพทย์ (เช่น สเปรย์ น้ำยาบ้วนปากชนิดพิเศษ และยาอม) - ใช้แปรงสีฟันแบบฟองน้ำหรือก้านพินสำลี - ให้เด็กบ้วนปากทุก 2-3 ชั่วโมงและหลังอาหารด้วยน้ำผสมผงฟู (baking soda) หรือน้ำเปล่า - หลีกเลี่ยงอาหารเย็นจัด ร้อนจัด เผ็ดจัด หรือมีกรดมาก - พยายามให้เด็กกินอาหารอ่อน - พาไปพบแพทย์ถ้าเด็กมีแผลในปาก เจ็บปากหรือมีปื้นแดงหรือขาวในปาก
การเปลี่ยนการรับรสชาติรสอาหารน้อยลงหรือมีรสขมคล้ายโลหะ	พยายามให้อาหารปรุงรสจัด หรือที่มีกรด เช่น น้ำส้มหรือน้ำมะนาว (อย่ากินอาหารประเภทนี้ ถ้าปากเจ็บ คอเจ็บ หรือเหวือกอักเสบ)

ปัญหาผิวหนังและเส้นผม

อาการข้างเคียง	ข้อควรปฏิบัติ
ผมร่วง	• ใช้แชมพูอ่อน • ตัดผมสั้น • ไม่ควรใช้เครื่องเป่าผมและอุปกรณ์ตัดผมไฟฟ้า • ใช้หวีซี่ห่าง • ถ้าอยากให้เด็กสวมวิก เลือกวิกก่อนที่เส้นผมทั้งหมดจะงอกขึ้นใหม่ • ปกป้องหนังศีรษะจากแสงอาทิตย์และความเย็น
ผิวน้ำแดง	• พาไปพบแพทย์ถ้าผิวน้ำแดง มีอาการเจ็บหรือบวม
ผิวแห้งและคัน	• ใช้สบู่อ่อนและมอยซ์เจอร์ไรเซอร์ (ถ้าเด็กได้รับการฉายรังสี สอบถามแพทย์ก่อนใช้มอยซ์เจอร์ไรเซอร์)
ผิวขุมขึ้น	• ล้างผิวน้ำ 2-3 ครั้งต่อวัน ซับให้แห้งด้วยผ้าขนหนูสะอาดและโรยแป้งข้าวโพดบางๆ
ผื่นแดง	• พาไปพบแพทย์เพื่อรับยา
ผิวไวต่อแสงแดด	• หลีกเลี่ยงแสงแดด • ใช้โลชั่นที่มีสารป้องกันแสงแดด SPF 30 หรือสูงกว่า
อาการบวม แดง หรือเจ็บบริเวณแก้มเพื่อให้ยาเคมีบำบัด	• ยาบางชนิดที่ทำให้ทางหลอดเลือดดำอาจทำให้ผิวน้ำไหม้และเป็นแผลถ้ายาไหลออกมาจากหลอดเลือดดำ รับแจ้งแพทย์หรือพยาบาลทันทีถ้าเกิดการรั่วไหล

ปัญหาไตและกระเพาะปัสสาวะ

ระคายเคืองและติดขัดในกระเพาะปัสสาวะ	• ให้เด็กดื่มของเหลวมากๆ โดยเฉพาะวันที่รักษาและก่อน/หลังการรักษาปริมาณของเหลวขึ้นอยู่กับขนาดตัวของเด็ก • ปรึกษาเรื่องนี้กับแพทย์ • หลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีคาเฟอีน • แจ้งแพทย์ถ้าเด็กปวดแสบปวดร้อนเวลาปัสสาวะ ปัสสาวะบ่อย รู้สึกอยากปัสสาวะทันที ปัสสาวะเป็นสีแดงหรือมีเลือดปน หรือปัสสาวะไม่ออก

ปัญหาเส้นประสาท	
อาการข้างเคียง	ข้อควรปฏิบัติ
ความเสียหายต่อเส้นประสาท	ยาเคมีบำบัดบางชนิดสามารถทำให้เส้นประสาทเสียหายได้ และเป็นเหตุให้ผู้ป่วยเดินไม่คล่องแคล่วหรือพูดไม่ปกติ หรือปวดชากรรไกร พาไปพบแพทย์ถ้ามีปัญหเหล่านี้
ปัญหาเกี่ยวกับกระดูก	
กระดูกแตกร้าวจากความล้าของกระดูก	ยาเคมีบำบัดบางชนิดสามารถทำให้กระดูกอ่อนแอและแตกร้าวจากความล้าของกระดูก (stress fracture) เจ็บแพทย์ถ้าเด็กปวดบริเวณแขนหรือขา หรือเดินกะเผลกๆ
ปัญหาของระบบในร่างกาย	
เป็นไข้ ทั่วร้อน	พาไปพบแพทย์ถ้าเด็กมีอุณหภูมิสูงกว่า 38 องศาเซลเซียส ห้ามกินยาลดไข้ที่ซื้อตามร้านขายยาเอง เว้นแต่แพทย์สั่ง
อาการคล้ายไข้หวัดใหญ่	พาไปพบแพทย์ เด็กอาจแสดงอาการ 2-3 ชั่วโมงภายหลังได้รับยาเคมีบำบัด อาทิ ปวดเมื่อย ปวดศีรษะ เหนื่อยง่าย มีไข้เล็กน้อย หาวสั้น และความอยากอาหารลดลง อาการเหล่านี้อาจเกิดจากการติดเชื้อหรือมะเร็งก็เป็นได้
การติดเชื้อ	- ยาต้านมะเร็งหลายชนิดทำให้เกิดเลือดขาวต่ำซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ร่างกายติดเชื้อได้ง่ายขึ้น - ข้อควรปฏิบัติ ถ้าเป็นไปได้ หลีกเลี่ยงการพาเด็กไปในสถานที่ที่มีคนจำนวนมาก และไม่ควรอยู่ใกล้คนที่ เป็นหวัด ไข้หวัดใหญ่ หรือโรคติดต่อชนิดอื่น หรือคนที่เพิ่งได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยวัคซีนที่มีเชื้อไวรัสที่มีชีวิต (โรคหัดธรรมดา หัดเยอรมัน คางทูม โปлио และอีสุกอีใส) - พาไปพบแพทย์ทันทีถ้าเด็กเป็นโรคหัด หรือ อีสุกอีใส ถ้ามีเลือดขาวต่ำเกินไป แพทย์อาจเลื่อนนัดรักษาด้วยยาเคมีบำบัดหรือปรับลดขนาดยาระยะหนึ่ง
เลือดจาง/อ่อนเพลีย	- ยาเคมีบำบัดสามารถทำให้ไขกระดูกผลิตเม็ดเลือดแดงน้อยลง ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดภาวะเลือดจางตามมา - ข้อควรปฏิบัติ สังเกตอาการอ่อนเพลีย เหนื่อยล้า วิงเวียนศีรษะ หาวสั้น หรือหายใจถี่ๆ เร็วๆ - พาไปพบแพทย์ ถ้าเด็กมีอาการเหล่านี้

อาการข้างเคียง	ข้อควรปฏิบัติ
ปัญหาการแข็งตัวของเลือด (เลือดออก)	ยาเคมีบำบัดอาจทำให้การผลิตเกล็ดเลือดของร่างกายลดลง เกล็ดเลือดเป็นส่วนเลือดที่ช่วยให้เลือดแข็งตัว เมื่อเกล็ดเลือดไม่เพียงพอ เด็กอาจมีเลือดออกหรือรอยฟกช้ำได้ง่ายกว่าปกติ ในกรณีนี้ อาจจำเป็นต้องถ่ายเลือด ข้อควรปฏิบัติ สังเกตรอยฟกช้ำซึ่งอาจเป็นจ้ำสีแดงหรือม่วงใต้ผิวหนังเลือดออกบริเวณเหวักหรือเลือดกำเดาไหล ปัสสาวะสีแดงหรือชมพู หรืออุจจาระสีดำหรือมีเลือดปน พาไปพบแพทย์ ถ้าเด็กมีอาการเหล่านี้
อาการบวม/น้ำคั่ง	พาไปพบแพทย์ถ้ามีอาการบวมหรือบวมขึ้นบนใบหน้า มือ เท้า หรือบริเวณท้อง แพทย์อาจแนะนำให้จำกัดการบริโภคเกลือและอาหารรสเค็มและ/หรือสั่งยาลดการคั่งของน้ำ
อาการแพ้	สังเกตอาการตัวร้อน เป็นลม ผื่นแดง หายใจลำบาก พาไปพบแพทย์ทันที ผลข้างเคียงนี้อาจรุนแรง แต่ก็ไม่พบบ่อยนัก

ผู้ป่วยเช่นกัน นอกจากนี้ การถ่ายเลือดออกจากร่างกายก็สามารถทำได้ผ่านทางสายสวน

ผลข้างเคียงระยะยาวของยาเคมีบำบัด

ควรปรึกษาแพทย์ผู้รักษาเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่อาจตามมาหลังจากได้รับยาเคมีบำบัด มียาเคมีบำบัด 2-3 ชนิดที่อาจสร้างความเสียหายกับอวัยวะในระยะยาว ตัวอย่างเช่น บางครั้งปัญหาเกี่ยวกับหัวใจอาจแสดงอาการหลังจากการรักษาอีกหลายปี และเด็กที่ได้รับยาเคมีบำบัดอาจจำเป็นต้องนัดพบกุมารแพทย์โรคหัวใจเพื่อตรวจร่างกายเป็นประจำ ความสามารถในการตั้งครรภ์ของลูกอาจได้รับผลกระทบจากยาเคมีบำบัดเช่นกัน ที่แย่ที่สุด ลูกอาจเสี่ยงที่จะเป็นมะเร็งอีกส่วนหนึ่งของร่างกายได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับยาเคมีบำบัดที่ได้รับ

การฉายรังสี

รังสีรักษาหรือการฉายรังสี (radiation therapy) เป็นการรักษาด้วยการใช้รังสีที่มีพลังงานสูงเพื่อทำลายเซลล์มะเร็ง การฉายรังสีเป็นการรักษาเฉพาะที่เช่นเดียวกับการผ่าตัด การฉายรังสีพุ่งตรงไปที่บริเวณที่เป็นมะเร็ง และการรักษาแบบนี้สามารถทำลายเซลล์มะเร็งบริเวณนั้นได้ แพทย์อาจให้การฉายรังสีก่อนผ่าตัดเพื่อทำให้เนื้องอกหดตัวลง หลังจากผ่าตัดแล้ว ผู้ป่วยอาจได้รับการฉายรังสีซ้ำเพื่อหยุดยั้งการเติบโตของเซลล์มะเร็งที่เหลือ

การฉายรังสีมีผลอย่างไรกับมะเร็ง

เซลล์ในร่างกายมนุษย์ทุกเซลล์ รวมทั้งเซลล์มะเร็ง มีส่วนประกอบสำคัญที่เรียกว่า ดีเอ็นเอ ดีเอ็นเอเป็นเสมือนแม่พิมพ์ที่กำหนดว่าองค์ประกอบของเซลล์จะถือกำเนิดและเติบโตอย่างไร ในการฉายรังสีนั้น รังสีเป็นอันตรายต่อดีเอ็นเอภายในเซลล์มะเร็งและทำให้เซลล์เหล่านี้ตายก่อนจะมีการแบ่งเซลล์เพิ่ม เนื่องจากจะหยุดตัวเมื่อเซลล์มะเร็งตาย

เตรียมพร้อมก่อนฉายรังสี

ก่อนการฉายรังสี รังสีแพทย์จะคุยกับคุณและลูกเกี่ยวกับวิธีการรักษา แพทย์จะกำหนดบริเวณฉายรังสีด้วยการทำเครื่องหมายบนตัวเด็ก การทำเครื่องหมายช่วยให้แน่ใจว่าการรักษาตรงจุดทุกครั้ง เครื่องหมายนี้หรือรอยสักชั่วคราวนี้ ไม่ทำให้เด็กเจ็บเท่าใดนัก เพราะผิวหนังถูกทึมเบาๆ ด้วยเข็มนั่น และรอยสักต้องคงอยู่ตลอดคอร์สการรักษา แม้ว่าผิวหนังอาจจะคายเคืองง่ายขณะฉายรังสี ผู้ป่วยจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการใช้สบู่หรือโลชั่นบริเวณใกล้เครื่องหมายที่กำหนดพื้นที่ฉายรังสีเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากรังสีแพทย์ ปกติผู้ป่วยสามารถใช้โลชั่นได้แต่ต้องเช็ดออกก่อนการรักษานานหลายชั่วโมง

ขณะที่ลูกเข้ารับการรักษาด้วยรังสี แพทย์จะไม่ให้คุณพ่อคุณแม่อยู่ในห้องกับลูก เพราะจะได้รับกัมมันตภาพรังสีด้วย

ขณะฉายรังสี

การฉายรังสีไม่ทำให้รู้สึกเจ็บแต่อย่างใด จริงๆ แล้วก็คล้ายกับการเอกซเรย์ เว้นแต่ลูกคุณต้องอยู่นิ่งๆ นานกว่าการเอกซเรย์ปกติเท่านั้นเอง เนื่องจากเด็กเล็กบางคนไม่สามารถอยู่นิ่งๆ ได้ แพทย์อาจให้เด็กกินยาที่ช่วยให้ผ่อนคลายหรือยานอนหลับระหว่างฉายรังสี ส่วนอื่นของร่างกายที่ไม่ถูกฉายรังสีจะถูกรวมด้วยวัสดุพิเศษที่ทำจากตะกั่วเพื่อเป็นกำบังและไม่ให้บริเวณที่ปกตินั้นโดนรังสีไปด้วย

ลดความกลัว

เด็กบางคนอาจหวาดกลัวเครื่องฉายรังสี หากเป็นการรักษาครั้งแรกโดยมากแผนกรังสีวิทยา มักแนะนำให้คุณและลูกเดินดูรอบๆ ห้องก่อน เพื่อสังเกตว่าเครื่องมือมีหน้าตาเป็นอย่างไร เด็กเล็กมากอาจรู้สึกกลัวถ้าถูกกั้นให้อยู่คนเดียวในห้อง คุณอาจพูดให้ลูกสบายใจว่าคุณจะรออยู่นอกห้อง ในโรงพยาบาลบางแห่ง คุณอาจเฝ้าดูลูกผ่านกล้องวงจรปิดหรือหน้าต่าง ลูกคุณอาจรู้สึกผ่อนคลายถ้ารู้ว่าคุณกำลังดูอยู่ใกล้ๆ

ผลข้างเคียงของการฉายรังสี

รังสีขนาดสูงสุดที่ฆ่าเซลล์มะเร็งเป็นอันตรายต่อเซลล์ปกติเช่นกัน เมื่อเซลล์ปกติเสียหาย ผลข้างเคียงก็จะตามมา ทั้งนี้ ผลข้างเคียงของการฉายรังสีขึ้นอยู่กับปริมาณของรังสีและส่วนของร่างกายที่ได้รับรังสี ตารางต่อไปนี้จะระบุข้อมูลเกี่ยวกับผลข้างเคียงจากการฉายรังสีที่พบบ่อยที่สุด

● ตารางแสดงผลข้างเคียงของการใช้ยายังวีซี

ทุกส่วนของร่างกายที่ได้รับการฉายรังสี	
อาการข้างเคียง	ข้อควรปฏิบัติ
เหนื่อย/อ่อนเพลีย	• เด็กควรนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ
ผิวแดง ตุ่มพอง	• เปิดโล่งบริเวณผิวที่ระคายเคือง • ทำความสะอาดผิวตามที่แพทย์แนะนำ • ใช้ยาขี้ผึ้งทาผิว เลือกใช้เฉพาะชนิดที่แพทย์แนะนำเท่านั้น • พยายามหลีกเลี่ยงแสงแดดให้มากที่สุด • ใช้โลชั่นกันแดดอย่างน้อย SPF 30
ผมร่วง (เฉพาะบริเวณที่ฉายรังสี)	• หลังจากฉายรังสีครบคอร์สแล้ว เส้นผมจะงอกขึ้นมาใหม่ภายในระยะเวลาไม่กี่สัปดาห์ถึง 3 เดือน ยกเว้นบริเวณที่ลำรังสีผ่านโดยตรง เส้นผมอาจไม่งอกใหม่ • ใช้แชมพูสระผมแบบอ่อนๆ • ตัดผมสั้น • หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องเป่าผมและเครื่องดัดผมไฟฟ้า • ป้องกันไม่ให้หมวกศีรษะสัมผัสอากาศเย็นและแสงแดด • ใช้หวีซี่ห่าง • ถ้าอยากให้เด็กสวมวิก เลือกว่าก่อนที่เส้นผมทั้งหมดจะงอกขึ้นมาใหม่ • ถ้าอยากปิดศีรษะอาจเลือกใช้หมวกและผ้าพันคอแบบต่างๆ • ขอยาจากแพทย์ผู้รักษา
แผลในปาก	• ขอยารักษาแผลในช่องปากจากแพทย์ (เช่น สเปรย์ • น้ำยาบ้วนปากชนิดพิเศษ และยาอม) • ใช้แปรงสีฟันแบบฟองน้ำหรือก้านพันสำลี • ให้เด็กบ้วนปากทุก 2-3 ชั่วโมงและหลังอาหารด้วยน้ำผสมผงฟู (baking soda) หรือน้ำเปล่า • หลีกเลี่ยงน้ำยาบ้วนปากที่ผสมแอลกอฮอล์มากซึ่งอาจทำให้แผลในปากระคายเคือง • หลีกเลี่ยงอาหารเย็นจัด ร้อนจัด เผ็ดจัด หรือมีกรดมาก • พยายามให้เด็กกินอาหารอ่อน • พาไปพบแพทย์ถ้าเด็กมีแผลในปากเจ็บปากหรือมีปื้นแดงหรือขาวในปาก

อาการข้างเคียง	ข้อควรปฏิบัติ
ปากแห้ง	• ดื่มน้ำมากๆ • อมลูกกวาดไร้น้ำตาลหรือเคี้ยวหมากฝรั่งไร้น้ำตาล • กลั้วปากด้วยน้ำยาบ้วนปากตามที่แพทย์แนะนำ • ดื่มน้ำของเหลวพร้อมอาหาร
นายริสสิบบริเวณกระเพาะและหน้าท้อง	
คลื่นไส้ อาเจียน	• ตามแพทย์ว่ามียาชนิดใดบ้างที่สามารถควบคุมอาการคลื่นไส้ อาเจียนหรือยาระงับประสาทที่ช่วยให้เด็กหลับจนรู้สึกคลื่นไส้ • ให้เด็กกินอาหารอ่อนๆ 3-4 ชั่วโมงก่อนรักษา • แนะนำให้เด็กกินอาหารปริมาณน้อย ๆ แต่บ่อยครั้งและค่อย ๆ กินอย่างช้าๆ • หลีกเลี่ยงอาหารรสหวาน มันมาก และเผ็ดหรืออาหารกลิ่นแรง • ให้เด็กกินอาหารเย็น แทนอาหารร้อน • ให้เด็กกินอาหารเหลวก่อน รอสัก 30-60 นาที แล้วค่อย • กินอาหารแข็ง เด็กส่วนใหญ่สามารถรับอาหารเหลวได้ดีกว่าอาหารแข็ง • ให้เด็กพักผ่อนหลังกินอาหาร • ถ้าเด็กอาเจียนอย่าให้กินหรือดื่มอะไรจนกว่าอาการจะสงบ เมื่อหยุดอาเจียน ให้เด็กดื่มน้ำของเหลวใสเล็กน้อย (เช่น น้ำ น้ำซุปล และเยลลี่) เริ่มจาก 1 ช้อนชาทุก 10 นาที ก่อนแล้วค่อยๆ เพิ่มปริมาณเป็น 1 ช้อนโต๊ะทุก 20 นาที ภายหลังเพิ่มเป็น 2 ช้อนโต๊ะ ทุก 30 นาที เมื่อเด็กไม่อาเจียนของเหลวใสออกมา ลองให้กินของเหลวข้น (เช่น ซุปข้น) พยายามให้เด็กกินทีละน้อย เมื่อแน่ใจว่าไม่อาเจียนออกมา ค่อยๆ เปลี่ยนเป็นอาหารแข็ง
ท้องร่วง	• พาไปพบแพทย์เมื่อเด็กมีอาการท้องเสียอย่างรุนแรงหรือถ่ายเหลวมากกว่า 3 ครั้งต่อวัน • หลีกเลี่ยงน้ำผลไม้ โดยเฉพาะน้ำแอปเปิล • หลีกเลี่ยงอาหารมัน • พยายามให้เด็กกินอาหารที่มีโปรตีนและแคลอรีสูงแต่มีไฟเบอร์ต่ำ เช่น ข้าวต้ม หรือก๋วยเตี๋ยว • ให้เด็กกินอาหารและของเหลวที่อุดมด้วยโซเดียมและโปแตสเซียม อาหารที่มีโปแตสเซียมมากที่ไม่ทำให้ท้องเสีย อาทิ กลั้ว น้ำพีช และมันฝรั่งต้มหรืออบ ดื่มน้ำเยอะๆ

ผลข้างเคียงระยะยาวของการฉายรังสี

การฉายรังสีอาจส่งผลกระทบต่อเด็กในอนาคต ตัวอย่างเช่น การฉายรังสีที่สมองโดยเฉพาะในเด็กเล็ก ๆ อาจทำให้เด็กมีปัญหาในการเรียนรู้และปัญหาพัฒนาการเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวที่อาศัยการสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ฉะนั้นแพทย์อาจแนะนำให้ลูกเข้ารับการทดสอบทางจิตวิทยาและไอคิวภายหลังจากการรักษา การฉายรังสีอาจส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของลูกหรือเป็นสาเหตุทำให้เกิดมะเร็งก่อนใหม่บริเวณที่ฉายรังสี ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ภายหลังอีกหลายปีหลังจากได้รับรังสี ดังนั้น หากเป็นเด็กเล็กแพทย์อาจเลื่อนการฉายรังสีออกไปหรือ ถ้าเป็นไปได้ อาจเลือกวิธีการรักษาอื่น เช่น ยาเคมีบำบัด แพทย์ผู้รักษาไม่มีการรู้ก่อนว่าผลข้างเคียงระยะยาวที่อาจเกิดขึ้นกับลูกจะเป็นอย่างไรแน่ แต่ก็สามารถบอกให้ลูกทราบล่วงหน้าว่าผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นเหล่านั้นมีอะไรบ้าง

ภูมิคุ้มกันบำบัด

ระบบภูมิคุ้มกันหรือระบบป้องกันภัยของร่างกายสามารถรับรู้ได้เมื่อมีสารแปลกปลอม เช่น แบคทีเรียและไวรัส บุกรุกเข้ามาในร่างกายและโจมตีเซลล์ ระบบนี้รับรู้เมื่อเซลล์เปลี่ยนไปอีกด้วยเช่นเมื่อเซลล์กลายเป็นมะเร็งและโจมตีเซลล์มะเร็งเหล่านี้การใช้ภูมิคุ้มกันบำบัด (immunotherapy) หรือการรักษาด้วยยาชีวบำบัด (biological therapy) ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จากความสามารถในการต่อสู้โรคของร่างกาย

ในการรักษาด้วยภูมิคุ้มกันบำบัด แพทย์ให้สารที่เรียกว่า biological response modifier (BRM) ชนิดต่างๆ แก่ผู้ป่วยโรคมะเร็ง BRM เป็นสารที่สร้างขึ้นโดยร่างกายตามธรรมชาติเพื่อต่อสู้กับมะเร็งและโรคอื่นๆ นักวิทยาศาสตร์สามารถผลิต BRM ปริมาณมากเพื่อใช้ในการรักษามะเร็ง BRM เหล่านี้ทำลายเซลล์มะเร็งและเปลี่ยนวิธีการที่ร่างกายแสดงปฏิกิริยาต่อมะเร็งและอาจช่วยร่างกายสังเคราะห์เซลล์ที่ไม่เป็นมะเร็งซึ่งถูกทำลายโดยยาเคมีบำบัดอีกด้วย

มีการใช้ BRM หลายชนิดในการรักษาโรคมะเร็ง โดย BRM ที่นำมาใช้ 4 ชนิด ได้แก่ ไซโตไคน์ (cytokine) อินเตอร์ลิวคิน (interleukin) ยากระตุ้นการสร้างเม็ดเลือด (colony-stimulating factor) และโมโนโคลนอล แอนติบอดี (monoclonal antibodies)

ไซโตไคน์ เป็นโปรตีนที่มีปริมาณเพียงเล็กน้อยซึ่งผลิตโดยทุกเซลล์ของร่างกายเพื่อช่วยควบคุมการทำงานของเซลล์ อินเตอร์เฟอรอน (interferon) ซึ่งเป็นไซโตไคน์ชนิดหนึ่ง ช่วยสนับสนุนระบบภูมิคุ้มกันในการชะลออัตราการเติบโตและการแบ่งตัวของเซลล์มะเร็ง ซึ่งส่งผลให้เซลล์มะเร็งหยุดชะงักการเจริญเติบโตและตายไปในที่สุด ในเด็กที่เป็นมะเร็ง แพทย์ได้ทดสอบไซโตไคน์กับมะเร็งเม็ดเลือดขาว (leukemia) มะเร็งกระดูก (osteosarcoma) มะเร็งสมอง (brain tumor) และมะเร็งต่อมหมวกไต (neuroblastoma) แล้ว

อินเตอร์ลิวคิน เป็นไซโตไคน์อีกชนิดหนึ่งที่ผลิตโดยลิมโฟไซต์ (lymphocyte) อินเตอร์ลิวคิน-2 ซึ่งเป็นอินเตอร์ลิวคินที่ถูกค้นคว้าวิจัยมากที่สุดชนิดหนึ่ง กระตุ้นให้เซลล์เม็ดเลือดขาวบางชนิดเจริญเติบโตและทำลายเนื้องอก

ยากระตุ้นการ สร้างเม็ดเลือดเป็นโปรตีนที่กระตุ้นให้เซลล์ไขกระดูกผลิตเม็ดเลือดขาวเม็ดเลือดแดง หรือ เกล็ดเลือด

โมโนโคลนอล แอนติบอดี ทำปฏิกิริยากับแอนติเจน (antigen) ที่จำเพาะบางชนิด ซึ่งร่างกายรับรู้ว่ามีสิ่งแปลกปลอมในร่างกายหรือเป็นสารแปลกปลอม ที่อยู่บนพื้นผิวของเซลล์มะเร็ง นักวิทยาศาสตร์สามารถสร้างแอนติบอดีที่จำเพาะเซลล์บางชนิดได้ และอาจใช้โจมตีและสร้างความเสียหายหรือทำลายเฉพาะเซลล์มะเร็งได้ รวมทั้งใช้เพื่อนำส่งยาต้านมะเร็งหรือรังสีไปยังเซลล์มะเร็งที่เป็นเป้าหมาย วิธีการรักษาแบบนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนของการพัฒนาและจำกัดเฉพาะในการทดลองทางคลินิกเท่านั้น

ผลข้างเคียงของภูมิคุ้มกันบำบัด

ขึ้นอยู่กับวิธีการรักษาแต่ละแบบ ภูมิคุ้มกันบำบัดมักทำให้เกิดอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ เช่น หนาวสั่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ อ่อนเพลีย หดความอยากอาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย และบางครั้งก็มีผื่นแดงร่วมด้วย ในบางกรณี ผู้ป่วยอาจเลือดออกหรือเป็นจ้ำเลือดได้ง่าย ผู้ป่วยอาจจำเป็นต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลในขณะที่รับการรักษา ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าปัญหาเหล่านี้รุนแรงแค่ไหน ปกติผลข้างเคียงเช่นนี้มักหายไปหลังหยุดการรักษา แพทย์จะทำการติดตามผลข้างเคียงอย่างไร

การปลูกถ่ายไขกระดูกและสเต็มเซลล์

เด็กบางคนที่เป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวหรือมะเร็งชนิดอื่นอาจจำเป็นต้องได้รับการปลูกถ่ายไขกระดูก (bone marrow transplantation – BMT) หรือการปลูกถ่ายสเต็มเซลล์หรือเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดเลือด (peripheral blood stem cell transplantation – PBSC) ในการรักษาแบบนี้ เซลล์เม็ดเลือดในไขกระดูกที่เป็นโรค ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเซลล์เม็ดเลือด จะถูกกำจัดออกแล้วถูกทดแทนด้วยเซลล์ที่แข็งแรง (สเต็มเซลล์) ซึ่งจะเจริญเติบโตเป็นเซลล์ใหม่ที่มีแข็งแรงต่อไป

สเต็มเซลล์ คือ เซลล์ตัวอ่อนที่สามารถแบ่งตัวได้ไม่รู้จบและสามารถพัฒนาตัวเองไปเป็นเซลล์เม็ดเลือด 3 ชนิด

- เซลล์เม็ดเลือดขาว ซึ่งมีหน้าที่ต่อสู้กับการติดเชื้อ
- เซลล์เม็ดเลือดแดง ซึ่งมีหน้าที่ลำเลียงออกซิเจนไปยังอวัยวะและเนื้อเยื่อ และเก็บของเสียจากอวัยวะและเนื้อเยื่อ
- เกล็ดเลือดที่ทำให้เลือดแข็งตัว

สเต็มเซลล์ที่เป็นต้นกำเนิดเม็ดเลือดส่วนใหญ่พบอยู่ในไขกระดูก แต่ก็ลอยอยู่ในกระแสเลือดด้วยในปริมาณน้อย เลือดจากสายสะดือก็มีสเต็มเซลล์ด้วย หากแพทย์แนะนำให้ลูกคุณพ่อคุณแม่ได้รับการปลูกถ่ายสเต็มเซลล์ แพทย์จะทำการเก็บสเต็มเซลล์จากไขกระดูก กระแสเลือดหรือเลือดจากสายสะดือของผู้บริจาค หรือไขกระดูกหรือกระแสเลือดของเด็กเอง

การเติบโตของสเต็มเซลล์ที่แข็งแรงมี 2 ลักษณะ

- แบ่งตัวเป็นสเต็มเซลล์ใหม่
- เจริญเติบโตเป็นเซลล์เม็ดเลือดขาว เซลล์เม็ดเลือดแดง หรือเกล็ดเลือด

หลังจากปลูกถ่ายในผู้ป่วยโรคมะเร็งแล้ว สเตมเซลล์สามารถช่วยเหลือในการฟื้นฟูระบบผลิตเม็ดเลือดที่ได้รับความเสียหาย สถานการณ์ที่ผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการปลูกถ่ายมีอยู่ 2 กรณี กรณีแรก เมื่อมะเร็งทำให้ไขกระดูกเสียหาย ในกรณีนี้ แพทย์มักใช้วิธีการปลูกถ่ายการปลูกถ่ายไขกระดูก หรือสเตมเซลล์ในการรักษามะเร็งเม็ดเลือดขาวและมะเร็งต่อมน้ำเหลือง อีกกรณีหนึ่ง เมื่อการรักษาจำเป็นต้องใช้ยาเคมีบำบัดหรือการฉายรังสีที่มีขนาดสูงจนทำให้เซลล์ในไขกระดูกของเด็กตายเกือบหมด ในขณะที่รักษา ยาเคมีบำบัดและการฉายรังสีจะทำลายเซลล์ทุกเซลล์ที่แบ่งตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเซลล์มะเร็งแบ่งตัวเร็วกว่าเซลล์ปกติเป็นส่วนใหญ่ เซลล์มะเร็งจึงถูกทำลายหมดหรือเกือบหมดโดยการรักษา อย่างไรก็ตาม เซลล์เม็ดเลือดปกติในไขกระดูกก็แบ่งตัวเร็วกว่าเซลล์อื่นในร่างกายเช่นกัน การรักษาที่ใช้ขนาดสูงสามารถทำให้เซลล์เหล่านี้เสียหายไปด้วย

การปลูกถ่ายไขกระดูกและสเตมเซลล์ มี 3 วิธี คือการปลูกถ่ายจากเซลล์ของตนเอง (autologous transplant), การปลูกถ่ายจากเซลล์ของผู้อื่น (allogeneic transplant) และการปลูกถ่ายจากเซลล์ของฝาแฝด (syngeneic transplant)

การปลูกถ่ายจากเซลล์ของตนเอง (Autologous transplant)

ผู้ป่วยเป็นผู้บริจาคเซลล์ของตนเอง สเตมเซลล์เหล่านี้อาจได้มาจากไขกระดูกหรือเลือดโดยใช้กระบวนการแยกเซลล์จากกระแสเลือด (apheresis procedure) การเก็บสเตมเซลล์กระทำในช่วงโรคสงบ (เมื่อโรคมะเร็งไม่แสดงอาการ) เพื่อให้แน่ใจว่าเซลล์มะเร็งที่ยังหลงเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยนั้นจะถูกทำลายจนหมดสิ้น หลังจากที่ทำทำการเก็บเซลล์จากไขกระดูกหรือกระแสเลือดแล้ว เด็กจะได้รับยาเคมีบำบัดในปริมาณสูงมาก ซึ่งปกติใช้เวลาประมาณ 2-6 วัน และ/หรือผู้ป่วยถูกฉายรังสีทั่วร่างกายเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง ในช่วงเวลาหลายวันเพื่อกำจัดมะเร็งให้หมดไป หลังจากนั้น ไขกระดูกหรือเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดเลือดที่เก็บได้จึงถูกส่งกลับเข้าไปในตัวเด็กทางหลอดเลือดดำในลักษณะที่เหมือนกับการถ่ายเลือด

การปลูกถ่ายจากเซลล์ของผู้อื่น (Allogeneic transplant)

พี่น้อง พ่อแม่ หรือคนอื่นที่ใช้ชีวิตของเด็ก เป็นผู้บริจาคไขกระดูกหรือสเตมเซลล์ ซึ่งต้องมีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกับเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดเลือดของผู้ป่วยมากที่สุด การปลูกถ่ายเซลล์เม็ดเลือดจากสายสะดือเป็นแบบนี้

การปลูกถ่ายจากเซลล์ของฝาแฝด (Syngeneic transplant)

แพทย์ใช้ไขกระดูกหรือเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดเลือดที่เหมือนกันทุกประการจากฝาแฝดในการปลูกถ่าย

ก่อนการปลูกถ่าย ปกติสายสะดือถูกสอดเข้าไปในหลอดเลือดดำใหญ่บริเวณทรวงอกเพื่อปลูกถ่ายไขกระดูกหรือเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดเลือด รวมทั้งเพื่อให้เลือด ยาปฏิชีวนะ และยาชนิดอื่นและถ่ายเลือดออกจากร่างกาย เด็กได้รับยาต้านมะเร็งและ/หรือการฉายรังสีขนาดสูง เมื่อเซลล์มะเร็งและเซลล์ไขกระดูกที่แข็งแรงบางเซลล์ถูกทำลาย การปลูกถ่ายไขกระดูกหรือเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดเลือดใหม่ที่แข็งแรงก็สามารถกระทำได้ ไขกระดูกหรือเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดเลือดที่ให้ผู้ป่วยถูกส่งผ่านทางสายสะดือและเดินทางในกระแสเลือดโดยมุ่งตรงไปยังไขกระดูก ซึ่งเป็นแหล่งที่ไขกระดูกหรือเซลล์ต้นกำเนิดเริ่มผลิตเซลล์เม็ดเลือดแดง เซลล์เม็ดเลือดขาว และเกล็ดเลือด

โดยปกติ การผลิตเซลล์เม็ดเลือดขาวจนเพียงพอสำหรับการต่อสู้กับการติดเชื้อและการผลิตเซลล์เม็ดเลือดชนิดอื่นกินเวลาราว 14-30 วันภายหลังจากปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิด ระหว่างนั้น ลูกมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจากการติดเชื้อ ภาวะเลือดจาง และเลือดออกผิดปกติ การฟื้นตัวโดยสมบูรณ์ของระบบภูมิคุ้มกันของเด็กอาจกินเวลา 1-2 ปีหลังจากได้รับการปลูกถ่ายแบบ autologous, allogeneic และ synergeneic ลูกอาจจำเป็นต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาลที่ปลอดเชื้อ ในกรณีนี้ ผู้ป่วยต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ซึ่งรวมถึงการได้รับการถ่ายเลือดและยาปฏิชีวนะ

การดูแลผู้ป่วยภายหลังการปลูกถ่ายไขกระดูก

โดยปกติเด็กที่ปลูกถ่ายไขกระดูกหรือเซลล์ต้นกำเนิดพักรักษาตัวในโรงพยาบาลเป็นเวลา 1-2 เดือน (บางทีก็นานกว่านั้น) ถึงแม้ว่าเด็กที่เป็นมะเร็งสมองอาจปลูกถ่ายไขกระดูกโดยไม่ต้องพักรักษาตัวก็ได้ เด็กที่ปลูกถ่ายไขกระดูกหรือเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดเลือดอาจจำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษภายหลังการปลูกถ่ายไขกระดูก

ภาวะแทรกซ้อนจากการปลูกถ่ายไขกระดูก

ภาวะแทรกซ้อนจากการปลูกถ่าย (graft-versus-host disease – GVHD) อาจเกิดขึ้นได้ในผู้ป่วยที่ได้รับไขกระดูกหรือเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดเลือดจากผู้บริจาค ในกรณีที่ร่างกายปฏิเสธการปลูกถ่ายแบบ GVHD เซลล์ต้นกำเนิดที่ได้รับจากผู้บริจาคพบว่าตัวเองอยู่ในร่างกายของคนอื่น ด้วยเหตุนี้ พวกมันอาจทำอันตรายกับเนื้อเยื่อของผู้ป่วย เช่น ตับ ผิวหนัง หรือทางเดินอาหาร ภาวะแทรกซ้อนนี้อาจมีตั้งแต่อาการไม่รุนแรงจนถึงรุนแรงมากและอาจเกิดขึ้นเมื่อไรก็ได้ ภายหลังการปลูกถ่าย บางกรณีอาจเกิดขึ้นหลายปีหลังจากผู้ป่วยได้รับการปลูกถ่าย แพทย์อาจสั่งจ่ายยาเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแทรกซ้อนจากการปลูกถ่ายหรือรักษาตามอาการ

● ตารางแสดงการดูแลภายหลังการปลูกถ่ายแบบ BMT และ PBSCT

ปัญหา	การดูแลภายหลังการปลูกถ่าย
จำนวนเซลล์เม็ดเลือดทุกชนิดมีน้อย	- แยกผู้ป่วยจากคนที่ เป็นโรคติดเชื้อ - ถ่ายเลือดที่มีเกล็ดเลือดและเซลล์เม็ดเลือดแดง - การรักษาด้วยโปรตีนที่เพิ่มจำนวนเซลล์เม็ดเลือดขาว
การติดเชื้อ	- ให้ยาปฏิชีวนะทางหลอดเลือดดำ - แยกผู้ป่วยจากคนอื่น
การติดเชื้อในระบบทางเดินอาหาร	- ให้อาหารที่มีแบคทีเรียต่ำ - การดูแลภายในช่องปาก - ให้ยาปฏิชีวนะชนิดน้ำ
กินอาหารลำบากและไม่เพียงพอ	ให้อาหารทางหลอดเลือดดำ

ยาสมุนไพรและทางเลือกอื่นในการรักษาโรคมะเร็ง

ยาที่รักษามะเร็งได้มีมากมายหลายชนิด ยาบางอย่างค้นพบจากสารสกัดจากธรรมชาติแล้วทำให้เป็นสารเคมีบริสุทธิ์ หรือปรับปรุงโมเลกุลโดยผ่านกระบวนการทางชีวเคมี ผ่านการทดลองทางวิทยาศาสตร์และการทดลองทางคลินิก จึงได้ข้อสรุปว่าให้ขนาดเพียงใดจึงจะได้ผลดี เรียกกันว่ายาเคมีบำบัด

เป็นไปได้ว่ายังมีสารจากธรรมชาติอีกหลายชนิดที่อาจรักษามะเร็งได้ที่ยังค้นไม่พบ แยกเป็นสารบริสุทธิ์ไม่สำเร็จ หรือยังไม่ผ่านกระบวนการทดลองทางวิทยาศาสตร์ แพทย์แผนปัจจุบันจึงยังมีได้ใช้ยาเหล่านี้ในการรักษามะเร็ง แต่อาจเป็นที่รู้จักโดยแพทย์แผนไทย แพทย์แผนจีน ตำราหมอพื้นบ้าน ตำราสมุนไพร อาหารเสริม ชีวจิต พลังจักรวาล และพลังอื่น ๆ แพทย์แผนปัจจุบันเรียกการดูแลสุขภาพที่เราไม่รู้จักว่า แพทย์ทางเลือก (alternative medicine) การรักษาเด็กแต่ละคนอย่างไร่อมเป็นความสนใจของผู้ปกครอง ว่าเชื่อถือการแพทย์แบบใด โดยทั่วไปหากเด็กป่วยเป็นมะเร็งชนิดที่เราไม่รู้ว่าอาจรักษาให้หายขาดได้ เราก็จะเสนอว่าการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด ร่วมกับการผ่าตัดและฉายรังสี (ถ้าจำเป็น) น่าจะเป็นทางเลือกที่ควรพิจารณาก่อน เพราะรู้ว่าเด็กบางคนหายขาดได้จริง ๆ แม้ว่าจะต้องอดทนเจ็บตัวกับการฉีดยา และความเสียหายอันเกิดจากผลข้างเคียงของยาเคมีบำบัด

แต่หากเป็นมะเร็งชนิดที่รักษายาก หรือแม้เป็นมะเร็งที่รักษาได้แต่โรคมะเร็งเกิดกำเริบขึ้นมาใหม่ระหว่างรักษาอยู่หรือหยุดยาเคมีบำบัดแล้ว ก็เป็นสัญญาณที่บอกว่าการให้ยาเคมีบำบัดต่อไปอาจไม่ได้ผล หรือได้ผลน้อยไม่คุ้มกับผลข้างเคียง ค่าใช้จ่าย หรือความเจ็บตัวที่เด็กจะต้องทน แต่ยาคือ ๆ ก็คงจะมีอีกมากมายในโลกนี้ที่แพทย์ยังไม่รู้จัก จึงไม่สามารถแนะนำได้ หากผู้ปกครอง หรือคนรู้จักแนะนำมา และผู้ปกครองเชื่อถือ ก็อาจเลือกที่จะลองให้เด็กกิน แพทย์แผนปัจจุบันบางคนก็อยาการู้เหมือนกันว่าจะได้ผลหรือไม่ หากว่าดีก็จะได้รู้ไว้แนะนำครอบครัวอื่นต่อไป แต่แพทย์แผนปัจจุบันบางคนก็ไม่อยากรู้

ระหว่างการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด แพทย์มักแนะนำให้กินยาสมุนไพรหรืออาหารอื่นร่วมเพียงเพราะเหตุผลที่ว่า ยาหรืออาหารเหล่านั้น อาจทำไม่สะอาด และเพิ่มความเสี่ยงในการติดเชื้อรา หรือเชื้อโรคอื่นที่มากับพืชหรืออาหาร เนื่องจากยาเคมีบำบัดจะทำให้ภูมิคุ้มกันต่ำลง ติดเชื้อง่าย

การอยู่โรงพยาบาล

การอยู่โรงพยาบาลมักเป็นสิ่งน่ากลัวสำหรับเด็ก ๆ โดยเฉพาะในช่วงแรก ๆ ต้องเจอกับคนหน้าใหม่ ๆ เครื่องมือแปลก ๆ กิจวัตรแบบใหม่ ๆ บางทีการนำเอาของใช้ส่วนตัวมาที่โรงพยาบาลอาจทำให้ความน่ากลัวลดน้อยลง และอาจเป็นสื่อในการพูดคุยระหว่างหมอ พยาบาล กับเด็กป่วย

สิ่งที่น่ากลัวที่สุดอย่างหนึ่งสำหรับเด็กคือการพรากจากพ่อแม่พี่น้องโรงพยาบาลหลายแห่ง เริ่มยอมให้พ่อแม่เฝ้าได้ โรงพยาบาลหลายแห่งเริ่มมีพื้นที่ไว้ให้เด็กเล่น มีของเล่น เกมสื่อกิจกรรมศิลปะหรือสิ่งประดิษฐ์ เป็นต้น ถ้าเด็กป่วยเกินกว่าที่จะไปเล่น บางทีเจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร หรือคุณพ่อคุณแม่ อาจนำของเล่นมาเล่นที่เตียงก็ได้

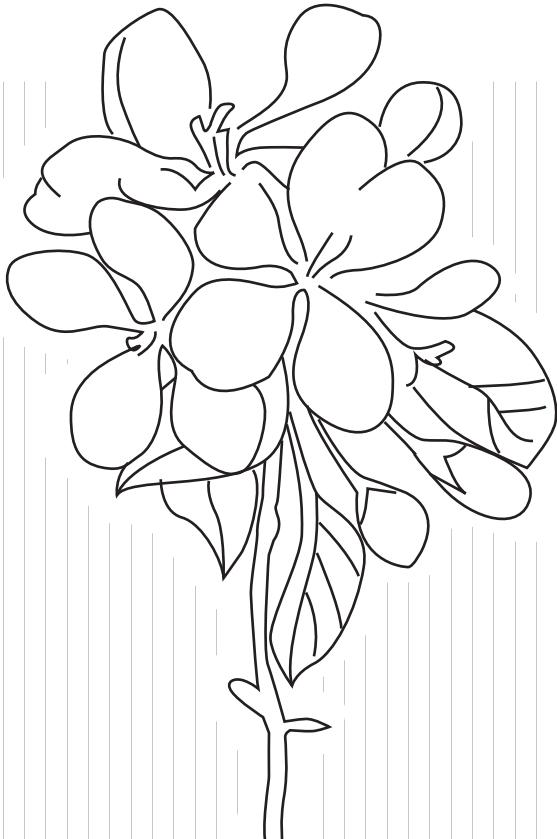

“

สัตว์ทั้งหลาย มีกรรมเป็นของตัว
มีกรรมเป็นตัวให้กำเนิด
มีกรรมเป็นตัวเกี่ยวข้อ
มีกรรมเป็นที่พัว
สัตว์ทั้งหลาย ทำกรรมใดไว้
ดีหรือชั่วก็ตาม จักได้รับผลกรรมนั้นแน่นอน
(พุทธภาษิต)

”

การตรวจวินิจฉัยโรค

การตรวจวินิจฉัยโรค

การตรวจวินิจฉัยโรคมีประโยชน์ไม่เพียงในการวินิจฉัยโรคเท่านั้น แต่ยังช่วยยืนยันผลการรักษาและเพื่อให้แน่ใจว่าการรักษาทำให้เซลล์ปกติน้อยเสียหายน้อยที่สุดในขั้นตอนของการรักษาผู้ป่วยจะถูกตรวจซ้ำด้วยการตรวจวินิจฉัยโรคหลายอย่าง

พ่อแม่และเด็กหลายคนระบุนำความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจวินิจฉัยช่วยให้พวกเขาคลายกังวล คุณอาจพิจารณาตามคำถามต่อไปนี้กับแพทย์ก่อนเข้ารับการตรวจวินิจฉัยใดๆ

- เด็กต้องตรวจอะไรบ้าง เป็นการตรวจที่ต้องมีการฉีดยาเจาะเลือด หรือต้องมีการกินยาอย่างไรบ้างหรือไม่
- ตรวจส่วนใดของร่างกาย การตรวจแต่ละอย่างกระทำอย่างไร
- การตรวจจะทำให้เด็กเจ็บปวดไหม มีวิธีใดบ้างที่จะช่วยให้ลูกผ่อนคลายและเจ็บน้อยลง
- ใครเป็นคนดำเนินการตรวจ เจ้าหน้าที่/พยาบาลเหล่านี้เคยทำงานกับเด็กมาก่อนหรือไม่
- แพทย์อยากได้ข้อมูลอะไรจากการตรวจเหล่านี้
- จะรู้ผลการตรวจภายในกี่วัน ผลการตรวจหมายความว่าอะไร

การตรวจบางอย่างทำให้เด็กเจ็บปวด แต่การตรวจส่วนใหญ่ไม่ทำให้เด็กเจ็บตัวแต่อย่างใดในการตรวจบางอย่าง ลูกอาจจำเป็นต้องอยู่นิ่งๆ นานเกือบชั่วโมง คุณพ่อคุณแม่ควรปรึกษาแพทย์ว่าเราจะช่วยทำให้ลูกรู้สึกสบายขึ้นได้อย่างไร ในการตรวจที่เด็กไม่ขยับตัวเป็นเวลานาน แพทย์อาจจ่ายยาที่ช่วยให้ลูกผ่อนคลายหรือเคลิ้มหลับ สำหรับการตรวจที่ทำให้เกิดความเจ็บปวด เช่น การตรวจไขกระดูก (bone marrow aspiration) และการเจาะน้ำไขสันหลัง (spinal tap) ปกติแพทย์มักให้กินหรือฉีดยาระงับปวด ในบางกรณีแพทย์อาจตัดสินใจวางยาสลบเพื่อให้เด็กหมดความรู้สึก

● ตารางแสดงการตรวจวินิจฉัยโรคแบบมาตรฐาน

การตัดชิ้นเนื้อ (biopsy)		
การตรวจ	วัตถุประสงค์	วิธีการ
การตัดชิ้นเนื้อตรวจแบบทั่วไป	การตัดชิ้นเนื้อสามารถบอกได้ว่าเนื้องอกเป็นชนิดไม่อันตราย หรือมะเร็ง	แพทย์ตัดบางส่วนของก้อนเนื้องอกออกทั้งก้อนหรือเพียงส่วนหนึ่ง พยาธิแพทย์เป็นผู้ตรวจดูเนื้อเยื่อด้วยกล้องจุลทรรศน์
การตรวจไขกระดูก (bone - marrow aspiration หรือ biopsy)	การเจาะตรวจไขกระดูก และตรวจดูเซลล์ที่อยู่ในไขกระดูก ด้วยกล้องจุลทรรศน์เพื่อเช็คว่ามีมะเร็งเม็ดเลือดขาวหรือไม่ หรือเพื่อยืนยันว่าการรักษาได้ผลดีไหม ถ้าเป็นมะเร็งชนิดอื่น การตรวจนี้จะบ่งชี้ว่าโรคได้แพร่กระจายไปยังไขกระดูกแล้วหรือไม่	เด็กนอนตะแคงหรือนอนคว่ำโดยมีหมอนสอดอยู่ใต้สะโพก แพทย์ฉีดยาชาบริเวณกลางกระดูกสะโพกซึ่งอยู่ด้านข้างกระดูกสันหลัง แล้วใช้เข็มเจาะดูดตัวอย่างไขกระดูกเล็กน้อยเข้าไปเก็บในกระบอกฉีดยาอย่างรวดเร็วเด็กจะรู้สึกเจ็บเพียง 2-3 วินาที
การตรวจเลือด		
Tumor markers	เป็นวิธีการค้นหาสารที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นในกระแสเลือดของผู้ป่วยโรคมะเร็ง สามารถช่วยแพทย์ในการวินิจฉัยโรคมะเร็งและบ่งชี้ว่าเด็กตอบสนองกับการรักษาได้ดีเพียงใด	ปกติแพทย์เก็บตัวอย่างเลือดด้วยการแทงเข็มเข้าไปในหลอดเลือดดำหรือที่มเข็มที่ปลายนิ้วมือแล้วบีบให้เลือดออกมา 2-3 หยด บางครั้งตัวอย่างเลือดอาจเก็บจากสายสวนที่สอดเข้าไปในหลอดเลือดใหญ่ บริเวณทรวงอกที่เชื่อมกับหัวใจ
การตรวจนับเม็ดเลือดอย่างสมบูรณ์ (complete blood count - CBC)	การตรวจ CBC เช็คจำนวนเซลล์เม็ดเลือดขาวฮีโมโกลบินเกล็ดเลือดและความเข้มข้นของเลือด ในตัวอย่างเลือด	

การตรวจ	วัตถุประสงค์	วิธีการ
จำนวนเม็ดเลือดขาว (white blood cell – WBC)	WBC เป็นการวัดจำนวนเม็ดเลือดขาวในเลือดและบางครั้งใช้ตรวจหาเซลล์ตัวอ่อน (blast cell) บางชนิด ซึ่งเป็นลักษณะของมะเร็งเม็ดเลือดขาว, เม็ดเลือดขาวมีหน้าที่ต่อสู้กับเชื้อโรควิถีป้องกันร่างกายจากการติดเชื้อยาเคมีบำบัดและวิธีการรักษาอย่างอื่นอาจทำให้จำนวนเม็ดเลือดขาวลดลง ถ้าผลการตรวจแสดงว่าเม็ดเลือดขาวต่ำแพทย์อาจเลื่อนการรักษาออกไปจนกว่าเม็ดเลือดขาวจะเพิ่มขึ้น	
ฮีโมโกลบิน (hemoglobin)	ฮีโมโกลบินเป็นโปรตีนที่พบในเม็ดเลือดแดงซึ่งมีหน้าที่ลำเลียงออกซิเจนไปยังเนื้อเยื่อทั่วร่างกาย ฮีโมโกลบินต่ำ บ่งชี้ภาวะโลหิตจาง เด็กจะรู้สึกอ่อนเพลีย และเหนื่อยง่าย ฮีโมโกลบินต่ำอาจเป็นผลของยาเคมีบำบัดหรือแสดงว่ามะเร็งกลับมาอีก	
การตรวจความเข้มข้นของเลือด (hematocrit)	การตรวจความเข้มข้นของเลือดเช็คขนาด การทำงาน และจำนวนเม็ดเลือดแดง ค่าความเข้มข้นของเลือดต่ำ บ่งชี้ว่าผู้ป่วยมีภาวะโลหิตจาง	
นิวโทรฟิล (neutrophil)	เม็ดเลือดขาวชนิดนี้กินเชื้อโรค การตรวจนิวโทรฟิลในเลือดบ่งชี้ถึงความสามารถในการต่อสู้กับการติดเชื้อจากแบคทีเรียของร่างกาย	

การตรวจ	วัตถุประสงค์	วิธีการ
การตรวจหาปริมาณเกล็ดเลือด (platelet count)	ผลการตรวจแสดงค่าวัดปริมาณเกล็ดเลือดซึ่งช่วยให้เลือดแข็งตัวและเลือดที่กำลังออกหยุดลงได้ เกล็ดเลือดต่ำอาจเป็นผลข้างเคียงของยาหรือการติดเชื้อ ผู้ที่เกล็ดเลือดต่ำเสี่ยงต่อเลือดออกง่ายหยุดยาก หรือเป็นจ้ำเลือดได้ง่าย	
การเจาะน้ำไขสันหลัง		
การเจาะน้ำไขสันหลัง	การตรวจแบบนี้เก็บตัวอย่างน้ำ ไขสันหลังซึ่งเป็นของเหลวรอบๆ สมองและไขสันหลัง แพทย์ส่งดูน้ำไขสันหลังด้วยกล้องจุลทรรศน์เพื่อตรวจหาการติดเชื้อหรือเซลล์มะเร็ง นอกจากนี้ แพทย์ใช้วิธีนี้เพื่อให้ยาโดยตรงกับสมองและไขสันหลังอีกด้วย	เด็กนอนตะแคงคู้เข่า แพทย์สอดเข็มผ่านช่องระหว่างกระดูกชิ้นเล็กๆ ของกระดูกสันหลังจนถึงช่องว่างที่มีน้ำล้อมรอบไขสันหลังและเก็บตัวอย่างน้ำไขสันหลัง การตรวจแบบนี้อาจเจ็บปวดเด็กมักกังวล เพราะมองไม่เห็นที่กำลังเกิดอะไรขึ้น
การตรวจด้วยการถ่ายภาพ		
การตรวจเอกซเรย์แบบทั่วไป	ตรวจดูสภาพภายในร่างกายด้วยการถ่ายภาพด้วยเอกซเรย์	ปกติการตรวจไม่ทำให้เจ็บเลย แต่เครื่องตรวจอาจทำให้เด็กตกใจกลัว อุปกรณ์บางอย่าง เช่น MRI เสี่ยงดังมาก
การตรวจเอกซเรย์หลอดเลือด (angiogram)	การตรวจเอกซเรย์หลอดเลือดแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในหลอดเลือดและอวัยวะใกล้เคียง หลอดเลือดอุดตันหรือหลอดเลือดที่เคลื่อนจากตำแหน่งปกติอาจบ่งชี้ว่ามีเนื้องอกบริเวณนั้น	แพทย์ฉีดสีเข้าไปในหลอดเลือดแดงเพื่อให้สีพิเศษไหลเวียนในหลอดเลือดแดงแล้วภาพเอกซเรย์จำนวนหนึ่งจะถูกถ่ายเก็บไว้ สีชนิดนี้ทำให้ภาพหลอดเลือดปรากฏอยู่บนฟิล์มเอกซเรย์

การตรวจ	วัตถุประสงค์	วิธีการ
การตรวจด้วยคลื่นความถี่สูงหรืออัลตราซาวด์ (ultrasound)	อัลตราซาวด์เป็นการถ่ายภาพส่วนต่างๆ ของร่างกายด้วยคลื่นเสียง คลื่นเสียงที่สะท้อนเมื่อกระทบกับเนื้อเยื่อและอวัยวะทำให้เกิดภาพที่เรียกว่าโซโนแกรม (sonogram) ลักษณะการสะท้อนคลื่นเสียงของเนื้อเยื่อต่างจากเนื้อเยื่อปกติ เทคนิคนี้ช่วยให้แพทย์มองเห็นก้อนที่ผิดปกติในร่างกาย	อุปกรณ์ขนาดมือถือที่เรียกว่าทรานสดิวเซอร์ (transducer) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการส่งคลื่นเสียงไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ต้องการตรวจ หลังจากขอลมผิวหนังด้วยเจลพิเศษ แพทย์หรือพยาบาลเคลื่อนทรานสดิวเซอร์ไปมาบริเวณที่ต้องการ
การตรวจสแกนด้วยสารรังสี (radioisotope scanning)	ตรวจหาตำแหน่งที่การสะสมรังสีผิดปกติ ในกระดูก ตับ สมอง ไต และอวัยวะอื่นๆ บริเวณที่สารกัมมันตรังสีสะสมในร่างกายบ่งชี้ว่าอาจเป็นตำแหน่งที่มีเซลล์มะเร็งอยู่	ฉีดกลืนหรือถูกฉีดด้วยสารกัมมันตรังสีอ่อนๆ ที่ไม่เป็นอันตราย หลังจากรอครู่หนึ่งแพทย์เคลื่อนเครื่องสแกนเนอร์ไปมาบนร่างกายเพื่อตรวจจับรังสี
การตรวจสแกนด้วยสารรังสี (radioisotope scanning)	ตรวจหาตำแหน่งที่การสะสมรังสีผิดปกติ ในกระดูก ตับ สมอง ไต และอวัยวะอื่นๆ บริเวณที่สารกัมมันตรังสีสะสมในร่างกายบ่งชี้ว่าอาจเป็นตำแหน่งที่มีเซลล์มะเร็งอยู่	ฉีดกลืนหรือถูกฉีดด้วยสารกัมมันตรังสีอ่อนๆ ที่ไม่เป็นอันตราย หลังจากรอครู่หนึ่งแพทย์เคลื่อนเครื่องสแกนเนอร์ไปมาบนร่างกายเพื่อตรวจจับรังสี เด็กจะไม่ได้รับอันตรายจากสารกัมมันตรังสีทั้งในระหว่างการตรวจและภายหลังการตรวจ
การตรวจเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ CT scan หรือ CAT scan (computerized tomography scan)	CT scan เป็นการตรวจอวัยวะและเนื้อเยื่อที่แสดงผลเป็นภาพ 3 มิติด้วยการใช้ลำแสงเอกซเรย์สแกนส่วนต่างๆ ของร่างกาย CT scan แสดงภาพเนื้อเยื่ออ่อนที่คมชัดกว่าเอกซเรย์และเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากเกี่ยวกับตำแหน่ง ขนาด และชนิดของเนื้องอก	ในขณะที่เด็กนอนนิ่งๆ เครื่องขนาดใหญ่จะถ่ายภาพด้วยการเคลื่อนกลับไปกลับมา การสแกนกินเวลา 30-90 นาทีในบางกรณี มีการฉีดสีเข้าหลอดเลือดดำก่อนเริ่มสแกน ถ้าเด็กมีสายสวนหลอดเลือดดำส่วนกลางบริเวณทรวงอก ปกติไม่สามารถใช้สายสวนนี้ขณะทำ CT scan ของทรวงอกควรเตรียมตัวเด็กให้พร้อมสำหรับการแทงเข็มเข้าหลอดเลือดดำที่มือ

การตรวจ	วัตถุประสงค์	วิธีการ
การตรวจด้วย สนามแม่เหล็ก MRI(magnetic resonance imaging)	MRI สร้างภาพส่วนต่างๆ ทั่วร่างกายที่ด้วยเทคโนโลยีการสร้างภาพจากการสะท้อนของสนามแม่เหล็กกำลังสูงที่เชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์ เนื่องจาก MRI มองเห็นทะลุกระดูกได้ จึงสามารถแสดงภาพเนื้อเยื่อรอบบริเวณไขสันหลังได้ อย่างชัดเจน	เด็กนอนบนที่แคบ ๆ ที่ถูกดันให้เข้าไป อยู่ในโพรงลักษณะกลมและยาว เด็กจะได้ยินเสียงดังหนึ่งครั้งตามด้วยเสียงดังเป็นจังหวะเบาๆ การตรวจใช้เวลา 15-90 นาที เด็กต้องนอนนิ่งๆ ระหว่างการตรวจตลอดเวลา ในบางกรณี อาจจำเป็นต้องฉีดสีเข้าหลอดเลือดดำ ก่อนเริ่มตรวจ

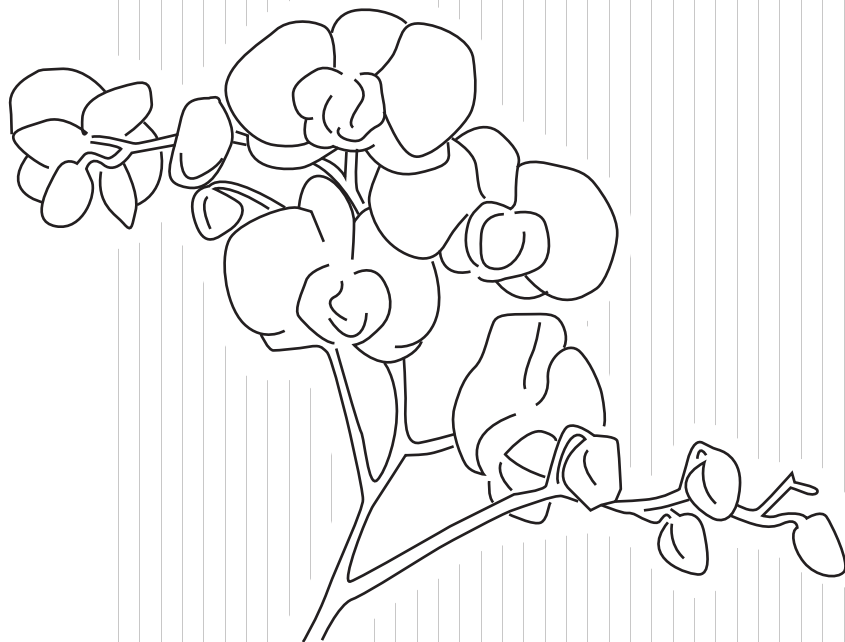

“

จิตที่เป็นศีล เป็นสมาธิ
เกิดมีเมตตาจิตแล้ว อยู่คนเดียวก็เกิดปีติ เกิดสุขได้
พระท่านปฏิบัติอยู่ในป่าองค์เดียว
เมื่อจิตมีเมตตาแล้ว ก็มีความสุขตลอด
เมื่อใจเรามีเมตตา เราจะไม่เหงา
ไม่เรียกร้องความสนใจ ความรัก จากผู้อื่น
เพราะใจมีเมตตา เป็นใจที่หนักแน่น มีกำลัง
(พระอาจารย์มิตซูโอะ คเวสโก)

”

ปัทมาศุภภาพทั่วโลก

ปัญหาสุขภาพทั่วไป

การบรรเทาความเจ็บปวด โภชนาการ การรักษาการติดเชื้ การสร้างภูมิคุ้มกันเลือดออกการถ่ายเลือดและการดูแลสุขภาพภายในช่องปากเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาแบบประคับประคอง(supportive care)

เป้าหมายของการรักษาแบบประคับประคองคือเพื่อป้องกันหรือบรรเทาผลข้างเคียงของการรักษาและโรคมะเร็ง ด้วยการดูแลรักษาแบบนี้ ลูกจะได้รับการบำบัดรักษาที่จำเป็นเพื่อเพิ่มความปลอดภัยและความสบายใจ คุณอาจพูดคุยกับแพทย์ผู้รักษาเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลต่อไปนี้จะช่วยเหลือลูกได้อย่างไร

ความเจ็บปวด

ลูกอาจรู้สึกความเจ็บปวดได้จากหลายสาเหตุ ความเจ็บปวดอาจเกิดจากโรคมะเร็งหรือจากการรักษา เช่น การผ่าตัดเพื่อกำจัดเนื้องอก หรือผลข้างเคียงของยาเคมีบำบัด บางครั้งความเจ็บปวดอาจไม่เกี่ยวกับมะเร็งก็เป็นได้ เช่น ปวดฟันหรือปวดศีรษะ

- เด็กที่เป็นมะเร็งไม่ได้เผชิญกับความเจ็บปวดทุกคน และผู้ที่เจ็บปวดก็ไม่ได้รู้สึกเช่นนั้นตลอด
- ยาและวิธีการรักษาแบบอื่นสามารถบรรเทาความเจ็บปวดจากโรคมะเร็งได้เสมอ
- การบรรเทาความเจ็บปวดไม่เพียงทำให้เด็กรู้สึกสบายขึ้นเท่านั้น แต่อาจช่วยให้เขาหลับสบายขึ้นและกินอาหารเพิ่มขึ้น
- พ่อแม่มักรู้สึกท้อแท้สิ้นหวังเมื่อลูกรู้สึกเจ็บปวด ปฏิกิริยาเช่นนี้เป็นเรื่องธรรมชาติ การที่เราไม่รู้ล่วงหน้าว่าอาจเกิดอะไรขึ้นบ้าง และควรบรรเทาความเจ็บปวดอย่างไร อาจจะสามารถช่วยเราได้ คุณพ่อคุณแม่จึงควรซักถามแพทย์ว่าลูกจะมีการเจ็บปวดใดๆหรือไม่ มีวิธีใดบ้างที่ช่วยบรรเทาความเจ็บปวด ขอให้แพทย์แนะนำว่าพ่อแม่ควรทำอย่างไรเมื่อลูกรู้สึกเจ็บปวด

จัดการกับความเจ็บปวด

วิธีการบรรเทาความเจ็บปวดที่ดีที่สุดคือจัดการกับต้นเหตุ ถ้าเนื้องอกเป็นตัวการที่ทำให้เด็กเจ็บปวด แพทย์อาจพยายามตัดหรือลดขนาดเนื้องอกด้วยวิธีการผ่าตัด การฉายรังสี หรือยาเคมีบำบัด วิธีการอื่นที่ช่วยบรรเทาหรือควบคุมอาการเจ็บปวดมีดังนี้

- นวดคลึงหรือประคบเย็นหรือร้อน
- ยาระงับปวด
- กายภาพบำบัด (นิกายภาพบำบัดรักษาอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อ เส้นประสาท ข้อต่อ และกระดูกด้วยการออกกำลังกาย กระตุ้นด้วยไฟฟ้า ธาราบำบัด การนวด ความร้อน ความเย็น และอุปกรณ์ไฟฟ้า)
- การผ่อนคลาย

- เบี่ยงเบนความสนใจ
- จินตภาพบำบัด (ฝึกให้เด็กสร้างมโนภาพหรือนึกถึงเรื่องราวที่ทำให้จิตใจเป็นสุข)
- ฉีดยาชาระงับปวดเฉพาะที่ (nerve block)

การป้องกันไม่ให้เกิดความเจ็บปวด หรือไม่ให้ความเจ็บปวดทวีความรุนแรง เป็นวิธีการควบคุมความเจ็บปวดที่ดีที่สุด ซึ่งหมายความว่าลูกควรเริ่มกินยาระงับปวด ตั้งแต่ยังปวดไม่มากเสียก่อน แทนที่จะรอจนยาตอนที่ปวดมากแล้ว ยาระงับปวดแต่ละชนิดทำงานช้าเร็วต่างกัน ตั้งแต่ภายในเวลาไม่กี่นาทิจนถึงหลายชั่วโมง ถ้าลูกรอนานเกินไปและไม่กินยาระงับปวดทันทีเมื่อเริ่มมีอาการ ความปวดอาจมากขึ้นกว่าที่ยาจะช่วยระงับได้

หากอาการปวดไม่มากนัก คุณพ่อคุณแม่อาจเริ่มให้ยาระงับปวด เช่น พาราเซตามอล ก่อน ถ้าปวดมากขึ้น ลูกอาจต้องกินยาแรงซึ่งต้องสั่งจ่ายโดยแพทย์เท่านั้น ในบางกรณี แพทย์อาจสั่งจ่ายยาระงับปวดกลุ่มอนุพันธ์ของมอร์ฟีน (opioid) มอร์ฟีนเป็นยาระงับปวดที่มีฤทธิ์แรงที่สุด ผลการวิจัยยืนยันว่าการกินยากลุ่มมอร์ฟีนเพื่อระงับอาการปวดจากโรคมะเร็งจะไม่ทำให้ลูกติดยา ในกรณีนี้ลูกกินยากลุ่มมอร์ฟีนอยู่แล้ว ควรปรึกษาแพทย์หรือเภสัชกรก่อนเปลี่ยนไปกินยาชนิดอื่น

การมีส่วนร่วมในการรักษาด้วยการบอกเล่าข้อมูลเกี่ยวกับลูกเป็นสิ่งที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น ถ้าคุณรู้ว่าลูกกลัวเข็มฉีดยา ควรปรึกษาแพทย์ว่าจะให้ยากินแทนได้หรือไม่ กรณีเด็กโตและวัยรุ่นที่นอนโรงพยาบาลอยู่ แพทย์อาจให้ยาผ่านเครื่องฉีดยาแบบที่ผู้ป่วยควบคุมได้เอง (patient-controlled analgesia, PCA) ซึ่งเป็นเครื่องฉีดยาระบบคอมพิวเตอร์แบบพกพาที่จ่ายยาระงับปวดผ่านเข้าเส้นเลือดดำตลอดเวลาในปริมาณน้อย ๆ หากเด็กยังมีอาการปวด เด็กก็สามารถกดปุ่มสั่งให้เครื่องปล่อยยาเพิ่มในปริมาณที่แพทย์กำหนดไว้เข้าเข้าเส้นเลือดดำ ในเครื่องฉีดยาแบบนี้ แพทย์สามารถตั้งโปรแกรมเพื่อกำหนดขนาดยาและการจ่ายยาเป็นระยะๆ ดังนั้น ถึงแม้กดปุ่มซ้ำหลายครั้ง เด็กจะไม่มีทางได้รับยาระงับปวดเกินขนาด

รู้ได้อย่างไรว่าลูกปวดขนาดไหน

การรักษาอาการปวดในเด็กจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็กและอายุของเด็กเป็นพิเศษ ในบางกรณี คุณพ่อคุณแม่อาจจำเป็นต้องคุยกับลูกด้วย โดยเฉพาะเด็กอายุไม่ถึง 4 ขวบ สำหรับการกรและเด็กอายุน้อยมาก คุณพ่อคุณแม่สามารถช่วยเหลื่อลูกได้โดยการสังเกตสีหน้าและเรียนรู้ความแตกต่างของเสียงร้องไห้ จดบันทึกพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป เช่น หดหู่ แยกตัวหรือทำโน่นทำนี่น้อยลง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจหมายความว่าลูกกำลังรู้สึกเจ็บปวด บางครั้งเด็กรู้สึกปวดแต่เขาไม่สามารถบอกให้คุณพ่อคุณแม่รู้ได้ เขาอาจกลัวโดนดุ ถ้าคิดว่าลูกกำลังปวด คุณพ่อคุณแม่ควรถามลูก ชวนคุยเพื่อให้เด็กตอบว่าปวดตรงไหนและปวดมากแค่ไหน เทคนิคที่จะช่วยให้คุณพ่อคุณแม่เข้าใจว่าลูกกำลังปวดขนาดไหนคือการใช้มาตรวัดความปวด มาตรวัดความปวดที่ใช้แพร่หลายที่สุดคือ มาตรวัดความปวดเป็นภาพใบหน้าของหว่อง-เบเกอร์ (Wong-Baker FACES Pain Rating Scale) ซึ่งใช้กับเด็กอายุอย่างน้อย 3 ปี บนมาตรวัดนี้ ภาพใบหน้าแต่ละภาพแสดงถึงระดับความปวด ตั้งแต่ไม่ปวดเลย หรือเศร้าเพราะปวดนิดหน่อย หรือปวดมาก โดยใบหน้า 0 หมายถึงไม่ปวดเลย ใบหน้า 1 ปวดนิดหน่อย ใบหน้า

2 ปวดเพิ่มขึ้นอีกนิด ใบหน้า 3 ปวดมากกว่านั้นอีก ใบหน้า 4 ปวดมากๆ ใบหน้า 5 ปวดมากที่สุด

0 ไม่ปวดเลย

---

1 ปวดนิดหน่อย

---

2 ปวดเพิ่มขึ้นอีกนิด

---

3 ปวดมากกว่านั้นอีก

---

4 ปวดมากๆ

---

5 ปวดมากที่สุด

หากยังควบคุมความปวดไม่ได้

ความเจ็บปวดที่เกิดจากโรคมะเร็งสามารถระงับหรือบรรเทาให้น้อยลงได้มาก ถ้าแพทย์ผู้รักษาไม่สามารถควบคุมอาการปวดของลูกได้ ลองติดต่อแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาความเจ็บปวดโดยเฉพาะ แพทย์ที่เชี่ยวชาญด้านนี้ ได้แก่ แพทย์โรคมะเร็ง วิชาญญ์แพทย์ ศัลยแพทย์ ประสาท หรือเภสัชกร ที่อาจช่วยแนะนำวิธีการควบคุมความเจ็บปวดได้

อาหารการกิน

การรักษาโรคมะเร็งอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงหลายอย่าง ที่ทำให้เด็กเบื่ออาหาร หรือกินอาหารลำบาก ผลข้างเคียงทางกาย อาทิเช่น แผลในปาก การรับรสชาติผิดปกติ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย ท้องผูก และน้ำหนักขึ้น ผลกระทบด้านอารมณ์และจิตใจที่อาจส่งผลกับอุปนิสัยการกินของเด็กเช่นกัน เมื่อเด็กหุดหวิด กังวล หรือหวาดกลัว เขาอาจมีปัญหาเรื่องการรับประทานอาหารตามมา อาการเบื่ออาหารและความรู้สึกคลื่นไส้ อาเจียนเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับเด็กวิตกกังวลมากหรือหวาดกลัว หากที่โรงพยาบาลมีนักโภชนาการ เขาอาจช่วยคุณพ่อคุณแม่วางแผนเรื่องอาหารการกินที่บ้านได้ ควรแจ้งให้แพทย์ทราบเมื่อลูกมีน้ำหนักลดลงหรือเพิ่มขึ้นผิดปกติ อาจสอบถามแพทย์ว่ามีวิธีการอะไรที่ใช้ได้ผลดีกับเด็กคนอื่น แม้เด็กจะรู้สึกเบื่ออาหาร แต่บางวันเด็กมีความสุขที่จะกินอาหารได้ คำแนะนำต่อไปนี้อาจช่วยให้เด็กมีความสุข รู้สึกอยากอาหารมากขึ้น

จัดอาหารให้เลื่องน่ากิน

ทำให้อาหารที่ลูกชอบเลื่องน่ากินเป็นพิเศษ แต่อย่าบังคับลูกให้กินถ้าเขากำลังรู้สึกคลื่นไส้ อยู่ การบังคับให้กินอาจทำให้เด็กปฏิเสธอาหารนั้นไปอีกนานแสนนาน

พยายามให้ลูกกินอาหารแคลอรีสูง (เช่น ข้าว ข้าวเหนียว ขนมปัง ก๋วยเตี๋ยว ไข่เจียว นม ผสมไอศกรีม)

อย่าเคร่งครัดในเรื่องเวลาอาหาร

ให้ลูกกินเมื่อไรก็ได้ที่รู้สึกหิว หรือลองเสนออาหารให้ลูกกินบ่อยๆ ควรซื้อขนมที่มีแคลอรี และโปรตีนสูงเก็บตุนไว้ที่บ้าน การกินอาหารหรือดื่มของเหลวแบบนี้แม้เพียงเล็กน้อยทุกชั่วโมง ช่วยเพิ่มปริมาณโปรตีนและแคลอรีที่เด็กต้องการในแต่ละวัน

ยากินบางอย่างอาจทำให้ลูกหมดความอยากอาหาร ยาบาวอย่างควรกินตอนเช้า ยาบาวอย่างควรกินตอนเที่ยง และยาบาวอย่างไม่ควรกินตอนท้องว่าง ควรถามแพทย์ว่าเด็กควรกินยาแต่ละชนิดเมื่อไรและอย่างไร ถ้าลูกไม่ยอมกินอาหารหรือมีผลข้างเคียงใดๆ แจ้งให้แพทย์ทราบ

พยายามเปลี่ยนเวลา สถานที่ และสภาพแวดล้อมในขณะที่กินอาหาร การล่องจัดปิกนิกแม่เป็นการจัดเล่นๆ ในบ้าน ก็เป็นสิ่งที่ทำให้การรับประทานอาหารสนุกสนานมากขึ้น การดูรายการทีวีที่เด็กชอบหรือการเชิญเพื่อนสนิทให้มากินอาหารร่วมกับลูกอาจช่วยให้ลูกรู้สึกอยากกินอาหารเพิ่มขึ้น

สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย

- ทำให้การรับประทานอาหารเป็นช่วงเวลาที่สงบสุขและผ่อนคลายไม่ต้องรีบร้อน
- แสดงความชื่นชมลูกเวลากินอาหารมากเป็นพิเศษ อาจใช้รางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจบ้าง เช่น ขนมหวานที่ลูกชอบหรือของเล่นใหม่ เวลาที่จะให้รางวัล ควรคำนึงถึงพี่น้องของเด็กไปด้วย
- หลีกเลี่ยงการโต้เถียง จู้จี้ขี้บ่น หรือใช้วิธีลงโทษ การบังคับให้เด็กกินอาหารทำให้สถานการณ์เลวร้ายลงไปอีก

หากลูกมีปัญหาเรื่องกินอาหารมากจนน่าเป็นห่วง อาจปรึกษาแพทย์เกี่ยวกับยาที่ช่วยให้ลูกเจริญอาหาร

บางครั้งเด็กอาจมีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น ระหว่างการรักษา เนื่องจาก มีปริมาณน้ำคั่งในร่างกายมากเกินไป ในกรณีนี้ อย่าควบคุมอาหาร แต่พึงแจ้งให้แพทย์ทราบ หากน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นมาจากน้ำคั่งในร่างกาย แพทย์อาจแนะนำให้ลดการบริโภคเกลือเนื่องจากเกลือทำให้ร่างกายกักเก็บน้ำเพิ่มขึ้น หรืออาจสั่งให้เด็กกินยาขับปัสสาวะเพื่อขับน้ำส่วนเกินออกมา

เด็กที่เป็นมะเร็งจำเป็นต้องกินอาหารที่มีแคลอรีและโปรตีนสูง อาหารแคลอรีสูง ช่วยป้องกันไม่ให้ น้ำหนักลดมาก ส่วนอาหารอุดมด้วยโปรตีนช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ เพื่อให้เด็กกินอาหารที่มีโปรตีนและแคลอรีสูง ลองปฏิบัติดังนี้

- ให้เด็กดื่มนมและน้ำระหว่างมื้ออาหาร ไม่ควรดื่มพร้อมมื้ออาหาร บางครั้งนมและน้ำก็ทำให้เด็กรู้สึกอิ่มและทำให้ไม่อยากกินอาหารอื่นตามปกติ การดื่มนมและน้ำด้วยหลอดจะช่วยให้เด็กกินง่ายขึ้น
- ยาเคมีบำบัดบางชนิดอาจทำให้การรับรสชาติผิดปกติระยะหนึ่ง ฉะนั้น การให้เด็กกินอาหารปรุงรสจัด เช่น ต้มยำ ลาบ (ที่สุกสะอาด) จะดีกว่าอาหารปกติ และคุณพ่อคุณแม่อาจเติมเกลือหรือน้ำตาลเพื่อทำให้รสชาติดีขึ้นก็ได้
- หลีกเลี่ยงอาหารที่มีแคลอรี เช่น น้ำอัดลม มันฝรั่งทอด และลูกกวาด ซึ่งทำให้เด็กหมดความอยากอาหาร และไม่มีสารอาหารที่มีคุณค่าเลย นมผสมไอศกรีม ผลไม้หรือน้ำผลไม้ เป็นอาหารเสริมแคลอรีและโปรตีนที่ดีกว่า

การติดเชื้อ

การติดเชื้อแทรกซ้อนเป็นปัญหาพบได้บ่อยในเด็กที่ป่วยเป็นมะเร็ง โดยเฉพาะเด็กที่ได้รับยาเคมีบำบัด ยาเคมีบำบัดเป็นเหตุทำให้จำนวนเม็ดเลือดขาวต่ำลง ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงที่เด็กติดเชื้อแทรกซ้อนได้ง่าย พึงแจ้งให้แพทย์ทราบทันทีเมื่อสงสัยว่าลูกมีการติดเชื้อ เช่น ตัวร้อน เป็นไข้

การติดเชื้อมักมีสาเหตุจากแบคทีเรีย ไวรัส หรือเชื้อโรคอย่างอื่น ๆ แพทย์จึงอาจจะเก็บตัวอย่างมูกจากลำคอ เลือด ปัสสาวะ หรืออุจจาระ เพื่อไปเพาะเชื้อเพื่อหาสาเหตุของการติดเชื้อ ถ้าการติดเชื้อน่าจะเกิดจากแบคทีเรีย แพทย์จะแนะนำให้ลูกกินหรือฉีดยาปฏิชีวนะ แต่ยาปฏิชีวนะไม่สามารถฆ่าเชื้อไวรัส หากตรวจไม่พบเชื้อไวรัส แพทย์จะให้ยาปฏิชีวนะจนกว่าเม็ดเลือดขาวจะขึ้นแม้ว่าผลการตรวจห้องปฏิบัติการไม่ยืนยันว่าพบแบคทีเรียก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ลูกอาจได้รับยา

ชนิดอื่นเพื่อบรรเทาอาการด้วย ถ้าการติดเชื้อแทรกซ้อนรุนแรงหรือเม็ดเลือดขาวต่ำมาก ลูกอาจต้องรักษาตัวในโรงพยาบาล และแพทย์อาจหยุดการรับประทานมะเร็งชั่วคราวจนกว่าการติดเชื้อจะหายไป

การติดเชื้อไวรัสบางอย่าง เช่น อีสุกอีใส อาจทำให้เกิดปฏิกิริยาแรงกับเด็กที่กำลังได้รับยาเคมีบำบัด พี่เลี้ยงแพทย์กันที่ถ้าสงสัยว่าลูกเป็นอีสุกอีใส หรือสัมผัสกับเด็กหรือผู้ใหญ่ที่เป็นอีสุกอีใส หรือบุคคลใด ๆ ที่เพิ่งได้รับวัคซีนอีสุกอีใส และหากเด็กไปโรงเรียนก็ควรขอให้ครูของลูกแจ้งคุณพ่อคุณแม่ด้วยทันทีที่มีเพื่อนร่วมชั้นเป็นอีสุกอีใส

หากเด็กเคยเป็นอีสุกอีใสแล้ว ปกติจะไม่เป็นซ้ำอีก แต่เด็กที่ได้รับยาเคมีบำบัดบางคนซึ่งเคยเป็นอีสุกอีใสอาจเกิดเป็นโรคนูสวัดได้ โรคนูสวัดเป็นโรคผิวหนังที่มีอาการเป็นตุ่มและผื่นแดงคล้ายโรคอีสุกอีใส แต่แทนที่จะเป็นทั้งตัว ผื่นนูนจะปรากฏเฉพาะบางส่วนของร่างกายเท่านั้น พาไปพบแพทย์กันที่ถ้าสงสัยว่าลูกเป็นโรคนูสวัด

โรคหัด อาจเป็นอันตรายร้ายแรงสำหรับเด็กที่กำลังรับยาเคมีบำบัด ถ้าสงสัยว่าลูกเป็นโรคหัด พี่เลี้ยงแพทย์กันที่

การฉีดวัคซีน

เด็กที่กำลังรักษาโรคมะเร็งไม่ควรได้รับวัคซีนใด ๆ โดยเฉพาะวัคซีนที่มีเชื้อเป็น ๆ อยู่ (ได้แก่ วัคซีนป้องกันโรคหัด หัดเยอรมัน คางคก โปлио และอีสุกอีใส) ถึงกระนั้นก็ดี แพทย์บางคนอาจแนะนำให้เด็กที่เป็นมะเร็งและพี่น้องฉีดวัคซีนป้องกันโรคอีสุกอีใส การฉีดวัคซีนบางอย่างอาจเป็นอันตรายเพราะการรับประทานมะเร็งด้วยยาเคมีบำบัดทำให้ความสามารถในการสร้างภูมิคุ้มกันบกพร่อง เมื่อผู้ป่วยได้รับวัคซีนเหล่านี้ นอกจากนั้น พี่น้องของเด็กป่วยไม่ควรได้รับวัคซีนโปลิโอชนิดกิน ในขณะที่ผู้ป่วยกำลังรักษาโรคมะเร็ง เพราะเป็นเชื้อที่ยังมีชีวิต ควรปรึกษาเรื่องนี้กับกุมารแพทย์โรคมะเร็งหรือกุมารแพทย์

การให้วัคซีนที่ไม่มีเชื้อที่มีชีวิต เช่น โรคคอตีบ ไอกรน และบาดทะยัก ระหว่างการรักษา มะเร็ง นั้นปลอดภัย วัคซีนใช้หวัดใหญ่ก็ฉีดได้ แต่คุณพ่อคุณแม่ควรปรึกษากุมารแพทย์ที่รักษา ก่อนลูกที่จะฉีดวัคซีนเหล่านี้

เลือดออก

เกล็ดเลือดเป็นเซลล์เม็ดเลือดที่ช่วยให้เลือดแข็งตัว เกล็ดเลือดต่ำอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เลือดออกง่ายหยุดยาก ถ้าเกล็ดเลือดต่ำ ลูกจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงกิจกรรมบางอย่าง เช่น ฟุตบอล หรือเล่นสเกตบอร์ด ข้อควรปฏิบัติเวลาเลือดออก

- กัดแผลแน่นๆ ด้วยผ้าขนหนูหรือผ้าเช็ดหน้าจนกว่าเลือดจะหยุดไหล
- กรณีเลือดกำเดาไหล ให้เด็กนั่งตัวตรง อย่านอน บีบบวม 2 ช้างบริเวณสันจมูกราว 5 นาที พยายามบีบแน่นๆ ทั้ง 2 ด้าน
- ถ้าเลือดยังไม่หยุดไหล พบแพทย์กันที่

การให้เลือด

เด็กที่เป็นมะเร็งอาจจำเป็นต้องได้รับเลือดหรือส่วนประกอบของเลือดจากผู้บริจาค โดยมาก (เช่น เซลล์เม็ดเลือดแดง) โดยทั่วไปแพทย์มักให้เม็ดเลือดแดงเข้มข้นแก่ผู้ป่วยเพื่อแก้ไขภาวะโลหิตจาง หากเกล็ดเลือดต่ำ แพทย์จะให้เฉพาะเกล็ดเลือดให้แก่ผู้ป่วย ส่วนการให้เม็ดเลือดขาวไม่ค่อยได้ประโยชน์และอันตรายจึงไม่ทำกัน

คนเรามีเลือดกลุ่มต่าง ๆ กัน แต่ละคนสามารถรับเลือดกลุ่มเดียวกันได้ หรือจาก ผู้บริจาคที่มีเลือดกลุ่มโอก็ได้

การดูแลสุขภาพในช่องปาก

ถ้าเป็นไปได้ควรให้ลูกได้รับการตรวจสุขภาพในช่องปากอย่างละเอียดและทำฟันให้เรียบร้อยก่อนเริ่มการรักษามะเร็ง การรักษาฟันระหว่างการรักษามะเร็งเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าปริมาณเม็ดเลือดและเกล็ดเลือดต่ำระหว่างการรักษา ควรเลี่ยงการทำฟันรวมทั้งการตรวจฟันด้วย ฟันปรักษาแพทย์ผู้รักษาก่อนไปทำฟัน และแจ้งทันตแพทย์ด้วยว่าลูกกำลังรักษามะเร็งอยู่ ลูกอาจจำเป็นต้องกินยาปฏิชีวนะก่อนการรักษาฟันเพื่อป้องกันการติดเชื้อ โดยทั่วไป แพทย์จะให้ผู้ป่วยที่มีสายสวนในหลอดเลือดดำส่วนกลางกินยาอะม็อกซิซิลลิน (amoxicillin) ขนาดต่ำก่อนไปพบทันตแพทย์เพื่อทำความสะอาดฟัน

การดูแลสุขภาพในช่องปาก ฟัน และเหงือกให้สะอาดเพื่อป้องกันฟันผุเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง คุณควรดูแลให้ลูกแปรงฟันหลังอาหารทุกครั้งโดยใช้แปรงขนอ่อน หลังการแปรงฟันทุกครั้ง ล้างแปรงสีฟันให้ทั่ว แล้วสะบัดและผึ่งให้แห้ง ควรใช้ถ้วยน้ำสำหรับบ้วนล้างปาก ลูกอาจใช้ไหมขัดฟันก็ได้ แต่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษไม่ให้เหวี่ยงกระคายเคืองหรือกลายเป็นแผล

การดูแลสุขภาพในช่องปากขณะฉายรังสี

ในขณะผู้ป่วยถูกฉายรังสีที่ศีรษะและลำคอ การหลั่งน้ำลายจะน้อยลงและปากจะแห้ง อาการปากแห้งนี้อาจเป็นสาเหตุของฟันผุ แพทย์ผู้รักษาหรือทันตแพทย์อาจแนะนำให้ใช้น้ำยาบ้วนปากที่มีส่วนผสมของฟลูออไรด์หรือแพทย์อาจแนะนำให้ใช้เจลฟลูออไรด์ ปรึกษาแพทย์ก่อนซื้อน้ำยาบ้วนปาก เพราะว่าน้ำยาบ้วนปากหลายชนิดอาจทำให้เด็กที่มีแผลในปากเกิดอาการแสบร้อน เด็กทุกคนที่ได้รับการฉายรังสีควรบ้วนปากบ่อยๆ แนะนำให้กลั้วปากด้วยน้ำผสมเกลือและผงฟู (ผงฟู ½ ช้อนชาในน้ำ 1 แก้ว) ในการดูแลการดูแลและเด็กเล็กมาก ควรพันผ้ารอบปลายนิ้วและเช็ดฟันและเหงือกเบาๆ ด้วยน้ำยาบ้วนปากชนิดนี้

การดูแลสุขภาพในช่องปากเมื่อเม็ดเลือดต่ำ

เมื่อลูกมีเม็ดเลือดต่ำ การดูแลสุขภาพช่องปากควรอ่อนโยนเป็นพิเศษ ลูกอาจติดเชื้อหรือเลือดออกได้ง่าย แนะนำให้ใช้แปรงสีฟันที่มีขนอ่อนนุ่ม ก้านฟันสำลี และหลีกเลี่ยงการใช้อุปกรณ์จิกน้ำทำความสะอาดหรือไหมขัดฟัน หากลูกมีปื้นแดงหรือขาว แผลในปาก หรืออาการระคายเคืองในช่องปาก ควรพาไปพบแพทย์

การดูแลสุขภาพในช่องปากเมื่อมีแผลในปาก

เมื่อมีแผลในปากเลือดออกหรืออาการระคายเคืองในช่องปาก ควรใช้น้ำยาบ้วนปากตาม

ที่แนะนำข้างต้นหรือชนิดที่แพทย์แนะนำ ลูกควรล้างปากให้สะอาดหลังกินอาหารและก่อนนอน คุณอาจใช้ก้านฟันสาลี เพื่อช่วยทำความสะอาดเศษอาหารตกค้าง ถ้าแผลในปากทำให้เด็กรู้สึกปวด ยาชาเฉพาะที่อาจช่วยบรรเทาได้ แพทย์อาจสั่งจ่ายยาชาเฉพาะที่และแนะนำความถี่ในการใช้ เพื่อช่วยให้ลูกกินอาหารได้ง่ายขึ้น ก่อนอาหาร ให้ทายาชาบนเหงือกที่เป็นแผล ถ้าริมฝีปากแห้ง ลองใช้ชีฝรั่งทาริมฝีปาก เพื่อป้องกันไม่ให้ริมฝีปากแห้งและกลายเป็นแผลภายหลัง

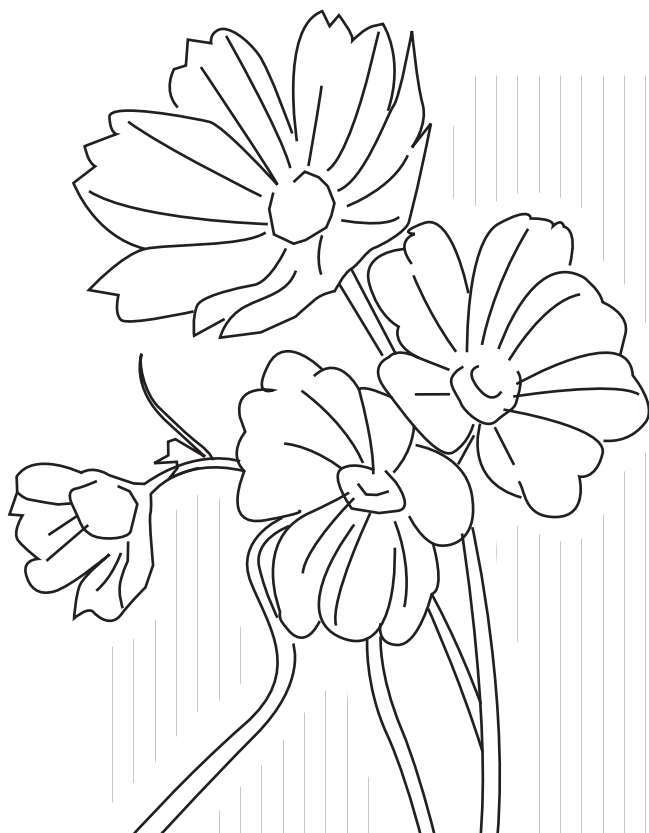
“

ผู้แสวงสุขแก่ตน
พึงระวังความเศร้าโศกคร่ำครวญรำไห้
ความโหยหาและความโทมนัส
พึงถอนลูกศรคือความเศร้าโศกเสียให้ได้

”

ควรรพบแพทย์เมื่อไหร่

ควรรพบแพทย์เมื่อไหร่

พ่อแม่หลายคนไม่แน่ใจว่า เมื่อเกิดความผิดปกติขึ้น ควรพา
ลูกไปพบแพทย์เลยหรือรอพบตามนัด พ่อแม่ส่วนใหญ่จะลองเฝ้าสังเกต
อาการของลูกก่อน เพราะกังวลว่าจะเป็น การรบกวนแพทย์

วิธีการที่ดีที่สุดคือสอบถามแพทย์ว่าควรเข้ามาพบเมื่อใด รายการต่อไปนี้อาจช่วยคุณ
พ่อคุณแม่ตัดสินใจพาลูกมาพบแพทย์ก่อนนัด

ควรรพบแพทย์เมื่อลูกมีอาการต่อไปนี้

เป็นไข้ ตัวร้อน

ตัวร้อนจัด (38°C) หรือมีอาการติดเชื้ออย่างอื่น โดยเฉพาะในระหว่างที่เม็ดเลือดขาว
ต่ำ ควรวัดอุณหภูมิด้วยปรอทวัดไข้

กินอาหารลำบาก

- มีแผลในปาก
- เคี้ยวลำบาก

มีปัญหาในระบบทางเดินอาหาร

- อาเจียน
- ปัสสาวะแสบ ปวดแสบเวลาถ่ายอุจจาระ
- ท้องผูกเกิน 2 วัน
- ท้องร่วง

เคลื่อนไหวลำบากหรืออารมณ์แปรปรวน

- เดินไม่คล่องหรือก้มลำบาก
- พุดลำบาก
- เวียนศีรษะ
- ตาพร่าหรือเห็นภาพซ้อน
- ซึมเศร้าหรือพฤติกรรมเปลี่ยนไปกะทันหัน

มีอาการไม่สบายต่างๆ

- เลือดออก เลือดกำเดาไหล อุจจาระสีแดงหรือดำ ปัสสาวะ แดง น้ำตาล หรือดำ
หรือรอยฟกช้ำหลายจุด
- ปวดศีรษะรุนแรงหรือเป็นๆ หายๆ
- เจ็บปวดในร่างกาย

- ผิวหนังแดงหรือมีอาการบวม

เด็กจำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาสุขภาพอย่างอื่น

ควรพบแพทย์ก่อนลูกจะไปฉีดวัคซีนหรือไปทำฟัน ถึงแม้ว่าเป็นการรับวัคซีนหรือตรวจฟันตามนัดก่อนคุณให้ลูกกินยาซื้อตามร้าน

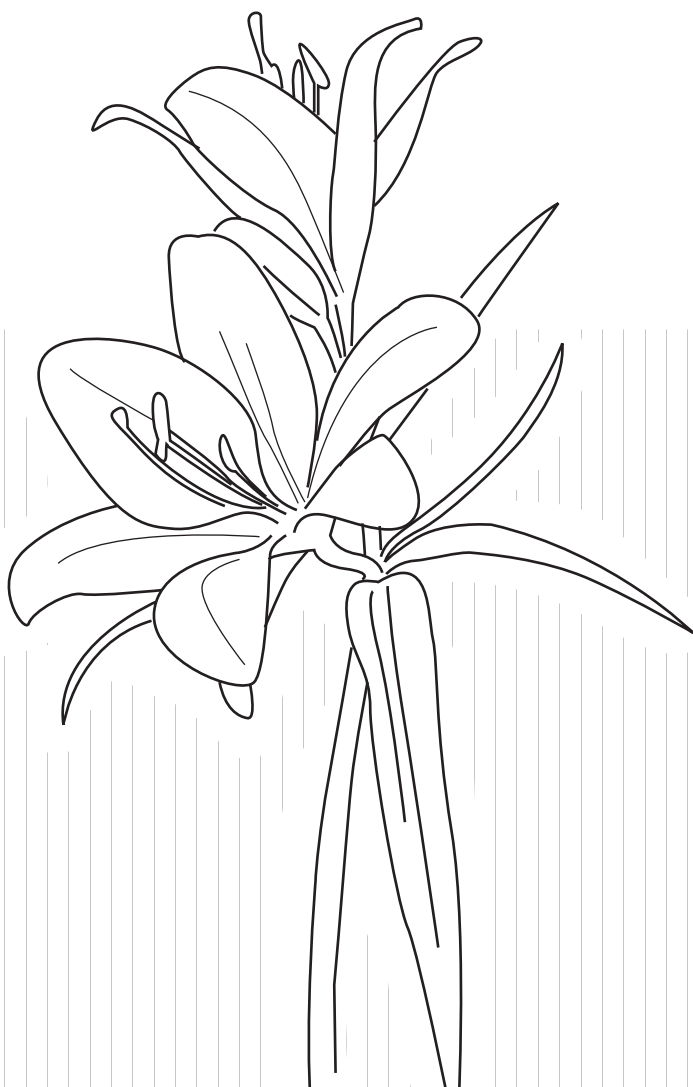

“

คนเรามักเสียดายการสูญเสียสิ่งที่ตัวเองมีอยู่
แต่ไม่เสียดายการสูญเสียสิ่งที่ควรจะมี
(สม สุวีรา)

”

คุณจะทำเดินต่อไปในชีวิตอย่างไร

คุณจะทำเดินต่อไปในชีวิตอย่างไร

ความยุ่งยากในชีวิตอย่างหนึ่งของครอบครัวเด็กที่เป็นมะเร็งคือ เราจะดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไร การก้าวเดินต่อไปในชีวิตไม่ใช่เรื่องง่าย คุณอาจรู้สึกทุกข์ใจและเครียดมากเมื่อรู้ว่าลูกเป็นมะเร็งเมื่อลูกเข้าโรงพยาบาล หรือเมื่อลูกกำลังทรมาณจากผลข้างเคียงของการรักษา

ถึงแม้ว่าการรักษากำลังได้ผลดี มะเร็งยังคงมีผลกระทบต่อทุกคนในครอบครัวเมื่อลูกเข้าโรงพยาบาลหรือได้รับการรักษา สมาชิกแต่ละคนของครอบครัวก็ต้องปรับตัวอย่างหนึ่งอย่างใดและคนหนึ่งอาจต้องมาเฝ้าลูก บางคนอาจขาดงาน พี่น้องของเด็กอาจรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง ทุกคนรู้สึกวิตกกังวลและเครียด

ถึงกระนั้นชีวิตก็ต้องดำเนินต่อไป พี่น้องยังคงต้องไปโรงเรียนและทำกิจกรรมต่างๆ พ่อแม่ต้องทำงาน ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่ทุกคนจะดำเนินกิจกรรมและปฏิบัติภารกิจในแต่ละวันให้เสร็จสิ้นในขณะเอาใจใส่ดูแลลูกที่เป็นมะเร็งในเวลาเดียวกัน

พ่อแม่ของเด็กคนอื่นที่เป็นมะเร็ง ก็ตกอยู่ในสภาวะเดียวกัน คุณพ่อคุณแม่สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้คนมากมาย เช่น นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์และพยาบาลในทีมที่รักษาลูกจากพ่อแม่ของเด็กคนอื่นที่เป็นมะเร็ง ข้อมูลต่อไปนี้อาจเป็นประโยชน์กับตัวคุณพ่อคุณแม่ ลูกที่เป็นมะเร็ง พี่น้องคนอื่น ญาติสนิท และเพื่อน ๆ

การดำเนินชีวิตของเด็กป่วย

แม้ว่าเด็กจะเป็นมะเร็ง เด็กก็ยังมีความต้องการเช่นเดียวกับเด็กคนอื่น ไปโรงเรียน มีเพื่อนฝูงและสนุกสนานกับทุกอย่างที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตก่อนรู้ว่าเป็นมะเร็ง คุณพ่อคุณแม่สามารถสนองความต้องการของลูกด้วยการทำให้ชีวิตลูกเป็นปกติมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างไรก็ตามก็ดี ในขณะที่รับรักษา ลูกอาจต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมบางอย่าง บางช่วงเวลา เช่น หลังจากได้รับยาเคมีบำบัดหรือการฉายรังสี ลูกอาจอ่อนเพลียมากและจำเป็นต้องพักผ่อนมากขึ้น เมื่อลูกอ่อนเพลียก็อาจหาสิ่งอื่นมาให้ลูกทำแทน เช่น ฆานอดิเรกใหม่ หรือชวนเพื่อนมาเล่น วาดภาพ หรือระบายสีด้วยกันที่บ้าน เป็นต้น

โรงเรียนและเพื่อนร่วมชั้น

ควรสนับสนุนให้ลูกติดต่อกับเพื่อนเด็กจะคงความสัมพันธ์กับเพื่อนได้ง่ายกว่าถ้ายังคงไปโรงเรียนในระหว่างที่รักษามะเร็งอยู่ แต่การรักษามะเร็งก็ต้องขาดเรียนบ้างเป็นธรรมดา ถ้าลูกต้องขาดเรียน พยายามให้ลูกกลับไปเรียนโดยเร็วที่สุด เด็กที่เป็นมะเร็งจำเป็นและชอบสนุกสนานกับเพื่อนวัยเดียวกันและการเรียนกันเพื่อนมักจะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กรู้สึกดีกับตัวเอง

เด็กมักวิตกกังวลว่าเพื่อนร่วมชั้นจะมีปฏิกิริยากับเขาอย่างไร โดยเฉพาะถ้าขาดเรียนบ่อยมาก หรือกลับมาเรียนพร้อมกับสภาพร่างกายที่เปลี่ยนไป เช่น ผอมลงหรือสูญเสียแขนหรือขา ปกติเด็กคนอื่นมักจะยอมรับสภาพที่เปลี่ยนไปได้ แต่พวกเขาก็อาจตั้งคำถามด้วยความ

อยากรู้ คุณพ่อคุณแม่สามารถช่วยแนะนำลูกว่าควรตอบคำถามเหล่านี้อย่างไร และควรบอกเพื่อนร่วมชั้นว่าพวกเขาจะไม่มีการติดโรคมะเร็งนี้แน่นอน

ลูกจำเป็นต้องเข้าใจว่า ผู้คนอื่น ๆ ในสังคมรวมทั้งเด็ก ๆ คนอื่นอาจจะไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับโรคร้ายแรงที่ลูกเป็น คนเหล่านี้อาจแสดงออกแตกต่างกันออกไป หรือพูดอะไรที่ร้ายจิตใจของคนเป็นมะเร็ง

คุณพ่อคุณแม่อาจทำสิ่งต่อไปนี่เพื่อช่วยให้ลูกและพี่น้องจัดการกับความกลัวและ ความรู้สึกต่างๆ

- บอกรักลูกบ่อยๆ
- เน้นย้ำว่ามะเร็งและการรักษามะเร็ง ไม่ใช่การลงโทษลูก
- สนับสนุนให้ลูกๆ คอยกันเรื่องมะเร็งและการรักษามะเร็ง อาจเริ่มบทสนทนาด้วยการตั้งคำถามกับลูก ๆ การพูดคุยแบบเป็นกันเองในครอบครัวช่วยให้ทุกคนคลายกังวลและมีส่วนช่วยให้ทุกคนร่วมกันรับมือกับโรคร้าย
- บอกลูกว่า ถ้าเขาารู้สึกเศร้าหรือร้องไห้ ก็ไม่มีใครว่าอะไรเขา
- ส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยให้ลูกรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น การวาดภาพ การเล่นกับตุ๊กตา

มือหรือของเล่นที่เป็นอุปกรณ์/ของใช้ในโรงพยาบาล และการเล่นสวมบทบาทเป็นหมอ/คนไข้ อาจช่วยให้ลูกรู้สึกดีขึ้น

ถึงแม้ว่าเด็กจะป่วย การรักษาวินัยก็ยังเป็นสิ่งสำคัญและจะทำให้ลูกรู้สึกที่ชีวิตเป็นปกติ พึงระลึกว่าทั้งเด็กและผู้ใหญ่ล้วนมีทุกข์กับสุข สลับกันไป เราควรช่วยทำให้ลูกรู้สึกว่าเขาดำเนินชีวิตอย่างปกติ โดย

- ให้ลูกตัดสินใจเลือกอะไรเองบ้าง ทราบในสิ่งที่สิ่งเหล่านั้นไม่มีปัญหากับการรักษา
- ใช้กฎระเบียบวินัยแบบเดียวกับตอนที่รู้ว่าเป็นมะเร็งและเริ่มการรักษา
- พยายามให้ลูกทำกิจวัตรประจำวันทุกอย่างใกล้เคียงกับปกติ

คุณพ่อคุณแม่อาจต้องการคุยกับครูของลูกเกี่ยวกับเรื่องโรค การรักษา การขาดเรียน และการปรับเปลี่ยนกิจกรรม คุณพ่อคุณแม่และครอบครัว แพทย์ หรือพยาบาลสามารถอธิบายเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของลูกและตอบข้อซักถามได้ ครูประจำชั้นและเจ้าหน้าที่คนอื่นที่โรงเรียน อาจใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการชี้แจงให้นักเรียนคนอื่นทราบว่าลูกจะเป็นอย่างไรเมื่อกลับมาเรียน

ถ้าลูกยังไม่สามารถกลับไปโรงเรียนได้ทันที คุณพ่อคุณแม่อาจหาครูมาสอนพิเศษให้มาที่บ้านเพื่อจะได้เรียนทันเพื่อนร่วมชั้น เมื่อลูกกลับไปเรียน ทุกอย่างก็จะง่ายขึ้น

ช่วยเหลือลูกรัก

เด็กๆ บางครั้งก็รู้สึกไม่แน่ใจว่าจะเกิดอะไรขึ้น ทั้งวิตกกังวลและกลัวสารพัด เช่นเดียวกับคุณพ่อคุณแม่ แต่การพูดเรื่องความกลัวมิใช่เรื่องง่าย ความรู้สึกเช่นนี้อาจทำให้ลูกมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น สับสนเสียตัว เขาแต่ใจตัวมากขึ้น หรือมีแบบฝึกปฏิบัติ ผิดๆ การกินเปลี่ยนไป การเรียนตกต่ำ หรือมีพฤติกรรมกลับไปเหมือนในวัยเด็กเล็ก เช่น ฉีดยากัน

หรือดูนี้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านี้เป็นเพียงพฤติกรรมไม่ถาวรที่คุณอาจสังเกตเห็นได้ คุณอาจหิบบกเรื่องเรื่องนี้ขึ้นมาพูดคุยกับแพทย์ พยาบาล ครูประจำชั้น และครูที่ปรึกษาเด็กวัยรุ่นที่เป็นมะเร็งมักจะมีเรื่องรำคาญใจที่ต่างจากวัยอื่น ส่วนใหญ่จะบ่นว่าพ่อแม่พยายามปกป้องพวกเขามากเกินไป วัยรุ่นเป็นวัยที่พยายามกำหนดทางเดินชีวิตของตัวเองและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง แต่การป่วยเป็นโรคมะเร็งทำให้เขาต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากพ่อแม่ต่อไปอีก ดังนั้น ควรพยายามให้ออกาสวัยรุ่นตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตด้วยตนเองให้มากที่สุดเพื่อให้การรักษาดำเนินไปจนสำเร็จ

การดำเนินชีวิตของพ่อแม่

ความเจ็บป่วยของลูกเป็นเหตุที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงมากมายในชีวิตของคุณพ่อคุณแม่ คำแนะนำดังต่อไปนี้อาจช่วยให้คุณพ่อคุณแม่รับมือกับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

จัดเวลาให้ตัวเอง

พยายามหาเวลาทำกิจกรรมที่เคยทำก่อนลูกป่วย อย่ารู้สึกผิดเมื่อคุณต้องการเวลาเป็นของตัวเองบ้าง นอกจากนี้ หาเวลาพูดคุยเป็นการส่วนตัวกับสามี/ภรรยาหรือเพื่อนคู่คิดของคุณ และอย่าหมกมุ่นแต่เรื่องลูกเป็นมะเร็งเท่านั้น

เตรียมตัวในช่วงรอคิวตรวจ

คิดหาวิธีทำให้การรอคิวที่โรงพยาบาลไม่น่าเบื่อ เช่น หยิบหนังสือติดมือไปอ่านหรือหากิจกรรมทำขณะที่ลูกนอนหลับหรือในช่วงเวลาที่ไม่ต้องดูแลลูกอย่างใกล้ชิด

ผลัดเปลี่ยนเวรช่วยกันดูแล

ตัวอย่างเช่น ถ้าลูกต้องรักษาตัวในโรงพยาบาลนานมาก คุณและสามี/ภรรยาหรือเพื่อน/ญาติสนิทอาจกำหนดเวรดูแล ความช่วยเหลือเช่นนี้ไม่เพียงช่วยให้คุณพ่อคุณแม่มีโอกาสหยุดพักเท่านั้น แต่ยังช่วยป้องกันไม่ให้คู่ชีวิตของคุณพ่อคุณแม่ห่างเหินกัน หากคนหนึ่งจะต้องดูแลมากกว่าอีกคนหนึ่ง

การดำเนินชีวิตของพี่น้อง

ชีวิตของเด็กที่มีพี่น้องเป็นมะเร็งเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง เด็กที่เป็นพี่น้องอาจมีความรู้สึกหลากหลายเกี่ยวกับพี่น้องที่เป็นมะเร็งและความสนใจที่เขาได้รับเป็นพิเศษ พวกเขาอาจเสียใจที่พี่น้องล้มป่วย เด็กเล็กอาจรู้สึกว่าเขาเป็นต้นเหตุที่ทำให้พี่น้องเป็นมะเร็ง หรืออาจคิดว่าพ่อแม่ทอดทิ้งเขา

เมื่อเด็กป่วยมากและต้องรักษาตัวในโรงพยาบาลและ ทุกคนยอมมุ่งความสนใจไปที่เด็ก คุณพ่อคุณแม่ย่อมไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลลูกคนอื่นได้มากเหมือนเคย คุณพ่อคุณแม่อาจทุ่มเทแรงกายแรงใจให้กับลูกที่ป่วยเป็นมะเร็ง จนไม่เหลือพลังหรือเวลาที่จะพูดคุยหรือเล่นกับลูกคนอื่น เหมือนก่อน ดังนั้น จึงไม่แปลกที่พี่น้องของเด็กป่วยย่อมรู้สึกไม่ชอบใจพี่น้องคนที่ เป็นมะเร็ง

ด้วยเหตุนี้ พฤติกรรมของพี่น้องอาจเปลี่ยนแปลงไป พวกเขาอาจซึมเศร้า บ่นปวดหัว หรือเริ่มมี ปัญหาที่โรงเรียน ครูที่ปรึกษาอาจสามารถชี้แนะว่าคุณพ่อคุณแม่ควรจัดการกับปัญหานี้อย่างไร

คำแนะนำต่อไปนี้อาจช่วยในการดูแลลูกคนอื่นที่เป็นพี่น้องของลูกที่เป็นมะเร็ง
พูดคุยกับพี่น้องของเด็กป่วยเกี่ยวกับความรู้สึกของเขา
เล่าให้พวกเขาฟังว่าทำไมคุณพ่อคุณแม่จึงเอาใจใส่ลูกที่เป็นมะเร็งเป็นพิเศษและบอกว่าคุณ
ความรู้สึกไม่พอใจเป็นเรื่องธรรมชาติ พยายามอธิบายว่าขณะนี้กำลังเกิดอะไรขึ้นและ
ทำไมคุณพ่อคุณแม่จึงไม่มีเวลาให้พวกเขาเหมือนเคย

อธิบายเรื่องมะเร็ง การรักษา และการดูแลเอาใจใส่
คุณพ่อคุณแม่สามารถบรรเทาความกลัวของเด็กเล็กด้วยการบอกว่าเขาไม่ใช่ต้นเหตุที่
ทำให้เกิดเป็นโรคร้าย ไม่ว่าจะด้วยความคิดของเขา หรือการแพร่เชื้อโรค คุณพ่อคุณแม่
ควรอธิบายว่าวิธีการรักษาที่ดูน่ากลัวนั้นเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์และไม่ใช้การลงโทษพี่คนที่
ป่วย

ใช้เวลากับลูกคนอื่นบ้าง
พยายามจัดสรรเวลาให้พวกเขาทำกิจกรรมร่วมกันตามสมควร

สนับสนุนให้พวกเขาทำกิจกรรมนอกบ้าน
พูดและกล่าวชมเชยกิจกรรมที่พวกเขาทำนอกบ้าน

ชักชวนให้พี่น้องมีส่วนร่วมในการรักษา
ชวนให้พี่น้องไปที่โรงพยาบาลด้วยกันพวกเขาจะได้เห็นด้วยสายตาตนเองว่าโรงพยาบาล
และการรักษานั้นเป็นอย่างไร

คุยกับพี่น้องเรื่องข้อสงสัยที่เพื่อนที่โรงเรียนถามถึง
ช่วยคิดหาคำถามและคำตอบ เพื่อให้พวกเขาไม่รู้สึกอึดอัดเวลาพูดถึงเรื่องความเจ็บป่วย
ของพี่น้อง

ขอรับรองให้คนอื่นในครอบครัวและเพื่อนสนิททำกิจกรรมร่วมกับพี่น้องในครอบครัว
ตัวอย่างเช่น ญาติ ๆ อาจไปร่วมงานที่โรงเรียน การแข่งกีฬา หรือชมการแสดงของพวกเขา
เขา ญาติ ๆ อาจช่วยสอนการบ้านหรือพาไปเที่ยวนอกบ้าน เป็นต้น

การดำเนินชีวิตของครอบครัวและเพื่อนสนิท

การตรวจพบมะเร็งเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อลูกที่เป็นมะเร็ง พ่อแม่ และพี่น้องรวมทั้งปู่ย่า
ตายาย ญาติและเพื่อนของคุณพ่อคุณแม่ คนเหล่านี้สามารถช่วยเหลือคุณพ่อคุณแม่ในเวลา
เช่นนี้

คุณพ่อคุณแม่อาจต้องเล่าเรื่องลูกป่วยให้นายจ้างทราบ เพื่อให้เขารู้ว่าทำไมคุณพ่อคุณแม่

แม้จึ่งต้องลาหยุดบ่อยๆ ถ้าจำเป็น คุณพ่อคุณแม่อาจขอให้แพทย์เขียนหนังสืออธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์เพื่อให้นายจ้างเข้าใจ

คุณพ่อคุณแม่อาจจำเป็นต้องบอกผู้อื่นให้ทราบว่าพวกเขาสามารถช่วยเหลือคุณพ่อคุณแม่ได้อย่างไร คำแนะนำต่อไปนี้เป็นวิธีการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้ร่วมงานเหล่านี้เข้าใจสถานการณ์ของเรา

- พุดอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา
- พุดตรง ๆ เลยว่า เราประสงค์ให้คนอื่นปฏิบัติต่อเราและลูกอย่างไร
- ถ้าพวกเขาให้ความสนใจมากเกินไป ก็ควรบอกเลยว่า มากไปแล้ว
- คุณพ่อคุณแม่อาจรู้สึกเหนื่อยหน่ายที่ต้องอธิบายเรื่องความเจ็บป่วยของลูกแก่คนโน้นบ้าง คนนี้บ้าง หลายครั้ง อาจขอความช่วยเหลือจากใครคนใดคนหนึ่งให้ช่วยรับโทรศัพท์และตอบคำถาม
- ขอให้เพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวให้ช่วยเป็นผู้สื่อให้คนอื่นทราบว่า ใครจะช่วยคุณพ่อคุณแม่ในเรื่องใดได้บ้าง เช่น การไปตลาดแทน ช่วยดูแลลูก เป็นต้น

ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษามะเร็ง

การรักษามะเร็งเป็นการรักษาต่อเนื่องที่ยาวนานหลายเดือน ถึงหลายปี คุณพ่อคุณแม่คงต้องการให้ลูกได้รับการรักษาที่ดีที่สุด แต่ก็กังวลเรื่องค่ารักษาพยาบาล และการเบิกจ่ายค่ารักษา ในประเทศไทย การรักษามะเร็งเด็กได้อยู่ในระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และหากคุณพ่อคุณแม่เป็นข้าราชการก็สามารถเบิกค่ารักษาได้จากกรมบัญชีกลาง

เมื่อเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ทางโรงพยาบาลจะดำเนินการตรวจสอบสิทธิการรักษา หากไม่มีรายละเอียดข้อมูลสิทธิหรือที่เรียกว่าสิทธิว่าง คุณพ่อคุณแม่ย่อมสามารถลงทะเบียนใช้สิทธิในระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า ของ สปสช. โดยสามารถขอคำปรึกษาในการดำเนินการกับนักสังคมสงเคราะห์ หรือแผนกสวัสดิการสังคมของโรงพยาบาล

หากลูกเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาว หรือมะเร็งต่อมน้ำเหลือง และรักษาอยู่ในโรงพยาบาลที่ร่วมโครงการ 'leukemia lymphoma' ของ สปสช. แพทย์จะสามารถลงทะเบียนกับสปสช. และเริ่มให้การรักษาลูกได้เลยโดยไม่ต้องขอใบส่งตัวจากโรงพยาบาลอื่น หากลูกเป็นมะเร็งชนิดอื่น แพทย์อาจขอให้คุณพ่อคุณแม่ดำเนินการไปขอใบส่งตัวจากโรงพยาบาลต้นสังกัดมาให้โรงพยาบาลที่รักษา เพื่อให้สามารถใช้สิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้าได้โดยคุณพ่อคุณแม่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยทั่วไปแพทย์จะเริ่มดำเนินการตรวจวินิจฉัยและรักษาโดยไม่รอใบส่งตัว แต่หากปรากฏว่าโรงพยาบาลต้นสังกัดไม่ยินยอมส่งตัวเด็กมา คุณพ่อคุณแม่อาจต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเองตามระเบียบของ สปสช.

โรงพยาบาลของรัฐมักจะมีห้องพักผู้ป่วยหลายระดับเช่น ห้องสามัญซึ่งมีเตียงนอนรวมกันหลายเตียงในห้องใหญ่ หรือห้องพิเศษซึ่งมีห้องละ 1-4 เตียง และอาจจะอนุญาตให้ผู้ปกครองเฝ้าหรือไม่แล้วแต่นโยบายของแต่ละโรงพยาบาล การพักในห้องพิเศษอาจมีค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองจะต้องจ่ายเพิ่มเติมในส่วนที่เกินจากสิทธิการรักษาที่เบิกได้ ผู้ปกครองหลายคนยอมเสียค่าใช้จ่าย

จ่ายเองในระยะแรกเพื่อหวังว่าจะได้รับการรักษาที่ดีที่สุด พี่ระลึกว่าการดูแลรักษาแม่เริ่มใช้เวลานาน และการรักษาแม่เริ่มในประเทศไทยใช้มาตรฐานที่ดีที่สุดเท่าเทียมกัน ดังนั้นคุณพ่อคุณแม่ควรวางแผนค่าใช้จ่ายให้ครอบคลุมตลอดการรักษา ซึ่งควรคำนึงถึงค่าเดินทาง ค่ากินอยู่นอกบ้าน นอกเหนือไปจากค่าห้องพักส่วนเกินสิทธิการรักษาดังกล่าวด้วย

คุณพ่อคุณแม่บางคนอาจได้ทำกรรมธรรม์ประกันชีวิต หรือประกันสุขภาพให้แก่ลูกไว้ตั้งแต่ก่อนที่จะทราบว่าแม่เป็นมะเร็ง การรักษาแม่เริ่มบางส่วนอาจเบิกได้จากประกันชีวิตหรือสุขภาพ หากได้ทำประกันไว้ควรทบทวนเอกสารสัญญาประกัน หรือปรึกษาตัวแทนว่าจะสามารถเคลมสินไหมทดแทนได้หรือไม่อย่างไร หากมิได้ทำประกันชีวิตหรือสุขภาพไว้ก่อน แต่เมื่อทราบว่าแม่เป็นมะเร็งแล้วจึงคิดทำประกัน คุณพ่อคุณแม่พึงทราบว่า บริษัทประกันมักจะปฏิเสธไม่รับประกัน หรือหากรับประกันโดยไม่ทราบข้อมูลนี้มาก่อน แต่สืบทราบภายหลังว่าเด็กป่วยก่อนที่จะทำประกัน บริษัทย่อมปฏิเสธไม่จ่ายสินไหมทดแทน แพทย์ผู้รักษาไม่อาจช่วยแจ้งข้อมูลเท็จเพื่อช่วยให้คุณพ่อคุณแม่เบิกประกันได้

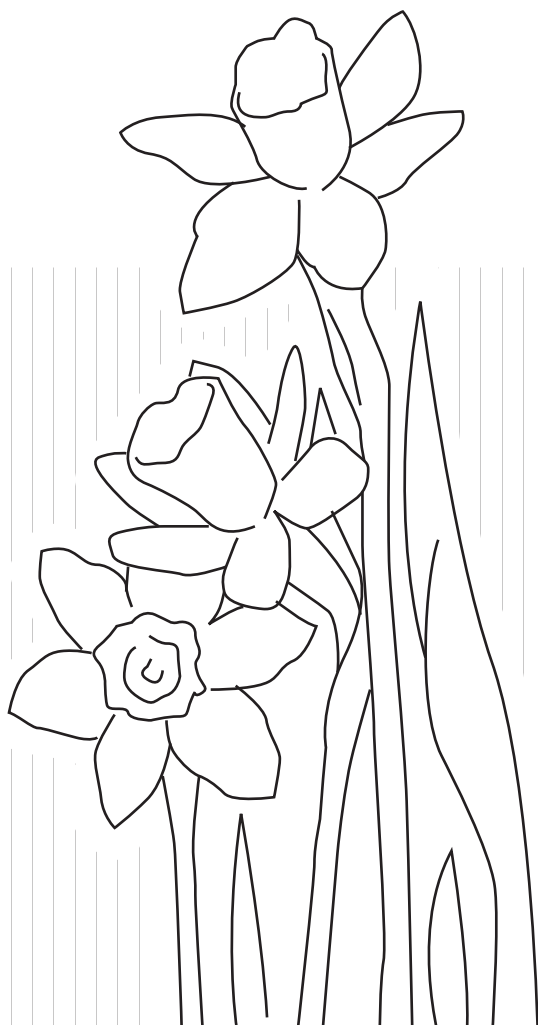

“

จอมองดูสิ่งต่างๆ ด้วยอุเบกขาและสติอันบริสุทธิ์
สิ่งทั้งหลายในโลกนี้ก็จะไม่เป็นพิษแก่จิตใจของเรา
มีแต่จะเพิ่มพูนสติปัญญาและความว่องไวของดวงจิตให้มีมากขึ้น
จนกระทั่งเต็มเปี่ยมมบริบูรณ์
จิตใจซึ่งเต็มเปี่ยมมบริบูรณ์ไปด้วยอุเบกขาและสติอันบริสุทธิ์นั้น
อารมณ์อะไรๆ จะทำให้หวั่นไหวมิได้เลย

”

อนาคตจะเป็นเช่นไร

คุณจะทำเดินต่อไปในชีวิตอย่างไร

เนื่องจากการวิจัยและการรักษามีพัฒนาการที่ดีขึ้นเด็กที่เป็นมะเร็งสามารถมีชีวิตอยู่ได้ยาวนานกว่าในอดีต และคุณภาพชีวิตของพวกเขาที่ดีขึ้นเช่นกัน ถึงแม้ว่าพวกเขาใช้ชีวิตตามปกติ ผู้รอดชีวิตจากโรคมะเร็งมีประเด็นบางอย่างที่พิเศษจากคนอื่น เช่น พวกเขาต้องดูแลสุขภาพของตัวเองเป็นพิเศษ และอาจทำประกันชีวิตไม่ได้ เป็นต้น

การดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

ภายหลังจากการรักษา มะเร็ง การตรวจสุขภาพเป็นประจำเป็นสิ่งสำคัญมาก เมื่อไปพบแพทย์ ลูกจะได้รับการรักษาพยาบาลและการดูแลพิเศษที่จำเป็นสำหรับเด็กในวัยเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของมะเร็ง การรักษา และสุขภาพในปัจจุบัน

โดยทั่วไป พ่อแม่ของเด็กที่ได้รักษามะเร็งควรปฏิบัติดังนี้

นัดพบแพทย์เป็นประจำ

ปกติเด็กที่รักษามะเร็งต้องกลับไปพบแพทย์ทุก 3-4 เดือนในระยะแรก ต่อมา อาจตรวจปีละ 1-2 ครั้ง ตามแพทย์ว่าควรตรวจร่างกายบ่อยเพียงใด

สังเกตอาการที่แสดงว่ามะเร็งกลับมา

แพทย์ไม่สามารถบอกได้แน่นอนว่ามะเร็งจะกลับมาอีกหรือไม่ ถ้ามะเร็งกลับมา คงเกิดขึ้นภายหลังการรักษาหลายสัปดาห์ หลายเดือน หรือหลายปี สอบถามแพทย์ว่ามีโอกาสที่มะเร็งจะกลับมาบ่อยเพียงใด และขอให้แพทย์อธิบายเกี่ยวกับอาการที่แสดงว่ามะเร็งกลับมา

สังเกตอาการที่แสดงถึงผลข้างเคียงระยะยาวของการรักษามะเร็ง

การรักษามะเร็งอาจทำให้เกิดผลข้างเคียงภายหลังการรักษานานหลายปี การรักษามบางอย่างอาจกระทบกับความสามารถในการมีบุตรในอนาคตหรือเพิ่มความเสี่ยงที่ลูกอาจเป็นมะเร็งอีกชนิดหนึ่งในอนาคต

เตรียมรับมือกับความรู้สึกของลูกเกี่ยวกับการป่วยเป็นมะเร็ง แม้ว่าได้หยุดรักษาหลายปีแล้ว

หลังจากได้รับการรักษาครบเรียบร้อยแล้ว เด็กบางคนอาจเพิ่มเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นกับตัวเอง เรื่องนี้อาจทำให้เขาไม่ชอบใจมาก เมื่อถึงจุดนั้น เขาอาจจำเป็นต้องระบายความรู้สึกอัดอั้นตันใจออกมา หรือแม้กระทั่งปรึกษากับนักจิตแพทย์

ส่งเสริมอุปนิสัยการดูแลรักษาสุขภาพที่ดี

การกินอาหารอย่างเหมาะสมและนอนหลับและออกกำลังกายอย่างเพียงพอจะช่วยให้
ลูกรู้สึกดีขึ้นและมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง

คุณพ่อคุณแม่จำเป็นต้องได้ข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของลูก เมื่ออายุ
มากขึ้น ลูกจำเป็นต้องรู้ข้อมูลเหล่านี้ด้วย คุณพ่อคุณแม่อาจสอบถามแพทย์ดังนี้

- ควรตรวจสุขภาพบ่อยแค่ไหน
- มีอาการอะไรที่แสดงว่ามะเร็งกลับมาอีกหรือเป็นผลข้างเคียงระยะยาวของการรักษา
- ลูกมีโอกาสเป็นมะเร็งอีกหรือได้รับผลข้างเคียงระยะยาวมากน้อยแค่ไหน
- ลูกควรกินอาหารแบบไหน
- มีทางเลือกใดบ้างในการจัดการกับความเจ็บปวดเรื้อรัง ปัญหาเมื่อยกลับมา หรือผล
ข้างเคียงระยะยาวของการรักษา
- มีใครบ้างที่สามารถพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะบางเรื่อง

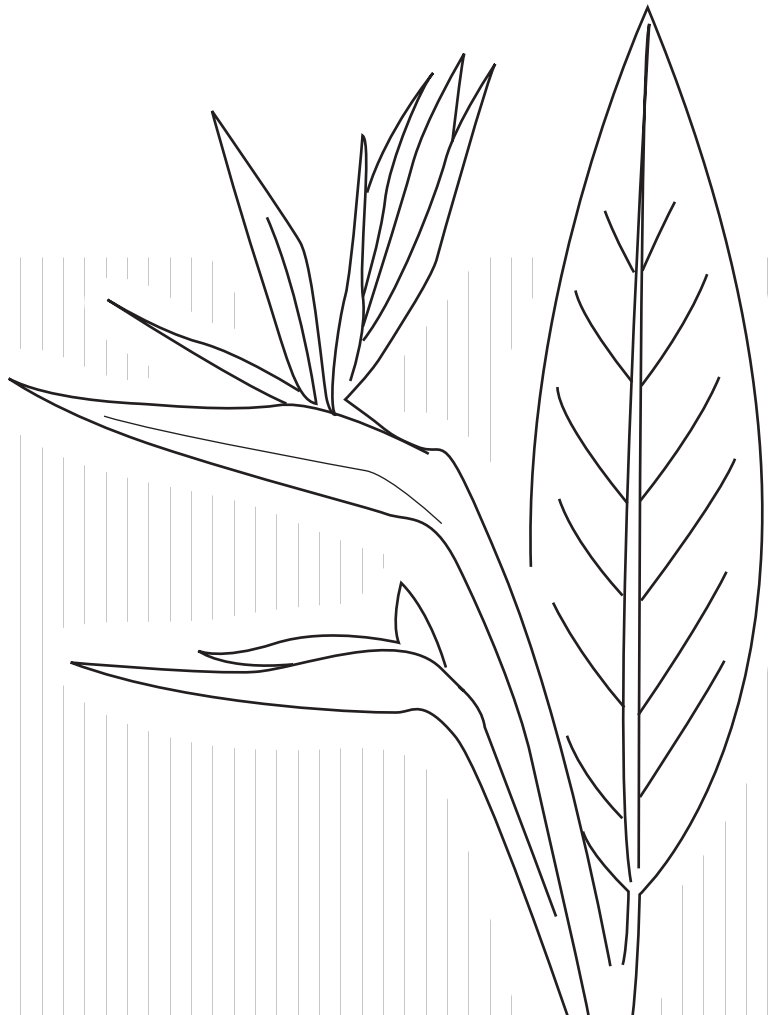
“

มนุษย์จะมีความสุขอย่างสงบประณีต
ถ้าเราสามารถทำใจให้ยินดีรับความขมขื่น
และไม่เพลิดเพลินในความชื่นสุขให้มากนัก
หรืออย่างน้อยก็ทำใจให้ปฏิเสธความขมขื่นที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว

”

ก้ามะเร็งรักษาไม่หาย

ทักษะเรื่องรักษาไม่หาย

ถึงแม้ว่า เด็กส่วนใหญ่ที่เป็นมะเร็ง สามารถรักษาให้หายได้ แต่ก็ไม่ใช่ทุกคน เด็กบางคนเป็นมะเร็งที่รักษายาก และไม่มีทางหาย หากลูกได้รับการรักษาแล้ว โรคมะเร็งไม่ยอมหาย หรือหายแล้วกลับขึ้นมาใหม่ บางทีสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเด็กอาจจะไม่ใช่การรอดทนพยายามรักษาต่อไป คุณพ่อคุณแม่อาจพิจารณาทางเลือกที่ทำให้เด็กอยู่สบายที่สุด ซึ่งอาจเป็นที่บ้าน หรือที่โรงพยาบาล พึงถามเด็กว่าอยากได้แบบไหน สำหรับเด็กเล็ก ๆ อาจให้เขาเลือก เช่น หมูอยากอยู่บ้าน หรืออยู่โรงพยาบาล เป็นต้น

เด็กบางคน และบางครอบครัว อาจต้องการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ชีวิตอยู่ยืนยาวที่สุด จึงอาจเลือกที่จะอยู่โรงพยาบาลจนกระทั่งหมดเวลา แต่เด็กบางคน และบางครอบครัวอยากใช้ชีวิตอย่างธรรมชาติ ได้วิ่งเล่น ได้ไปเที่ยวได้ไปโรงเรียนอีกครั้ง ได้อยู่บ้านพร้อมหน้าพี่น้อง พ่อแม่ ครอบครัวยุคุณพ่อคุณแม่ควรปรึกษาแพทย์และทีมการรักษาว่า หากจะใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านให้มากที่สุด จะต้องวางแผนอย่างไรบ้าง จะพามาตรวจตามนัดเมื่อไรดี จะสามารถติดต่อใครได้เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอาการของเด็ก เป็นต้น

“

แม่ขนมาจากป่าตี ที่ทำด้วยแป้ง
ชยำด้วยมือ และปั้งบนถ่านเพลิง
เมื่อมอบทำบุญด้วยใจศรัทธา
ก็ยอมเป็นโทษนียะอันบริสุทธิ์ยิ่ง
มิใช่อาหารอันเศร้าหมองแม่แต่น้อย

”

อ้างอิง

ชมรมโรคมะเร็งเด็กแห่งประเทศไทย
แนวทวเวชปฏิบัติคลินิก การดูแลรักษาผู้ป่วยมะเร็งเด็กชนิด Acute leukemia และ
Lymphoma. 2549 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

National Cancer Institute.Young People with Cancer : A Handbook for
Parents.2001.US Department of Health and Human Service.